

Johan Henric Kellgren

Skrifter

II

SVENSKA KLASSIKER
UTGIVNA AV SVENSKA AKADEMIEN

SKRIFTER II

Johan Henric Kellgren

Skrifter

Under redaktion av Carina och Lars Burman
och med inledning av Torgny Segerstedt

II

DRAMATIK

KOMMENTARER OCH ORDFÖRKLARINGAR

TILL VOLYM II

SVENSKA KLASSIKER

UTGIVNA AV SVENSKA AKADEMIEN

I SAMVERKAN MED

BOKFÖRLAGET ATLANTIS

Johan Henric Kellgren
*Skrifter II. Dramatik. Kommentarer
och ordförklaringar till volym II.*
Atlantis, Stockholm

© 1995

INLEDNING: Torgny Segerstedt
och Svenska Akademien

TEXTVERSION, KOMMENTARER

OCH ORDFÖRKLARINGAR:
Carina och Lars Burman och
Svenska Akademien

FORMGIVNING OCH TYPOGRAFI:
Anders Ljungman och Johan Melbi

PDF-GENERERING:
Brimer Media och Megin Media, 2001

Innehåll

Volym II

III. DRAMATIK

Gustaf Wasa	9
Gustaf Adolf och Ebba Brahe	81
Drottning Christina	157
Aeneas i Karthago	211
<i>Kommentarer och ordförklaringar till volym II</i>	<i>271</i>
<i>Register till förklaringarna</i>	<i>287</i>

III. DRAMATIK

GUSTAF WASA,

LYRISK TRAGEDI

I TRE AKTER.

FÖRSTA GÅNGEN UPPFÖRD

DEN 19 JANUARI 1786.

Om något Teaterstycke, betraktat i avseende på ämnets vikt, planens dristighet, personernes värde, händelsernes evigt fastade minne, och verkan av deras utgång till ett helt Rikes lycka, om i alla dessa avseenden något Dramatiskt arbete förtjänar ett **utmärkt** och ypperligt rum i Svenska Snillets historia; vågar jag påstå, att detta rum bör tillhöra Tragedien GUSTAF WASA. Uppriktigheten av detta fritt yttrade omdöme skall skydda mig för all misstanka av eget beröm, och förvandla det till ett offer av **skyldig** vördnad. I sanning, att med full styrka fatta vidden av den stora Riksvälvning som är ämnet för denna Dram, och att återkalla den på Scenen i all sin höghet, till ett Skådespel, värdigt att givas ett fritt Folk; därtill krävdes en dubbel **skyldskap** i börd och snille med den Hjälten, vars ärestod därigenom nu av samma hand å nyo reses. Men att genom sin själ öppna en väg till Lyriskt uttryck för de stora känslor som födde detta verk, härtill fordrades mindre att vara Skald, än en rättskaffens Svensk; och mitt enda högmod är att förtjäna denna heder. Nationer! viljen I veta, vad rum förtjänsten tilldelar edra ännu levande Regenter, viljen I härutinnan förekomma eftervärldens enda osvikelige dom; så given akt med vad känsla av förtjusning eller avund de **anse** minnet av Store Män bland sina företrädare. En elak Förste önskar ingen ting högre, än att kunna utplåna ända till namnet av alla de Hjältar som besutit hans tron; då däremot en vis och dygdig Konung, genom vördnad och nit för Store Förfäders ära, visar sig vuxen att själv med dem jämföras.

De ändringar i händelsernas sanna förlopp, som naturen av ett Dramatiskt arbete fordrat, äro av så ringa betydelse, och röra en så allmänt och väl känd tidepunkt, att ingen förvillelse därav sannolikt kan uppkomma. Allenast har man trott både nyttigt och behageligt, att genom några få historiska anmärkningar upplysa eller påminna Läsaren om en del av de förekommande Personers öden.

PERSONERNE.

GUSTAF ERIKSSON WASA, Svensk Ridderman, utkorad till Riksföreståndare på Riksdagen i Vadstena.

CHRISTJERN II. med tillnamnet Tyrann, Konung i Danmark och Norrige, **våldskräktare** av Svenska Tronen.

SEVERIN NORRBY (*a*), Stor-Amiral i Danmark.

CHRISTINA GYLLENSTIERNA (*b*), Riksföreståndaren Sten Stures Änka.

CECILIA AF EKA, Gustaf Wasas Mor.

MARGARETA WASA (*c*), Gustafs Syster och Joakim Brahes Änka.

ANNA BIELKE (*d*), Riks-Rådet och Ståthållaren på Kalmare Slott Johan Månsson Natt och Dags Änka.

LARS SIGGESSON SPARRE (*e*),
Sveriges Råd och Riks-Marsk.

STEN ERIKSSON LEIJONHUFVUD (*f*).

GUSTAF OLOFSSON STENBOCK (*g*).

ERIK FLEMING.

AXEL POSSE till Hällekis.

THORD BONDE (*h*).

KNUT ERIKSSON KURCK (*i*).

PEDER OLOFSSON HÅRD (*k*).

SVANTE STURE (*l*), Riksföreståndaren Sten Stures Son, ett barn om 5 år.

PER BRAHE (*m*), Joakim Brahes och Margareta Wasas Son, ett ungt barn.

ANDERS PERSSON (*q*).

}
*Svenske
Riddare
av
Gustafs
parti.*

En Dansk Krigshärold.

Tvenne Officerare av Christjerns Armé.

En Norrbys **Vapendragare**.

En Fångvaktare.

En Dansk Soldat.
Sveriges Skydds-Ängel.
Erik Wasas (*n*) Skugga.
Sten Stures (*p*) Skugga.
Joakim Brahes Skugga.
Tvenne unga Ribbingars (*o*) Skuggor.
Fängslade Änkor och Barn på Slottet i Stockholm.
Herrar och Fruer vid Christjerns Hov.
Svenske Riddersmän och Soldater.
Christjerns Soldater.
Genier i Odödlighetens Tempel.
De Svenske Herrars Skuggor som blivit mördade
vid blodbadet i Stockholm.
Glada och lyckliga Drömmar.
Grymma och olyckliga Drömmar.

Scenen är i Stockholm.

GUSTAF WASA.

FÖRSTA AKTEN.

FÖRSTA SCENEN.

Teatren föreställer ett valv under Slottet i Stockholm, där de förnämste Svenske Herrars Fruer, Änkor och Barn av CHRISTJERN hållas fångslige. Detta underjordiska valv är endast upplyst av en lampa, som sprider ett svagt och bedrövligt sken. Vid Teatrens öppnande ser man mitt uti fångelset GUSTAFS Mor CECILIA AF EKA, tillika med sin Dotter; JOAKIM BRAHES Änka, MARGARETA WASA, som håller sin Son den unga PER BRAHE i famnen. ANNA BIELKE sitter bredevid dem. Man ser de övriga Svenska Fruntimmer, sittande på stenar här och där med sina Barn. Alla visa tecken av den yttersta sorg och förtvivlan.

CECILIA AF EKA. MARGARETA WASA. ANNA BIELKE.

DE ÖVRIGE FÄNGSLADE KVINNOR OCH BARN.

KOR.

Himmel! hör vårt rop uti nöden!
Är du ej mer de olyckligas far?
Sänd oss hämnd eller skänk oss döden,
Bryt våra band eller slut våra dar.

CECILIA.

Min son! du, som med blygd skall bära
Blott tyngden av ett vördat namn:
Jag dör – men ej uti din famn;
Du lever – men förutan ära.

KELLGREN

MARGARETA.

Min bror!

CECILIA.

Min son!

BÅDA.

Men ack! vår röst
I dessa gravars djup försvinner;
Vår klagan hinner ej ditt bröst!

KOR.

Vår klagan ej till Himlen hinner;
Nej, döden är vår enda tröst.

MARGARETA,
som omfamnar sin Son.

O du! som föddes för att lida,
Min son! vad skall ditt öde bli?

TILLSAMMANS

med de övriga Fruarna, som alla med ömbet trycka sina Barn i famnen.

I, kära barn! som vid vår sida
Förenen späda klagoskri:
Er levnad skall i tårar skrida,
I brist, förakt och slaveri.
Vad edra mödrars hjärtan svida
Att se er födde för att lida,
Att offer eller trälar bli!

CECILIA.

Men vad? skall bojans tyngd också vår själ förtrycka?
Och känna vi ej mer vårt blod?

Jo, Gustaf är min son – han lever – och hans mod
Skall oss ännu ur trälomsdjupet rycka.

MARGARETA.

Vad vill en enskild Ädlings dygd
Emot Tyrannens makt och lycka? –
Nej, han skall störta sig med blygd –
Allt skall förgås – han själv, hans namn och fosterbygd.

CECILIA.

Men, hatet hos ett folk som lärt att frihet dyrka!
Men, ropet av en allmän nöd!...

MARGARETA.

Dess hat är utan våld, dess rop förutan styrka:
Och Sverige är ej mer, från sina Sturars död.

CECILIA.

Man sagt, att Sturens son uti sin moders armar
Av våra bergsbor hyllad är;
Att hämnd, allena hämnd är detta folks begär.

ANNA.

Kan hända Himlen sig förbarmar,
Och vår befrielse är när.

CECILIA OCH ANNA.

Ja glädoms! – Himlen ej utur Tyrannens snaror
Hans liv förgäves räddat har.

ALLA TRE.

Må, späda barn! ditt namn, din ungdom, dina faror
Med ömhet yrka ditt försvar!

KOR.

Du enda hopp hos de förtryckta,
Att njuta hämnd mot sin tyrann;
Må ej den glada stråle flykta,
Som väg till våra hjärtan fann!

ANDRA SCENEN.

FÅNGVAKTAREN. EN SOLDAT. STURENS
UNGA SON. DE FÖRRE.

CECILIA.

Till dessa gravars djup man gallren öppnas hör.
Vem är det usla rov man hit ur dagen för?

SOLDATEN,

överlämnande ett Barn åt Fångvaktaren.

Uti din säkra vård en dyrbar fånge lämnas:
Dig snart skall kunnigt bli vad öde honom ämnas.

CECILIA.

Ett barn! Men vad o Gud! den unga Sturen! – Fort!
Fort, skyndom oss att dö – Min son! min son är slagen.

MARGARETA.

Ack! skulle så vår hämnd av Himlen bli bedragen.
Och detta var den hjälp, som vi förvänta bort!

(De förnämste Fruarne omgiva Barnet och trycka det i sina armar; de övriga strücka sina händer mot himmelen och omfamna sina Barn.)

KOR.

O Gud! Du våra bittra öden
Till sista rågan uppfyllt har.
O Gud! så vägra då ej döden
Att sluta våra usla dar!

TREDJE SCENEN.

EN OFFICER. DE FÖRRE.

OFFICEREN.

Olyckelige! kväven neder
En brottslig klagan! – Fort! till Christjern följn mig,
Att höra eder dom, det straff han er bereder.

KOR.

Är det till döden du oss leder?
Välän! vi glade följa dig.

MARGARETA,

i det hon omfamnar sin Son.

Min son! en mordisk glaven
Skall skära av ditt liv i början av sitt lopp!

CECILIA OCH ANNA,

i det de omfamna unga Sturen och Per Brabe.

Ack ömkansvärda barn! att följa er i graven,
Det är vårt enda hopp.

ALLA TRE.

Är det till döden du oss leder;
Så vet, det är vårt enda hopp.

OFFICEREN.

Gån, dröjen icke mer; er Konung väntar eder.

KOR.

Ja döden, döden är vårt hopp.

(De gå alla bort.)

FJÄRDE SCENEN.

Teatren förändras, och föreställer förnämsta Salen på Slottet i Stockholm, tillredd för en högtid. Näst efter sitt Hov, omgiven av Vakt, anländer CHRISTJERN och intager sin tron. En myckenhet folk har samlat sig till högtiden.

CHRISTJERN. FOLKET.

CHRISTJERN.

Sen mer än sexton år försvunnit
I krigets faror och besvär,
Jag av en rättvis hämnd omsider målet hunnit;
Och Sverige under oket är.
Det ädla blod, som från dess hjärta flutit,
Uti mitt säkra våld för evigt lämnat har
En svag och sårad kropp, som lydigt kedjan drar,
Sen mot min dolda list han all sin styrka brutit.
Den stolta **Götens** dygd, hans oförskräckta mod,
Hans hat för utländskt Kungablod,
Hans nit för segrens lön, hans trots mot dödens fara;
Allt vikit för min hand, som mera vist förstod
Att politikens nät med krigets vapen para,
Och mina bödlars järn med mina härars makt.
Sten Sture är ej mer; och bojerne **förvara**

Hans maka och hans son till mål för mitt förakt.

I, **Danamännens** käck skara,

Som med mitt väldes vidd förökt er äras glans!

Gån, att med lekar, sång och dans

Er sällhet och mitt lov på denna dag förklara.

Må mitt beröm de slagnas blygd,

Er glädje deras kval föröka!

Må nödens barn ett fåfängt skygd

För sina tysta tårar söka!

Må slaven häpen och förskräckt

Bland sina fäders bål se fröjdeeldar sväva,

Och, nedböjd uti stoftet, bäva

Att lågan med hans blod på nytt skall bliva släckt!

Det skall en vällust för mitt öra,

En vällust för mitt hjärta bli,

Att edra glada sånger höra

Bland mina trälars klagoskri.

KOR AV FOLKET.

Förkunnom högt vår Hjältens ära!

Må hundra folk av ryktets Gud

Hans storverk med förundran lära!

Må agget, vid vår glädjes ljud

Förtvivlat, sina bojor tära!

Må lydnad honom offer bära,

Och själsvåld darra vid hans bud!

(Balett.)

EN FRUNTIMMERS-RÖST.

Genom visdom, mod och styrka

Du en trotsig ovän fällt.

Mätte nu i segrens tält

Friden dina nöjen yrka,

Och ditt folk, förnöjt och sällt,
Den Monarkens dygder dyrka
Som dess heder återställt!

EN KARL-RÖST.

Du trygg på stridens bana
Gick härarne emot:
Din röst oss hördes mana,
Du log åt farans hot:
De flydde för din fana
Och föllo för din fot.

KOR.

Förkunnom högt vår hjältes ära m. m.

FEMTE SCENEN.

SEVERIN NORRBY. DE FÖRRE.

NORRBY,

som med hastighet kommer in på Teatren.

Monark! än är ej tid att fridens nöjen smaka;
Än är ej gränsen satt för dina segrars lopp;
Än hota stormarne att skaka
Den Tron, varpå du nyss med möda stigit opp.
Ett **gruvligt vapengny** man hör från alla kanter,
Och ren en stridbar **tropp** med flygande baner,
Från alla skogars sköt och alla klippors branter
Liksom en vredgad ström på fältet rusar ner.
Man Gustaf Wasa främst för dem i spetsen ser,
Som eggar deras mod och tyglar deras iver,
Och deras spridda lopp en stadgad ordning giver.

Min Konung, dröjom icke mer
Att på försiktig vakt mot deras anfall vara.

KOR AV FOLKET.

O Himmel! se vår nöd: o Himmel! oss försvara.

CHRISTJERN.

Försagda folk, som utan mod och själ
Den heder ej förtjänt att lyda mitt befäl;
Jag lever – *(stiger opp från sin tron.)*

Och I vågen frukta!

Vad! skulle ej min hand uti ett ögnablick
En hop förmättna bovar tukta!

Förenta utan val och styrda utan skick? –

I, tappre **Hövitsmän**, som vid er Konungs sida

Till större segrars mål ur större faror gått,

Gen bud, att ny förstärkning sprida

Kring murar, vallar, torn och slott.

Må detta upprorsband till nästa morgon blott

Uppå sin död, sin flykt och sina bojor bida!

(Till en av sina Officerare, som han kvarbållit.)

Gå, lät de fångar föras hit,

Som under Slottets valv förvaras.

SJÄTTE SCENEN.

CHRISTJERN. NORRBY.

NORRBY.

Min flotta väntar dem. Mitt vakna trohetsnit

Försäkrat deras vård, och råder att de sparas

Till borgen för din säkerhet.

Ren staden vackla ses uti sin hörsamhet,
Och nya farors hot omkring din hjässa sväva.

CHRISTJERN.

Vad? talar du till mig? – Vet, svage Hövding, vet,
Det hör ej Christjern till att för en Gustaf bäva.

NORRBY.

Min Prins, om fordom någon gång
Din godhet stigit ned att mina rådslag gilla,
Så tillåt att min själ sig yppar utan tvång.
Jag lärt att till din tjänst mitt blod i striden spilla,
Men ej som Hovman smickra dig;
Och minst då faran visar sig,
Med ett bedrägligt hopp din tjusta syn förvilla.
Jag vet, vad du, min Prins, med rätta vänta bör
Utav dig själv, din här, och framför allt din lycka;
Men lyckan ofta högst en Kung till äran för,
Att honom djupast ned uti en avgrund rycka.
Tro, att det givs en makt, som mera gälla plär
Än ödets lösa nåd och krigarns köpta här,
Som över mänsklig krets den svagas dygder höjer,
Som vapenlösa barn på hjältar segra lär,
Och som, ju mer hon kvävs, dess större utbrott röjer –
Det kärleken för Frihet är.
Förakta ej ett folk, som eldat av dess låga,
Och förelyst av Gustafs mod,
Att hämnas sitt förtryck och sina Herrars blod,
Med en fanatisk fröjd ett hatat liv skall våga.
Törhända tror du än i Gustaf finna kvar
Den yngling utan drift och stadga och förmåga,
Som fordom i ditt våld till gisslan lämnad var:
Men nej, däri du dig bedrar.

I motgång och besvär han sina dygder övat,
 Och våra härar ren med blygd och undran prövat,
 Vid Köping, Västerås, och sist vid **Salas strand**,
 Vad man bör frukta av hans hand.
 En Sture tycks på nytt sig upp ur graven häva,
 Som till sitt Rikes räddning går.

CHRISTJERN.

Min vän, jag ingen ting förstår
 Av dessa farors hot, som för ditt öga sväva.
 Vad! då min säkra makt på fruktan grundad står,
 Då Sveriges Riddersmän för svärd och bilor stupat
 Och folket, utan stöd, i blygd och brist fördjupat
 Till jorden fallit ned att kyssa mina spår;
 Vad! Norrby djärvs du då väl tänka,
 Att denna usla hop mitt välde skulle kränka?
 Nej vet, en enda blick förslår
 Att dem i dödens avgrund sänka.
 Allt åt min vunna Tron en evig styrka spår,
 Sen denna bov, vars fjät jag fåfängt låtit söka,
 Sen Gustaf själv i dag uti sin yra går
 Att mina offers antal öka.
 Du känner denna Borg, du vet den största makt
 Är till dess anfall alltför ringa,
 Du vet ock till vad höjd jag här min fruktan bragt.
 Men vore den ej nog att folkets lydnad tvinga,
 Och om man minsta spår till någon resning fann; –
 Allt utan möda stillas kan,
 Blott några huvun mer för bödelsyxan springa.

NORRBY.

Ja, redan Stockholm utan knot
 Vid sina bojors tyngd ses lyda och förtvina;

Men svag den lydnad är, som föds av bödlars hot.
 Den tappra Sturens son, den trotsiga Christina,
 Som i en kvinnas bröst en hjältes dygder bär,
 Christina som så högt av folket älskad är,
 Än sina landsmän muntra vågar
 Att samla styrka, mod och tröst.
 Ren hoppet uti slavens bröst
 Och hämnden i hans ögon lågar,
 Sen han förvissad är av hennes djärva röst,
 Att Gustaf till dess räddning tågar.
 Kanske din hand till blodbad sträckt,
 Emot försiktigheten felat,
 Då denna kvinnan ej med Rådet och sin släkt
 Ett lika nesligt öde delat:
 Men sedan hämndens dag försvann,
 Hör nu din mildhet till att i dess rum regera.
 Ja, Prins, det är ej blod, det är ej stränghet mera,
 Som nu din Tron befästa kan.
 Att endast mörda och förstöra,
 Och bilan till sin [scepter](#) göra,
 Och fasan till sin viljas tolk,
 Kan snart det lydigaste folk
 Till raseri och uppror föra.
 Om ingen misskund lämnar hopp,
 Men hämnden oupphörligt ryter,
 Så räds att slaven oket bryter,
 Och vad i mod och styrka tryter
 Av hans förtvivlan fylles opp.

CHRISTJERN.

Till vilken veklig dygd vill du mitt bröst försvaga!
 Vet, trälen som i dag förtryckt av sina band
 Ej djärvs att sucka eller klaga,

I morgon smekt utav sin Herres hand
 Skall snart hans envåldsrätt i vådlig tvivel draga
 Och varje mildhetsprov för prov av fruktan taga.
 Av alla tidens rön den sanning styrka vann,
 Att genom feghet blott en Tron förloras kan.

Du känner den regeringslära,
 Åt vilken all min tid jag företrädet gav,
 Att mer med straffets bål, än genom stridens glav,
 Ej endast folkets mod men ock dess dygd förfära;
 Ty ägde slaven hopp att kunna dö med ära,

Min vän, han levde icke slav –
 Du själv, mitt högmod, krigets våda,
 Allt hörs mig även nu till samma medel råda,
 Och ej i dag åt lyckans nåd förtro
 Den krona jag så dyrt betalat med min ro.

(Fångarne anlända.)

SJUNDE SCENEN.

CECILIA. MARGARETA. ANNA. UNGA STUREN.
 FÄNGSLADE KVINNOR OCH BARN. DE FÖRRE.

CHRISTJERN,
som fullföljer sitt tal till Norrby, visande på fångarne.

Se där det fasta värn, som skall min Tron försvara!
 Se där den säkra makt, varmed jag segra skall!

CECILIA,
som med stolthet går fram mot Christjern.

Välan, vi dröjer du? Barbar, fyll upp ditt kall:
 Det höves en Tyrann, att ingen värnlös spara.
 Med våldsrätt du mitt fosterland

I slaveri och nöd fördjupat:
 Min son i dina ränkor stupat,
 Min maka för din bödels hand;
 Och du en kvinna skulle glömma!
 Som eldat dessa Hjältars mod? –
 Nej gå, var snar; *lät blålet* strömma
 Av dina sista offers blod!

CECILIA, MARGARETA OCH ANNA.

Ja gå, var snar; *lät blålet* strömma
 Av dina sista offers blod.

KOR.

Ja gå, var snar; *lät blålet* strömma
 Av dina sista offers blod.

CHRISTJERN.

Vad? djärva! skall jag längre lida
 Ert trots och edra smådeskri?
 Nej, fåfängt i sitt raseri
 Skall Gustaf för er räddning strida.

CECILIA, MARGARETA OCH ANNA.

CECILIA.

Min son! du lever än! du lever och är fri!

MARGARETA.

Min bror! du lever än! du lever och är fri!

ANNA.

Vad? Gustaf lever än! han lever och är fri!

} *Tillsamman.*

ALLA TRE.

Vår död från denna stund skall mindre smärtsam bli.

CHRISTJERN.

Er död? Förmätna hopp! – och vågen I väl tänka
Att jag min oförrätt ej bättre hämnas vet?
Nej bäven! – Christjern går, att eder livet skänka,
Ett liv som i förakt, och brist, och uselhet....

(Till Vakten.)

Vakt! gån och fören Sturens änka
Till dessa rum.

NORRBY,
med bestörtning.

Men vad?

CHRISTJERN,
avses, till Norrby.

Hon själv förnedras skall,
Att strida för min sak och hasta Wasas fall:
Hon själv hans djärvhet skall förskräcka
Med faran för en moders dar;
Ja, om han än av son har någon känsla kvar,
Skall han med självmant nit sin hand i bojan räcka.
Ej nog, att jag med vapnens tvång
Hans djärva anhang störtar neder;
Ej nog, att Segrens Gud bereder
Hans död och Sveriges undergång:
Nej, jag skall segra på hans heder;
Nej, jag befläcka skall hans dygd,
Då jag hans svaga bröst förleder
Att trolöst bryta sina eder
Emot en älskad fosterbygd.

Allt vad mitt hjärta mest behagar,
 Min hämnd, min vredes raseri,
 Allt lovar, att bland mina dagar
 Skall denna dagen sällast bli.

(Tar unga Sturen från Cecilia, och låter dölja honom bland Vakten.)

ÅTTONDE SCENEN.

CHRISTINA GYLLENSTIERNA.

DE FÖRRE.

CHRISTINA.

Försynen vare lov, som aldrig återvänder
 Att höra den förtrycktas bön!
 Förskräcks, Tyrann, förskräcks! ty redo är din lön;
 Den väntar dig i hämnarns händer.
 Ja, stunden äntlig kommen är,
 Som Himlen utsett har att Sveriges bojor lossa:
 Se ut från dina torn, känn Gustaf och hans här,
 Och vet, att det är han, som skall din spira krossa.
 Barbar! som aldrig än förstod
 Att genom annan makt än svek och illbragd råda,
 Vet, du en hjälte snart får skåda,
 Som endast segra lärt med dygd och mannamod.

QUATUOR.

CHRISTINA, CECILIA, MARGARETA OCH ANNA.

Du vålnad av en vördad maka!
 I, skuggor av de Hjältars tropp,
 Som fordom varit Sveriges hopp!
 Ack skynden, skynden er tillbaka.

Gån, bjuden hela avgrunds här
 Att i Tyrannens hjärta rasa,
 Och för hans tankar och begär
 Beständigt breda ut den fasa,
 Som lastens fjät förvillan plär!

KOR.

Gån, bjuden hela avgrunds här
 Att i Tyrannens hjärta rasa,
 Och för hans tankar och begär
 Beständigt breda ut den fasa,
 Som lastens fjät förvillan plär.

CHRISTINA, CECILIA, MARGARETA OCH ANNA.

Och I, som förr åt fallna trälär
 Er tappra arm till räddning sträckt!
 I, Svenske Riddersmannas själar,
 Karl Knutson! Puke! Engelbrekt!
 Gån, sväven över Gustafs fana,
 Gån! att hans mod i striden mana;
 Må ert exempel, edra namn
 Den eld hos edra landsmän nära,
 Som lär dem, genom vapnens ära
 Förlossas ur förtryckets famn!

KOR.

Gån, sväven över Gustafs fana,
 Gån att hans mod i striden mana!
 Må ert exempel, edra namn
 Den eld hos edra landsmän nära,
 Som lär dem, genom vapnens ära
 Förlossas ur förtryckets famn.

CHRISTJERN,
till Christina.

Jag blott kan ömka och beklaga
 Ett utbrott av så svagt och fruktlöst raseri,
 Och vill ej annan hämnd uppå din djärvhet taga,
 Än att du själv skall utsedd bli
 Att främja mina värv och störta ditt parti.
 Gå, skynda dig till Gustafs läger,
 Säg, att jag i mitt våld hans moders dagar äger,
 Vis honom ut det rum, där hon sitt fångsel har;
 Säg, att sig dolken redan höjer
 Som sönderslita skall det sköt som honom bar,
 Om han till nästa dag för Stockholms murar dröjer.
 Men ångrar han sitt överdåd
 Och förr än dagens lopp sig lyktar
 Hans djärva här förströdd utur min åsyn flyktar,
 Skall jag ännu i höjden av min nåd
 Och trött att låta blodet strömma,
 Åt modren frihet ge, och sonens brott förglömma.

CHRISTINA.

Nej, ingen plågohamn sin grymhet längre sträckt!
 Tyrann! och det är mig du vill i omsorg giva
 Ett värv, som avgrund själv till fasa skulle väckt!
 Vem, jag till Sveriges fall ett nesligt medel bliva
 Uti en bödels hand, som mördat all min släkt? –
 Vem jag, en Hjaltes dygd förleda
 Och snaran för hans fötter breda
 Och bära döden i hans själ? –
 Barbar! du känner mig ej väl.

CHRISTJERN.

Jag känner allt ditt hat och din förmättna yra;
 Jag känner ock den hand som kan din djärvhet styra:

Gå, *överbäga* väl din svaghet och min makt;
 En pant, en dyrbar pant skall för din lydnad svara –
 Christina, du är mor – nog av – du ser den fara
 Som....

*(Lyfter dolken över hennes Son, den Norrby
 hittills hållit dold för hennes åsyn.)*

CHRISTINA,
med yttersta förskräckelse.

Grymme, vad? min son!

CHRISTJERN,
med köld.

Du kan dess dagar spara:

Lyd vad jag dig har förelagt. –
 Du, Norrby, gå, var snar, förkunna dessa djärva,
 Att höjden av min hämnd skall likna deras brott;
 Att döden väntar dem; att det är ångren blott,
 Som detta ögnablick kan deras nåd förvärva.

(Han går.)

NIONDE SCENEN.

CHRISTINA. NORRBY. CECILIA. MARGARETA. ANNA.
 UNGA STUREN. FÄNGSLADE KVINNOR OCH BARN.

CHRISTINA.
 Från Tronen uti bojor sänkt,
 Av bödelsbilan skild från maka, släkt och vänner,
 Och än med deras blod bestänkt,
 Mitt hjärta intet stöd och ingen tillflykt känner.
 Du, enda hopp mig återstod,

Min son, min tröst i plågans dagar!
 Vad? äger dygden några lagar
 Som fordra av min hand ditt blod? –
 Min son! skall då ditt späda bröst
 Av mig det sista stynget lida? –
 Nej, dessa plikter gå för vida:
 Nej, jag är mor, och bör ej strida
 Mot hjärtats och naturens röst.

(Till Norrby.)

Ack! Herre, i min nöd jag till er ömkan flyr:
 Jag lärt, uti den dygd som edert hjärta styr,
 Att fienden från hjälten skilja:
 Jag sett förtryckarns vän ge den förtryckta stöd.
 Nej aldrig, aldrig med er vilja,
 Den grymme Christjerns hand så gruvligt offer böd.
 Med tapperhet i stridens våda
 Ni eder Kung försvara vet;
 Men ej att utan avsky skåda
 En vild Tyranns omänsklighet.

NORRBY.

Rörd av de grymma kval, som eder själ förtrycka,
 Jag er beklaga bör, och kan ej göra mer:
 Er dygd förtjänt en bättre lycka;
 Men dygden blir ett brott där enväld lagar ger.
 Kanske i lyckans sköt, bekrönt med segrens lager,
 Och i ett lugn som ej hans stränghet **nödig** gjort,
 Att Christjern av min hand ett motstånd tåla bort:
 Men då i dag på nytt ett moln sig sammandrager,
 Som hota kan hans Tron, som hota kan hans dar,
 Jag intet annat råd än av hans fara tar,
 Och tolk av hämndens bud, jag fasar – men jag lyder.

DRAMATIK

CECILIA,
till Christina.

Glöm, glöm att du är mor, minns blott att du är slav,
Att Sverige är det – hör den röst, som Himlen tyder,
Den röst som ropar hämnd utur din makas grav.

Gå, bed min Son med svaghet ej förnedra

Det blod, som honom livet gav.

Säg, om jag stupa skall för mina bödlars glav,
Skall dock mitt stoft sig av hans seger hedra.

KVINTETT.

CHRISTINA. CECILIA.
MARGARETA. ANNA.

Kärlek för en fosterbygd!

Ädla känsla, rena låga!

Stöd {dess mod och {dess förmåga
 {mitt {min

Att till svaga trälars blygd

Detta grymma offer våga,

Som du kräver av min dygd.

NORRBY,
avsesides.

Kärlek för en fosterbygd!

O hur mäktig är din låga!

Himmel! skall så mycken plåga

Löna en så ädel dygd.

CHRISTINA,
*till Norrby, sedan hon med tårar omfamnat sin Son
och lämnat honom i Cecilias armar.*

Kom Norrby, skyndom oss; ditt hjärta snart skall säga
Om jag förtjänt en Stures kärlek äga.

(De gå alla bort.)

ANDRA AKTEN.

FÖRSTA SCENEN.

Teatren föreställer GUSTAFS tält, där man ser hans säng, bäddad med en björnbud, och hans vapen hängande över huvudgården. Genom fonden av tältet, som är öppet, ser man en del av GUSTAFS läger, uppslagit på Munklägret. På ena sidan är en vik av havet, och på den andra en del av Staden. I fonden av Teatren ses en del av Danska lägret, och längst fram CHRISTJERNS tält. Flere poster stå på vakt. Båda lägren äro åtskilda genom Norrström.

GUSTAF. LARS SIGGESSON SPARRE. STEN ERIKSSON
LEIJONHUFVUD. GUSTAF OLOFSSON STENBOCK.
ERIK FLEMING. DE ÖVRIGE HUVUDMÄN I ARMÉN.

GUSTAF.

I, Svenske Riddersmän, uti vars tappra mod
Ert fosterland ett värn mot tyranniet funnit;
I, som med ädel börd en ädel anda vunnit,
Och edra fäders dygd med edra fäders blod!
Du, oförskräckte Sten! du Sparre-namnets heder,
Förfarne Stenbock! ädle Thord!
Och du, som från dig själv din hela ära leder,
Du Persson! trogne vän, som ett försåtligt mord
Ifrån min hjässa undanröjde;
Och I, som aldrig än er rygg för oket böjde,
I, Dalakarlar! raska tropp,
Som, då min röst ditt bistånd hördes mana,
Bland alla först till vapnen lopp
Att följa mina fjät och Frihets-Gudens fana: –
Se här det mål utav vår bana,

Där segren kröna skall vår möda och vårt hopp –
 Här, på en vördad Tron, vars hägnad Sverige njutit
 I edra fäders sälla dar,
 En bödel, en Tyrann sitt välde upprest har: –
 Här, på er frihets grav, det ädla blodet flutit,
 Som mot förtryck och våld var fordom ert försvar.
 Förgäves detta blod till Himlen hördes klaga,
 Och ropa hämnd av edra bröders hand,
 Av dessa slätters barn, som darrande och svaga
 Med tystnad sänkte sig i slaveriets band.
 I skogens raska Folk! I Söner av det Land
 Som trälrar aldrig än uti sitt sköte närde,
 I voren de, som edra landsmän lärde
 Att känna rätt sin makt och fylla rätt sitt kall.
 Ren fiendernas täta fall
 Omsider öppen väg för edra vapen lämnat;
 Fullkommen då det värv, vartill er Himlen ämnat.
 Ett enda anfall än – och Sverige räddas skall.

EN RIDDARE.

Nej, Gustaf, din skall hedern vara,
 Att hava frälst ditt land från nöd och slaveri:
 Den förste uti stridens fara
 Skall du ock först i segrens ära bli.
 Med dig vi alla äro lika
 I hat mot vår tyrann, i nit för Sveriges väl;
 Men uti tapperhet och rådslag och befäl
 För din förtjänst vi alla vika.
 Ja, Himlen vare lov! den tid försvunnen är,
 Då för det nesliga begär
 Att, själv en kuvad slav, på sina likar råda,
 Man såg en son sin far, en far sin son förråda;
 Då avund mot en [inländsk](#) dygd

Ett evigt tvedräktsfrö i bröders sinnen kastat
 Och man för enskild hämnd, för enskild vinning hastat
 Att störta i förtryck sin glömda fosterbygd –
 Nu, då vårt olycksmått sin höjd omsider hunnit
 Och vi med upplyst syn de grymma villor funnit
 Som fordra all vår sorg, vår fasa och vår blygd, –
 Om någon Svensk ännu en annan känsla andas
 Än avsky för tyrannens lag;
 Hans blod, vi svärje det, hans blod på denna dag
 Med fiendernas blod skall blandas.
 Om man ej än en Svensk **beträtt**,
 Att mot sin Hövding trohet brutit;
 Om mången okänd främlings rätt
 Sitt skydd av våra vapen njutit;
 O du, som all vår kärlek har,
 Vår Vän, vår Skyddsgud och vår Far!
 Vad prov bör icke du begära
 Av Svears tapperhet och mod,
 Då vi för frihet vapen bära,
 Då Sveriges väl och Gustafs ära
 Skall bliva priset för vårt blod?

KOR.

O du, som all vår kärlek har m. m.

GUSTAF.

Ädla skuggor, vördade fäder,
 Sveriges Hjältar och **Riddersmän!**
 Om ännu dess sällhet er gläder,
 Given friheten liv igen.
 Skola edra helgade gravar
 Trampas av tyranner och slavar?
 Nej, må träldomens blotta namn

Edra vreda vålnader väcka,
 Och er arm sig hämnande sträcka
 Ur den eviga nattens famn!

KOR.

Ädla skuggor, vördade fäder,
 Sveriges Hjältar och Riddersmän!
 Om ännu dess sällhet er gläder,
 Given friheten liv igen!

(Mot slutet av denna Kor hör man ljudet av trumpeter som båda en Härolds ankomst. Tvenne Riddare gå att taga honom emot.)

ANDRA SCENEN.

EN HÄROLD FRÅN DANSKA LÄGRET. DE FÖRRE.

(Man ser en Krigshärold komma från Danska Lägret med Norrby och Christina Gyllenstierna, åtföljde av några Vapendragare. Norrby och Christina stanna utanför Lägret, och Härolden införes i Gustafs tält.)

HÄROLDEN.

Din Kung, o Gustaf! till dig sänder
 Den tappreste bland sina hjältars här;
 Den ädle Norrby själv, som till ditt läger länder,
 Ett samtal snart av dig begär;
 Han lämna vill en gisslan dig i händer
 Till prov utav den nåd, som Christjern för dig bär.

GUSTAF.

Vad? tror tyrannen mig bedraga,
 Då på min här han icke segra rår? –
(Ger sin handske åt Härolden.)

Lät Norrby denna pant utav min trohet taga;
Säg, att han trygg mig nalkas får.

(Härolden går bort.)

(Till sina Riddare.)

Gån, tappre Krigsmän, gån, att allt till storm bereda;
Jag Christjerns budskap här tar medlertid emot.
Kanske han hoppas än mig genom svek förleda,
Men jag ej fruktar mer hans ränkor än hans hot.

(Riddarne gå bort.)

TREDJE SCENEN.

GUSTAF. NORRBY. CHRISTINA.

NORRBY.

Uppå min Konungs ord jag går att dig bebåda
En stor, en oförmodad nåd:
Av aktning för ditt mod han ömmar för den våda,
Vari dig störtat har ditt blinda överdåd;
Han hellre som en far, vill dig till lydnad råda,
Än straffa ett försök som väcker hans förakt.
En ädling, huru djärvt! det högmod vågar hysa,
Att strida mot en Konungs makt
Vars stolta hjässa höljs av trenne Kronors prakt,
Vars Kronor dubbelt högt av lagrens ära lysa.

GUSTAF,
med stolthet.

Jag trott, en värdig Riddersman
För Riddersmannas dygd bort mera aktning bära.
Vad? Sevrin Norrby hoppas kan
Att genom hot en ädlings bröst förfära!
Mitt fosterland i slaveri,

I fattigdom, förakt och plågor,
 Min hela släkt förödd av bödlars järn och lågor,
 Och jordens klagorop, och Himlens hämndeskri:
 Se här de grymma skäl som mig i vapen bringa –
 Gå, möt mig uppå stridens fält,
 Sök där att mig till lydnad tvinga,
 Men nyttja ej ett språk som, hatat och förställt,
 En Hjältes hjärta bör förringa.
 Gå säg, att under fjättrar böjd,
 Och då mitt blod för bilan flyter,
 Jag ej mitt ädla öde byter
 Med en tyrann på Tronens höjd.
 Och skulle Sverige ej förlossas
 Ur sina bojor av min hand,
 Skall dock min ära bli, att krossas
 I gruset av mitt fosterland.

NORRBY.

Jag min förundran ej kan neka
 Åt detta stolta mod, som dig i fallet för,
 Men, om en oväns råd dig misstänkt vara bör,
 Må dock ditt hjärta sig beveka
 Utav en röst som, mera kär,
 I hela folkets namn din hörsamhet begär –
 (Till Christina, som stannat utanför tältet.)
 Gån, träden hit, min Fru, att eder plikt bevaka;
 Förkunnen för vars liv hans lydnad ansvar bär.

(Hon träder fram.)

GUSTAF,

som då han igenkänner Christina, springer tillbaka av förskräckelse.

Vad ser jag? – Sturens egen maka
 Tyrannens samråd! –

CHRISTINA.

Håll! – jag blott hans fånge är –

Du mera billigt borde döma

En dygd, vars givna rön ej någon tvekan tål.

Vad! skulle jag så nesligt glömma

Allt vad jag skyldig är mig själv och min gemål?

Hur dyrt det nöje man mig lämnar

Att här ett ögnablick ditt samtal äga få!

Hur svårt för dig att undångå

Det gruvliga försåt man dina dygder ämnar!

Men Gustaf! vackla ej – Betänk,

Att din ståndaktighet ett Rikes frihet gällar;

Att flera seklers väl blir dina vapens skänk;

Att hela Norden ren på dig sitt öga ställer –

Se här den dom tyrannen *avsagt* har.*(Hon ger honom ett brev.)*

GUSTAF,

läser.

»Än Gustaf! än är dig en timma kvar

Att ditt förnuft till sansning återkalla.

Kom, att med ödmjukhet för mina fötter falla,

Så framt du frälsa vill en älskad moders dar:

Vet, hennes liv beror utav ditt svar;

Lyd, eller se dess blod från dessa murar svalla.«

(Med fasa.)

Vad har jag sett? – Och detta val, barbar!

Och detta val ett prov utav din mildhet var! –

(Med förtvivlan.)

Och du! vars grymma röst till hämnd mig hördes mana,

Som väpnade min hand, som eldade mitt mod,

Vi föll jag ej med blygd vid början av min bana?

(Med raseri.)

Förbannad bli min hämnd, förbannad segrens fana
Den stund hon färgas skall utav en moders blod!

Vad plågodjup omkring mig sväva!

Vad känslor strida i mitt bröst!

Skall jag naturens rop förkväva?

Skall jag förakta ärans röst?

Om jag mitt fosterland försvarar,

En moders grav jag öppna skall;

Om jag en moders dar bevarar,

Jag själv skall **hasta** Sveriges fall.

Men vad? – mitt löfte övergiva

Och bli förrädare och slav!...

Men vad? – så långt min grymhet driva,

Med egen hand att sönderriva

Det sköte som mig livet gav!....

Om mina kval din ömkan väcka,

O Du, som världars spira bär!

Lät av ditt ljus en stråle **räcka**

Det hjärta som du leda plär!

Säg vilket brott bör mig befläcka?

Säg vilket offer du begär?

CHRISTINA.

Jag all din sorg och din förtvivlan delar:
Jag bävar för en sons, du för en moders död;
Men om du själv i tro mot fosterlandet felar,
Du själv, dess sista hopp, dess frihets enda stöd,
Månn därmed frälsas kan en älskad moders dagar?

Ack! säg mig, ädle Riddersman,

Då du ej kränka räds ett helgat löftes lagar,

Vad trohet väntar du utav en låg tyrann? –

Du fordrar Himlens råd – kan mer dess vilja röjas?

Du ser den svagas gråt och mänsklighetens blygd.

Kan du med större prov utav dess nåd förnjöjas,
 Än då han varje dag ger dina vapen skygd? –
 Se Sverige – se ej mer, och lät ditt hjärta höjas
 Ur kretsen av en vanlig dygd.
 Om ödets domar innebära
 Att med ett dyrbart blod vår frihet lösas bör;
 Betag då ej din mor en ära
 Som världens undran får, och hjältars avund gör.
 Vet, då dess ädla hjässa dignar
 På bålet under bödlars hand,
 Hon nöjd det grymma slag välsignar,
 Som slutar hennes liv och Sveriges träldoms band:
 Men räds, då du din heder mister,
 Om hennes dagar mer än Sveriges frihet mån,
 Räds, att av sorg dess hjärta brister
 Vid åsyn av en brottslig son.
 Vad har jag sagt? Månn jag väl glömmet
 Vars död jag med mitt råd i dag beseglat har? –
 O du min maka, och dess far!
 Förlåt, att jag din son fördömer
 Att offras för ett folk, vars skydd du fordom var.
 Jag såg ditt blod för Sverige gjutas,
 Din son bör följa dina spår;
 Mitt liv skall med hans dagar slutas,
 Men jag min plikt fullkomna får.

DUO.

GUSTAF OCH CHRISTINA.

Ädla dygder, dem vi dyrka,
 Gån, att våra hjärtan styrka!
 Sveriges väl på er beror.

CHRISTINA.

Men ack min Son!

GUSTAF.

Men ack min Mor!

BÅDA.

Du, vars röst vår ömhet sårar,
 Du, som ropar i vårt blod,
 Tag, natur, tag våra tårar,
 Men försvaga ej vårt mod!

NORRBY.

Mitt bröst vid edra plågor blöder:
 Som fiende, jag dock er dygd beundra vet –
 Er dygd!... vad säger jag? – en grym omänsklighet,
 Som blott sig på förtvivlan stöder –
 Vad Gustaf! hoppas du, att för en moders mord
 Dig Himmelen till lön en seger skall förära?
 Nej, frukta för hans hämnd, och kom att nåd begära
 Då Christjerns mildhet än...

GUSTAF.

Hans mildhet – vilket ord! –
 Det är då här jag bör dess verkan lära,
 Beskriven med det blod, som nyligt strömmat ner
 Från dessa murars höjd, dem jag förfärad ser
 En faders stungna lemmar bära! –
 O Gud! – och det är du, som Rikens öden styr!...

NORRBY.

Ren tiden skyndar, dagen flyr;
 Vad svar skall jag din Konung giva?

GUSTAF,

*sedan han en stund, lutad mot ett bord,
 med armen under huvudet, stått fördjupad i sin sorg,
 reser han sig hastigt upp, och säger:*

Väl an! du om mitt svar skall genast kunnig bliva.

*(Han går ut ur tältet att ropa fram Cheferne
och de förnämsta Soldater i Armén.)*

I, som med mandom, tro och nit
För fosterland och frihet vapen fören;
Gån, ädle Stridsmän, skynden hit:
Er Hövding ropar eder – hören!

FJÄRDE SCENEN.

KRIGSMÄN AV GUSTAFS ARMÉ, *som komma
bastigt in från alla sidor.* DE FÖRRE.

GUSTAF.

Gån, träden fram, och lyssnen till mitt tal –
Om någon utav er, vid **mistning** av en maka,
En syster eller mor, blev **yrkad** att försaka
Sitt fosterlands beskydd; vad blev väl edert val?

EN SOLDAT.

Du sett oss barn och far och mor och maka lämna,
Att under ditt befäl oss på tyrannen hämna.

QUATUOR.

Om någon enda i din här
Så dyra plikter skulle kränka,
Må strax hans blod den jord bestänka
Som ett så nedrigt foster bär!

EN ANNAN.

Må han sin makas avsky väcka!

DRAMATIK

EN ANNAN.

Må han sin faders syn förskräcka!

EN ANNAN.

Må han förskjutna armar sträcka
Mot en förnedrad moders famn!

ALLA FYRA.

Ja, må en evig skam befläcka
Hans död, hans minne och hans namn!

KOR.

(De draga ut sina svärd och slå på sköldarne.)

Nej, Gustaf, vet, vi en för alla
Vid våra sköldar svärja det:
Vi skola segra eller falla,
Men aldrig svika dina fjät.

GUSTAF.

Väl, Norrby! du har hört, vad du din Kung skall svara.

NORRBY.

Jag går, för Christjern att förklara
Vad jag med undran hört och sett.

(Han ger handsken tillbaka.)

Se här den pant du av din trohet gett:
Din mor är i mitt våld – Du snart skall varse bliva,
Om Norrbys hjärta lärt att dygden aktning giva.
Farväl!

(Till Christina.)

Och ni, min Fru, gån, att med ödmjuk röst,
Med tårar och med bön er vreda Konung röra.

CHRISTINA.

Ack! på en tigers vilda bröst
Vad verkan vill min bön och mina tårar göra?
Men Gustaf –

NORRBY.

Dröjom ej.

CHRISTINA.

Välän! vi skiljas böra –
I morgon denna hand i Stockholm väntar dig.

GUSTAF.

Ja, hämnad eller död, du där skall finna mig.

*(Norrby och Christina föras tillbaka av tvenne
Svenske Riddare ända till förposterne.)*

FEMTE SCENEN.

GUSTAF. SVENSKA RIDDARE OCH SOLDATER.

GUSTAF.

I Stridsmän! gån, och omsorg dragen
Att lägret tidigt vila må.
I morgon, mina barn, i morgon är den dagen,
Då Sverige av vår hand skall hämnad och frihet få –
Hör, Sparre! näst till mig skall du befälet äga;

(Han ger honom ett papper.)

I denna plan du slagets ordning ser.
Var mån, att allt med noghet överväga –
Dig Stenbock! jag den fana ger,
Som i Sten Stures tid jag själv på krigets bana

Så mången gång med heder bar;

(Han ger bonom Svenska Baneret.)

Må i din hand hon bliva segrens fana –

Thord Bonde! dig jag utsett har,

Att med din raska här dig först i elden våga –

Och du, Sten Eriksson! skall vid min sida tåga

Från rum till rum, från tropp till tropp,

Att egga knektens mod och liva stridens låga –

Må dagens första skymt på dessa granars topp

Signalen till vårt anfall bliva.

(De gå alla bort. Man hör reträtten bådas med pukor och trumpeter; och tältet tillslutes åt Lägrets sida.)

SJÄTTE SCENEN.

GUSTAF, *ensam.*

Omsider får jag då ett obehindrat lopp

Åt mina kvävda tårar giva.

Grymma, sorgsna klagoskri,

Som på nytt i hjärtat väckas,

Ack! hur gruvligt ropen I:

»Bödel! må din själ förskräckas!

Skall din hand, vad raseri!

Med en moders mord befläckas?»

Men förgäves ropen I.

Ingen hjälp kan henne räckas;

Nej, dess blod skall offrat bli.

Vad mig glätt att vapen draga

För mitt tryckta fosterland,

I det hopp, att lagren taga

Av en älskad moders hand! –

Vad jag nu med fasa skådar
 Denna hjältars Guda-lott,
 Då dess skörd min ånger bådar,
 Och min ära blir ett brott!

Men vilket okänt lugn i mina sinnen gjutes! –
 Av själva plågans tyngd som på mitt hjärta rår
 Jag mattad och förtryckt, en lindring njuta får;
 Min känsla flyr, mitt öga slutes.

*(Han kastar sig vårdslöst på sin säng, med armen stödd mot bordet,
 på vilket står en lampa som upplyser Teatren.)*

SJUNDE SCENEN.

GUSTAF, *sovande*. SVERIGES SKYDDSÄNGEL, *som nedstiger på en sky, hållande i högra handen en diamants-spira, och stödjande den andra på huvudet av ett lejon, som håller i sina klor en himmelsblå glob med Sveriges tre Kronor.*

SKYDDSÄNGELEN.

Slå, Gustaf! bort din sorg; vis farorne förakt;
 Tag an den muntra dygd som stora själar ägnar,
 Och känn i mig den Gudamakt,
 Som detta Rikes välfärd hägnar.
 Strid, Hjalte, strid; och vet, att för ditt svärd
 Skall enväld fly, och Sveriges bojor falla:
 Hör Segrens Gud dig till sitt tempel kalla.
 Strid, Hjalte, strid och bli en spira värd.
 Ja, tidevarv från tidevarv
 Din ätt skall Sveriges Krona bära:
 Ditt namn skall bli dess Kungars ära,
 Och dina dygder deras arv.
 Glada Drömmars lätta tropp!

Gån, att Hjältens oro mildra:
 Gån, att för hans tankar skildra
 Glansen av hans ödens lopp!
 Men I, som fasans skepnad fören!
 Församlens i tyrannens bröst;
 Fort, skynden er, hans lugn förstören,
 Med plågans hot och hämnens röst.

(Skyddsängeln försvinner. Under en ljuvlig musik visa sig de behaglige Drömmarne uti lätta skyar, dansa kring Gustaf och beströ honom med rosor och vallmo. Vid en olika ljuvlig och mera livlig musik kommer en Dröm som föreställer ÄRAN, att kröna Gustaf med lagrar, medan en annan under SEGRENS skapnad lägger en trofé för hans fötter. De formerna alla en grupp kring Gustafs säng. Under en faslig musik uppstiga ur jorden de grymma och olyckliga Drömmarne kring Christjerns tält, som visar sig i fonden något öppet och där denna Prins ses ligga på sin säng uti en orolig sömn. FÖRRÄDERIET går att lämna honom en krona och en sköld med Sveriges vapen. SAMVETSAGGET omgiver honom med sina ormar. HATET skakar en fackla över hans huvud, under det att HÄMN- DEN krossar hans krona och rycker av honom Svenska skölden den han skyndar att lämna åt en lycklig Dröm, som föreställer PALLAS, vilken tillika med SEGREN går att upphänga skölden över Gustafs huvud, då emedlertid de olycklige Drömmarne binda Christjern med kedjor, och därpå försvinna under jorden. – Teatren förvandlas och visar Gustaf i drömmen en föresyn av sin strid, sin seger och sin ära. På ljusa skyar föreställas oräknelige härar i silverharnesk, vars särskilde divisioner manas och anföras av Rykten på vingade hästar. Ända ned ifrån Gustafs läger stiga de högre och högre, överst upp över Stockholms murar, som tyckas gränsa till bimmelen. Där; i spetsen för hela denna Armé och åtföljd av sina Generaller, ser man Gustaf tåga fram på Zodiaken, fästa sin fot på Kräftans tecken, och resa sitt Standar ovan uppå fästningen. Detta, som man ser, utmärker tiden då Stockholm intogs. – Åter förändras Teatren och visar, tvärt igenom en Sol, Odödlighetens Tempel, med Gustafs Årestod i fonden. Den omgives av Genier, som sjunga en Kor. ÄRAN tillika med SEGREN och PALLAS följde av de lycklige Drömmarne, gå att kröna den med blommor.)

ÅTTONDE SCENEN.

GUSTAF, *sovande*. LYCKLIGA DRÖMMAR. GENIER.

KOR AV GENIERNE.

Dig, Gustaf, som ditt Folk ur nöd och trældom ledde,
Vi resa denna ärestod:
Den frihet, som din dygd åt Svea Folk beredde,
Är ännu **vårdad av ditt blod.**

(Odödlighetens Tempel försvinner och Teatren föreställer åter Gustafs Tält, tillslutit åt Lågrets sida.)

NIONDE SCENEN.

GUSTAF *ensam*,
som uppvaknar.

Vad ljuvlig dröm! vad bild av sälla tider!
Hur lyckligt är min själ av denna syn förbytt!
De grymma sorgers moln för hoppets strålar flytt,
En hög och himmelsk kraft sig i mitt väsen sprider –
Men dagen bryter in, och för den sista gång
Dess ljus till mina ögon hinner,
Om Sverige ej i dag utur ett nesligt tvång
Utav min hand sin räddning vinner.
Du Gud, som Svea Land ditt stöd
I flere seklers tid förlänat;
Kom, fräls ur slaveri och nöd
Ett Folk som dig med trohet tjänat!
För dig min tanka synlig är: –
Om högmod, om ett falskt begär
Till Kunglig makt och glans och heder
Jag i ett brottsligt hjärta bär;

Lät mig i striden störtas neder
 Och giv blott segren åt min här.
 Men om en ren och ädel iver
 Allena härskar i min själ;
 Om för din tjänst och Sveriges väl
 Jag mig i dödens faror giver;
 O Gud! o Härars Gud! befall,
 Att denna hand förtrycket hämnas!
 Blott av din nåd kan segren lämnas,
 Blott till ditt lov han ägnas skall.

(Han går ut ur tältet.)

TREDJE AKTEN.

Teatren föreställer det inre av CHRISTJERNS Tält. Man ser denna Prins ligga helt beväpnad på sin säng. En dunkel lampa upplyser Teatren.

FÖRSTA SCENEN.

CHRISTJERN *ensam,*
som vaknar upp med förskräckelse.

Var är jag? – Himmel hjälp! – vad grymma plågohärrar,
 Som sväva för min syn, som rasa i mitt bröst! –
 Är då en Gud? – en Gud vars röst
 Med hotet av sin hämnd den brottslige förfärrar? –
 Ack samvet! samvet håll! – förmildra dina slag! –
 Men vilken blygd! vad svaghet! – Är det jag –
 Är det väl Christjern, som förskräckes
 För dessa tomma skuggors tropp,
 Som av en grumlad blod till hjärnan ledas opp

Då tankans ljus av sömnen släckes? –
 Nej, må en blindad värld i villans töcken se
 De mörka Andars hop, dem våra Präster diktat
 Att aktning åt en lära ge

Som Altaret och Tronen riktat;

Men må ett upplyst vett åt dessa sagor le!
 Nej, Styrkan är den Gud, som Kungars dyrkan kräver
 Och allmänt fruktad är, fast han ej tempel har;
 Den Gud som mina fjät till Svenska Tronen bar;
 Som trotsar avunds hot och nödens klagan kväver:
 Ja, fåfångt mot min arm den svaga sig förhäver,

Då jag av styrkan har försvar.
 Förmätne Gustaf, frukta
 Min hand förutan nåd
 På denna dag skall tukta
 Ditt galna överdåd.
 Ditt fosterland skall falla,
 I trots av allt ditt mod,
 Och sista droppan svalla
 Av Sveriges fria blod.
 Ja! ryktets Gud skall bära
 Till eftervärdens famn,
 Med glansen av min ära,
 Föraktet av ditt namn.

ANDRA SCENEN.

CHRISTJERN. NORRBY.

NORRBY.

Jag uppfyllt har de bud dem du mig föreskrivit:
 Christinas hand på nytt de tunga fjättrar bär,

Och Wasas mor på flottan **vårdad** är –
 Mitt öga och min själ, som noga aktning givit
 På Gustaf och hans tappra här,
 I deras vilda blick med häpnad varse blivit
 Det djärva frihets-nit, det hämnande begär,
 Som mer än mänskligt mod i deras själar när –
 Att längre hot och tvång mot detta folk försöka,
 Skall blott dess raseri till dubbelt utbrott öka.
 Jag läst i Gustafs själ – Stolt, men ej otacksam,
 Om du i dag hans mor tillbaka sänder,
 Skall av din mildhet rörd...

CHRISTJERN.

Vad? – i förrädarns händer
 Jag själv?... Gå, lät det skepp till stranden föras fram,
 Där hon på däcket höjd, i band och järn må slutas,
 Och må, då minsta skymt till anfall visar sig,
 Dess blod i sonens åsyn gjutas!...

NORRBY.

Nej, Christjern, denna plikt är icke gjord för mig –
 Jag är soldat; och kan ej bödel vara –
 Jag lyda lärt; men lyda utan blygd.
 Befall – Jag skyndar glad i tusen dödars fara:
 Mitt gods, mitt liv, mitt blod, du ingen ting må spara:
 Allt hör min Konung till – Mig tillhör blott min dygd!

DUO.

CHRISTJERN.

Vad! du ej räds din hörsamhet neka?

NORRBY.

Ack! lät min bön ert hjärta beveka!

CHRISTJERN.

Nedrige, frukta! Jag ren i din själ
All dess falskhet, dess trolöshet skådar!

NORRBY.

Mindre jag fruktar den hämnd du mig bådard,
Än de faror som hota ditt väl.

BÅDA.

O Himmel! skall mitt uti nöden
Mitt folk icke mer stå mig bi?
Men jag svär det vid hämnden
och döden,
Dina svek skola fruktlösa bli.

O Himmel! vad gruvliga öden!
Vart för dig ett blint raseri?
Men jag svär, att i plågor
och döden
Mot dig själv din försvarare bli.

CHRISTJERN.

Ja, jag din avsikt röjt: du sökt mitt folk behaga,
Att trolöst höja dig uppå din Konungs fall.

NORRBY.

Jag endast sökt dig *undandra*ga
Det hat, som innan kort ditt välde störta skall.

CHRISTJERN.

Du hotar mig – men vet, jag skall din djärvhet styra –
Vakt! fjättren honom –

(Vakten som kommit in, drar sig tillbaka med förskräckelse.)

Vad! – I bäven vid hans blick? –

NORRBY,

som självvilligt går fram att låta fångsla sig.

(Till Vakten.)

(Till Christjern.)

Gån, lyden eder Kung – Männ i så nesligt skick

Den hand försänkas bort... Men nej – din blinda yra
Ej reta bör min harm – hon blott min ömkan gör –
Om du mitt trogna nit och mina tjänster glömmor,
Min heder och min plikt jag dock ej glömma bör.

CHRISTJERN.

Soldater, fort!...

NORRBY.

Farväl!...

(Han föres bort.)

CHRISTJERN,
till Vakten.

Jag edra huvun dömer
Till ansvar för hans **vård** – Välan! av hämnens bud
Jag själv skall bliva tolk....

(Ett tjockt mörker överhöljer Teatren. I det samma Christjern nalkas öppningen av tältet, uppstiga ur jorden de båda mördade Ribbingarnes skuggor, och stänga honom vägen. De äro unga barn klädda i vita svepningar, och blodige om halsen, med håret utslagit och hållande varann om livet.)

TREDJE SCENEN.

CHRISTJERN. FLERE SKUGGOR, *som efter
varannan synas och försvinna.*

CHRISTJERN.

Men vilken syn, O Gud! –

DE TVÅ UNGA RIBBINGARNES SKUGGOR.

DUO.

Ur den mörka gravens boning
Resa vi oss upp till hämnd.

Grymme! hoppas ej förskoning;
 Straffets timma är bestämd.
 Ungdom, oskuld, tårar, böner,
 Allt vad mänskors ömkan röner,
 Mot ditt hat ej mäktigt var:
 Men förskräcks! – En Gud och Far
 Skall vårt blod tillbaka kräva.

Barbar!
 Fly och bäva!

STEN STURES SKUGGA,
*under svepningen klädd i barnesk och en mantel av purpur;
 huvudet bart och sidan blodig.*

O Du! vars tyranni ett **ohört** medel fann,
 Att över dödens gräns din vilda grymhet sträcka,
 Känn skuggan av en Riddersman,
 Vars kalla stoft du sökt att skymfa och befläcka.

*(De Svenske Herrars skuggor som blivit mördade på Christjerns befallning
 vid blodbadet i Stockholm resa sig upp ur jorden.)*

KOR AV SKUGGORNE.
 Du skall ej strafflöst längre rasa,
 I blygd och trots av Himlens makt:
 Du var ett mål för jordens fasa;
 Bliv nu ett mål för dess förakt!

STEN STURES SKUGGA.
 Du mot det fall skall fåfängt sträva
 Som hämnens Gud tyranner spar:

KOR.
 Dig Gustafs hand i dag skall häva
 Ifrån den Tron du sölat har.

DRAMATIK

Barbar!
Fly och bäva!

JOAKIM BRAHES SKUGGA.
Du gått att sluta mina dar,
Men du mitt hat ej kunnat kväva:
Min hämnd i döden lever kvar.

KOR.
Barbar!
Fly och bäva!

ERIK WASAS SKUGGA.
Min skugga skall i striden sväva,
Att vaka för min sons försvar.

KOR.
Barbar!
Fly och bäva!

(Christjern har bela tiden vist den yttersta förskräckelse. Än vevar han kappan för ansiktet, än tycks han med sina åtbörder anropa Skuggornes medlidande.)

CHRISTJERN.
Ack grymma här! håll opp! – håll opp att mig förfölja! –
I vilken avgrund fly? – I vilket djup mig dölja? –
(Han kastar sig baklänges på sin säng, utsträcker armarna, och tycks med de häftigaste rörelser vilja driva dem tillbaka.)

KOR AV SKUGGORNE.
Tyrann! som slutit har ditt bröst
Mot den förtrycktas rop i nöden;
Hör nu förbannelsen och döden

Uti ditt eget hjärtas röst!
Du skall i striden se oss sväva,
Att våra söner ge försvar.
Barbar!
Fly och bäva!

(De sjunka ned i jorden. I det samma hör man en musköteri-salva, och på långt håll trumpeter som blåsa alarm.)

KOR,
bakom Teatren.

Skyndom, skyndom i gevär!
Skyndom, fienden är här.

FJÄRDE SCENEN.

CHRISTJERN. EN OFFICER, *som med hastighet
kommer in på Teatren.*

OFFICEREN.

Ack Herre! vet, att på vårt läger
Den djärve Gustaf ren ett gruvligt anfall gjort:
Man blott ännu mot stadens port
En väg till räddning öppen äger.

CHRISTJERN,
ännu förvillad av sin syn.

Ack! skuggor, spöken, troll! nåd, nåd! – förbarmen er!
Mitt bröst av ormar tärt, mitt blod och mina tårar,
Är det ej nog? –
(Kommer sig något före.)

Men vad? Månn än en dröm mig dårar?

(Blir varse Officeren.)

Vad vill du? – Tala! säg!...

OFFICEREN.

Ack dröjom icke mer!...

KOR,

bakom Teatren.

Himmel hjälp! vad gruvlig fara;

Lägret överrumplat är.

Fallom ut att oss försvara;

Skyndom, skyndom i gevär!

CHRISTJERN.

Vad larm och rop...

OFFICEREN.

Mitt råd skall ej ditt mod behaga;

Men uti nödens tid det mig förlåtas bör: –

Att inom Stadens mur oss strax tillbaka draga,

Se här den enda väg, som segren möjlig gör.

CHRISTJERN.

Vad säger du – Vem jag för Gustaf flykten taga? –

Millioner upprorsmän och hela världens makt

Kan ej uti min själ en lika fruktan jaga,

Som den en villosyn till mina sinnen bragt.

(Efter någon tystnad för att åter hämta sig, stiger han upp, sätter hjälmen på sig med en trotsig uppsyn och fortfar.)

Gå, att min livvakt sammankalla;

I spetsen för mitt folk jag själv mig visa vill.

FEMTE SCENEN.

DE FÖRRE. EN ANNAN OFFICER, *med lika hastighet.*

DEN SENARE OFFICEREN.

Fly, Konung! eller räds i Gustafs händer falla:
 Fly! – om ett ögnablick är icke tid därtill.
 Vårt läger är förstört, vårt folk *till rygga drivit*,
 Och Norrby, genom våld av egna landsmäns hand
 Ur vaktens armar ryckt och löst från sina band,
 Med hast till flottan sig begivit –
 Hans kärlek hos sitt folk, hans *vælde* och hans harm,
 Allt hotar dig – men mest den tappre Gustafs arm,
 För vilken allt ses stupa och försvinna.

CHRISTJERN.

Jag går – om detta svärd ej honom störta kan,
 Skall han åtminstone en dyrköpt seger vinna.

(Till förste Officeren.)

Till flottan genast far. *Tyd* Sevrin Norrby *an*,
 Att jag ännu hans brott förlåter,
 Blott att han strax för bilan strömma låter
 Det blod jag dömt att offras opp.

(Till den andra.)

Gå, flyg, var snar – Och du, till Slottet hasta:
 Befall Christinas vakt, att högst från tornets topp
 Den fångna huvudstupa kasta –
 Vid åsyn av dess blod och sönderslitna kropp
 Förrädarn darra skall, och hämmas i sitt lopp.

SJÄTTE SCENEN.

Teatren förvandlas och föreställer Stockholms Fästning, flankerad av torn. Mot fonden ser man Slottet, Tornet Tre Kronor; och spirorne av St. Nikolai och Riddarholms Kyrkorne. Havet är i fonden, där man finner en del av Danska Flottan ligga för ankar.

GUSTAF OCH HANS FOLK.

GUSTAF.

Vänner, skynden er in i striden!
Himlens Gud våra vapen styr:
Vänner, skynden er, nu är tiden:
Segren kallar er, Christjern flyr.

KOR AV SVENSKARNE.

Fort till storms, alla tillika!
Följom Gustaf och segren åt!
Vilken Svensk vågar att svika
På dess modige fäders stråt?

(Man reser stormstegar; Danskarne kasta granater på de belägrande; dessa betäcka sig med sina sköldar; stegarne kullkastas, en del av soldaterna nedstörtas, och anfallet drives tillbaka.)

KOREN

fortfar.

Vad? skulle Göters ättlingar vika?
Vika för slavars darrande stål?
Nej, fallom an alla tillika!
Hämnd och frihet är segrens mål.

(De föra fram kanoner, som göra bräsch på muren; och resa åter upp stormstegarne. Danskarne börja ge vika. Gustaf fattar själv Svenska Baneret, för det med ena banden, håller skölden över huvudet med den andra, och stiger så upp till bräschan, åtföljd av sine soldater. Då han bun-

nit högst upp på muren, reser han där baneret. Danskarne övergiva brüschén och murarne; och medan ett *parti* Svenskar tränger sig in genom öppningen, tåga de andra, följde av Kavalleriet, in öfver vindbron, som för dem blivit nedfälld.)

GUSTAF,

i det han fattar Standaret.

Vänner, följén er Hövdings öden!
Än ett anfall, och segren är vår.

KOR AV SOLDATERNE,

som följa honom till stormen.

Ja, vi följa vår Hövdings öden:
Då du bjuder, är segren vår.

KOR AV SVENSKAR OCH DANSKAR

under stormen.

SVENSKARNE.

Flykten, fiender! hämnden
och döden
Följa modige Svears spår.

DANSKARNE.

Gustaf kommer; och hämnden
och döden
Rusa tätt uti Hjältens spår.

GUSTAF,

i det han reser standaret på muren.

Segren är vår! segren är vår!

KOR AV BÅDA HÄRARNE.

SVENSKARNE.

Väljen snart mellan flykten
och döden!
Segren, segren, segren är vår.

DANSKARNE.

Flyktom, flyktom! O nesliga
öden!
Annán räddning ej återstår.

SJUNDE SCENEN.

Teatren förändras, och föreställer det inre åt Fästningsporten, av Stockholms yttre murar. Christjern, med sine Hövdingar och några få Soldater, kommer in och stannar mitt på Teatren.

CHRISTJERN.

Gå, skynden hit! kom, stannen här,
Att de förmätas anfall bida!

TVENNE AV HÖVDINGARNE.

Förmätit är mot ödet strida;
Oss endast döden väntar här.

ÅTTONDE SCENEN.

EN DANSK OFFICER. DE FÖRRE.

OFFICEREN

till Christjern med yttersta häftighet och bestörtning.

Fly hastigt härifrån – Din fiende, ditt folk,
Allt denna stund sig mot dig vänder.
Avgrunder omge dig. Förräderiets dolk
Har väpnat Sevrin Norrbys händer.

KOR.

Fly hän! förgäves är att strida
Mot Norrbys arm och Gustafs här.

CHRISTJERN.

Nej, jag vid jord och Himmel svär,
Att på förrädarns ankomst bida.

EN AV SOLDATERNE.

Se där hans tropp!

EN ANNAN.

Hör där hans röst!

NIONDE SCENEN.

SEVRIN NORRBY. DE FÖRRE.

(Sevrin Norrby, med värjan i handen, följd av en talrik tropp, kommer inrusande på Teatren. Båda tropparne hålla sig stilla under gevären. Men Christjern springer fram att ränna värjan genom Norrby, som undböjer stöten och kastar sin värja för Christjerns fötter.)

NORRBY,
med bestörtning.

Vad raseri! – Välan, se här! se här mitt bröst –

(Han öppnar sitt bröst.)

(Med ömbet.)

Jag gick att för din räddning strida.

(Christjern med häpnad, ånger och glädje, omfamnar Norrby, och ger honom sin värja tillbaka; under det Soldaterne ännu visa sin fruktan och upprepa i

KOR.

Förgäves är mot ödet strida:

En säker död oss väntar här.

NORRBY.

Är ej er Konung vid er sida?

Och edert hopp försvunnit är!

SOLDATERNE.

Vad hopp av mod och vapen bida,
Då döden oundviklig är?

CHRISTJERN.

Välan! så stupen vid min sida!
Er plikt, er heder det begär.

KOR.

Välan! vi stupa vid din sida.
Att dö med dig, vår heder är.

(Striden börjas å nyo. Svenskarne och Danskarne driva ömsom varannan tillbaka. Ändteligen måste Christjern taga flykten; och hela Gustafs här med kanoner och full musik tågar in genom Fästnings-porten. Dalkarlarne sluta marschen.)

TIONDE SCENEN.

Teatren förändras, och föreställer Hamnen vid Stockholm. På ena sidan ser man Slottet med Tornet Tre Kronor; på den andra St. Nikolai Kyrka. I fonden visar sig Havet, och en del av CHRISTJERNS Flotta, färdig att lyfta ankar. Flere slupar tyckas vänta att föra Danskarne om bord.

CHRISTJERN,
åtföljd av sin Livvakt.

Varthän? Varthän, försagde hopar?
Stån eder Konung bi! – Men nej; jag fåfängt ropar.

(Under föregående recitativ bör man på avstånd bullret av pukor, trummor och musköter. Detta buller, så väl som Svenskarnes segerrop, nalkas småningom. Man ser Danskarne springa över Teatren och fly åt hamnen. Officerarne samla dem och föra dem tillbaka i sriden. Andre kasta sig i slupar, och skynda till Flottan.)

KOR AV SVENSKARNE,
som ännu ej synas.

Triumf! Triumf! seger och ära!

(Man ser över Stadsmurarne en häftig rörelse av pikar och musköter. Flere Danskar störtas ned från murarne, och bommen tillslutes. Kvinnor, så väl som karlar utan hjälm tränga hårt på Danska Garnisonen.)

CHRISTJERN.

Välan! jag än om Slottet rår:

Dess fasta värn ännu en fristad skall förära.

(I detsamma han nalkas Slottsporten, höres innanför ett segerrop. Danska standaret på Tornet Tre Kronor fälles ned, och det Svenska uppreses. Christina Gyllenstierna träder fram på en balkong över porten.)

KOR,
innan för Slottet.

Leve Gustaf! Segren är vår.

ELLOFTE SCENEN.

CHRISTINA GYLLENSTIERNA. DE FÖRRE.

CHRISTINA.

Tyrann, vik bort! – Allt hopp är dig betagit –
Vet, denna borg, som du försvara tänkt,
Är mer ej din – Det folk, som dina fjättrar dragit,
Med våld i dag sig själva frihet skänkt –
Jag hatar dig för högt, att ej din död befara:
Fly därför hän! – Var mån, att undan svärdet spara
Ett liv som, i förakt, i brist och plågor sänkt,
För dig en grym och långsam död skall vara.

(Hon går tillbaka in i Slottet. Christjern, som av hennes tal blivit slagen som av en ljungeld, vaknar åter ur sin dvala vid Svenskarnes segerrop.)

KOR AV SVENSKAR
bakom Teatren.

Leve frihet och Fosterbygd!

CHRISTJERN,
med yttersta förtvivlan.

Vad öde nödgas jag, o himmel, att förfara! –
Fly – och ej hämnas få! – O raseri och blygd!

(Han skyndar till hamnen med några få av sina Riddare och Soldater, att burvudstupa begiva sig till Flottan. De, som ej kunna följa honom, lägga ned sina vapen vid Segervinnarens ankomst.)

TOLFTE SCENEN.

GUSTAF. SVENSKA RIDDARE OCH SOLDATER.

CHRISTINA MED DE ÖVRIGE FÅNGARNE

FRÅN SLOTTET. DANSKA SOLDATER.

STOCKHOLMS INVÅNARE.

(Gustaf stiger fram med värjan i handen, åtföljd av sitt folk. Danskarne kasta sig till jorden och hela Teatren uppfylles av Soldater, som ställa sig upp på båda sidor.)

GUSTAF.

Soldater! hören opp, att låta blodet rinna! –
Vad man med heder vann, med mildhet nyttjas bör.
Må mina fiender och mina landsmän finna,
Att det är jag, som här befälet för.

(Han sätter in värjan, ger skölden ifrån sig och tager av sig hjälmen.)

KOR.

Triumf! Triumf! seger och ära!

TVENNE AV FRUNTIMREN
som på Slottet hållits fångna.

Vi segrat – Himlen vare ära,
Som ur Tyrannens hand en blodig spira ryckt!
Ja, Sverige skall ej mera bära
Det järn-ok som dess skuldror tryckt.

GUSTAF.

Ack! – denna sälla dag, som fröjd och frihet räcker,
Åt mig allena fasa ger.
Min Mor! –

GUSTAF. { Vad styng ditt minne hos mig väcker!
MARGARETA. { Vad ord, som all min smärta väcker!

TILLSAMMANS.

Min Mor! kanske du är ej mer!
Om i ditt blod i dag skall hämnas
Vår seger och tyrannens blygd,
Vad tröst kan mer mitt hjärta lämnas?

CHRISTINA.

Den tröst som stora själar ämnas,
Den tröst att lida för sin dygd.

*(Vid slutet av denna Aria ser man en Vapendragare och ett Fruntimmer
anlända till stranden, och nalkas Gustaf. I det samma går belä Svenska
Flottan till segels.)*

TRETTONDE SCENEN.

GUSTAF. CECILIA AF EKA. EN NORRBYS
VAPENDRAGARE. RIDDARE. SOLDATER.
SVENSKA FOLKET.

Duo.

GUSTAF.

Men himmel! ser jag rätt? vad oförmodad lycka? (r)
Min Mor!...

CECILIA.

Min Son!

GUSTAF.

Du lever!...

CECILIA.

Du är här!...

BÅDA.

Jag får då än en gång i mina armar trycka
GUSTAF. { Vad näst mitt fosterland i världen kärast är.
CECILIA. { En älskad son, som mig och Sverige värdig är.

GUSTAF.

Jag mina plikter lydnad givit,
Som redlig Svensk och Riddersman:
Men ack! min ömma Mor! om du ej räddad blivit,
Jag segren och mig själv med fasa skådat an.

BÅDA.

Men sedan farans hot försvunnit,
Må glädjen råda i vår själ!

Natur och frihet seger vunnit:
Vårt liv är frälst, med Sveriges väl.

GUSTAF.

Men ack!... uti min famn... ur dina bödlars händer...
Säg... av vad underverk är du väl återförd?...

NORRBYS VAPENDRAGARE,
som härtills hållit sig avsides.

Vid åsyn av er sorg och edra dygder rörd,
Den ädle Norrby själv er mor tillbaka sänder –

GUSTAF.

Vem, han? – vad hör jag? – kan det vara?
O himmel! på vad sätt min tacksamhet förklara? –
(Till sitt folk.)

Gån, lösen alla fångars band,
Och lämnen dem till pris i Sevrin Norrbys hand.
(Vapendragaren går bort.)

FJORTONDE SCENEN.

GUSTAF WASA. CECILIA AF EKA.
CHRISTINA GYLLENSTIERNA. SVENSKA HERRAR
OCH FRUER. RIDDARE. SOLDATER. FOLKET.

CHRISTINA,
*som stiger ur Slottet, åtföljd av de förnämste
Svenske Herrar och Fruntimmer, som Christjern därstädes
hållit fångslige.*

Kom, Gustaf, kom! den lön är färdig
Som du med egna dygder vann;

I lyckan jämn, i nöden härdig,
 Du bäst ett folk regera kan;
 Och vem är mer en Krona värdig,
 Än den som störtat en tyrann?

KOR.

Kom, Gustaf, kom! den lön är färdig,
 Som du med egna dygder vann;
 I lyckan jämn, i nöden härdig,
 Du bäst ett folk regera kan.
 Vem är väl mer en Krona värdig,
 Än den som störtat en tyrann?

ALLMÄN KOR.

Leve den Hjalte, som Sverige förlossat!
 Leve vår Konung! leve vår Far!
 Svearnes bojor han modigt förkrossat,
 Svearnes kärlek skydde hans dar!
 Måtte hans namn genom seklerne räcka,
 Vårdat och lovat i frihetens sång!
 Måtte hans dygd hos nationerne väcka
 Fasa och hämnd mot tyranner och tvång!
 Njute, till Folkets och Konungens heder,
 Spiran sitt välde och lagen sin rätt!
 Pryde hans ätt,
 Till tusende leder,
 Den Tron han beklätt!

(Under denna Kor gå de åtta Riddare som åtföljt Gustaf och som ovanföre äro uppräknade, att höja honom på sina axlar. De upplyfta honom på en sköld som är lagd på standarer, och tecknad med Svenska vapnet. Man igenkänner dessa Herrar av vapnen på deras sköldar; som de hålla med ena handen, under det de bära upp Gustaf med den andra. Sedan han således blivit förd kring Teatren, upphöjes han på en Tron av troféer där han emottager Kronan, och där de förnäma samt folket giva honom betygelser av en undersätelig vördnad.)

Historiska Uppllysningar.

(a) SEVRIN NORRBY, Danemarks Rikes Råd och Amiral, en av de störste Krigsmän i detta Tidevarv. Han tjänte Christjern med en frimodig tillgivenhet så länge dess grymheter ej hade skilt honom från Tronen; men då Norrby ej såg något hopp övrigt för sin Herre att återvinna de Troner, från vilka hans tyranni en gång hade störtat honom, uppeldades Norrbys ärelystnad. Han bibehöll sig länge som Herre över Gotland, och hade blivit en farlig fiende för Gustaf I. om Christina Gyllenstierna, som han hade fången, velat ingå med honom i förbund. Hans omsorg att frälsa de fleste av Svenska Adelen ur Christjerns händer, hade gjort honom många vänner; men ändteligen måste han övergiva Gotland, tvungen av Svenska och Danska Konungarne. Han levde sedan i landsflykt hos Christjern, i Kejsar Karl V:s Hov, och blev slagen i de Italienska krigen under Kejsarens fanor.

(b) CHRISTINA GYLLENSTIERNA, Riks-Rådet Nils Eriksson Gyllenstiernas och Fru Sigrid Eskildsdotter Banérs dotter. Har varit en av de mest förtjänte mot sitt Fädernesland. Hennes ståndaktighet i motgång, hennes mod, hennes tillgivenhet för Riket bör göra hennes namn även så vördat som stort. Vid 19 års ålder änka efter Riksföreståndaren Sten Sture den Yngre, och moder för tvenne barn, Nils och Svante Sture, var hon den enda, som i den allmänna förvirringen ej glömde Riket. Hon försvarade Stockholm mot Christjern II. i 7 månader, och fast hon såg sig övergiven av de förnämsta hennes mans vänner, nekade hon ännu att böja huvudet under oket, till dess Borgerskapet och själva besättningen på Slottet tvungo henne att ingå förlikning; och då överlämnade hon dock ej Slottet, förr än hon låtit i fredspardon intaga alla de Herrar som ännu ej underkastat sig Christjerns välde: och sedan dessa heliga löften av tyrannen blevo brutne, emottog Christina sitt öde med en

hjaltemodig ståndaktighet, som kostat henne livet, om ej Sev-rin Norrbys förböner förmått frälsa henne. Förd av denne Amiral i fångenskap till Gotland, emotstod hon ock med samma frimodighet alla de anbud, som hans ärelystnad gjorde henne, och som kunnat återföra henne på den Tron, som hon med Sturen förut besuttit; men kärleken för Fäderneslandet övervann både ärelystnaden och dess ömhet för sina barn, vilka genom Gustaf I:s upphøjelse sågos för alltid skilde från den värdighet så väl deras fader som farfader beklätt. Frigiven efter Christjerns olycka, och återkommen till sitt Fädernesland, som blivit befriat av Gustaf Erikssons hjältemod, blev hon en av hans trognaste undersåtare; och sedan hon vid 19 års ålder visat den största själ och mandom, visade hon nu, 10 år därefter de mest stilla och fromma dygder (ett sällsamt exempel!) och levde i ro, sedan hon ingått ett senare gifte med Riks-Rådet Johan Thuresson Roos, en son av den orolige och upproriske **Riks-Marsken** Thure Göransson Roos. Med honom hade hon en son, Gustaf Johansson Roos, som vid Konung Erik XIV:s Kröning tillika med Svante Sture, hennes enda son av första giftet, blev till Grevelig värdighet upphöjd. Christina slöt sin ärefulla levnad 1559, tvenne månader efter dess förföljares Christjern II:s död, och ett år före dess vän och fosterson Gustaf I, som hedrade henne med sin ömma saknad.

(c) MARGARETA WASA, den enda av Gustaf I:s systrar, som överlevde sin broders upphøjelse. Genom sitt första gifte med Riks-Rådet och Riddaren Joakim Brahe, är hon stam-moder för Braheska Ätten. Hon gifte sig andra gången med Grev Johan av Hoya, Tysk Riks-Greve och en av de utlänningar som med stor otacksamhet bemötte Gustaf I:s välgärningar.

(d) ANNA THURESDOTTER BIELKE försvarade Kalmare Slott på samma tid, som Christina Gyllenstierna innehade Stock-

holm, och var den enda, med Riksföreståndarens änka, som motstod Christjern. Hon emottog Gustaf Wasa i Kalmar, då han flyktig ur Christjerns fängelse återkom till Sverige, att frälsa det ur tyrannens händer. Hon överlämnade ej Kalmar genom någon [dagtingan](#), utan blev förd fången till Gotland, då Slottet genom storm blev av Norrby intagit.

(e) LARS SIGGESSON SPARRE, Svea Rikes Råd och RiksMarsk, alla nuvarande Sparrars stamfader, var en av de 6 Herrar som jämte Gustaf Wasa gävos Christjern till gisslan 1518, då denne skulle hava sammanträde i Stockholm med Riksföreståndaren Sten Sture den Yngre, och vilka Christjern mot all folksrätt som fångar till Danemark bortförde. Han var son av RiksRådet Sigge Larsson Sparre till Skoteby och Fru Christina Månsdotter Natt och Dag. Han var Gustaf I:s trognaste vän, och blev av honom vid dess död 1559 ömt saknad.

(f) STEN ERIKSSON LEIJONHUFVUD, Drottning Margareta Leijonhufvuds broder, stamfar till alla nu levande Grevar Leijonhufvud. Hans åtskillige beskickningar till Frankrike, England, Hessen och Danemark, Konung Gustafs förtroende, och Konung Erik XIV:s misstroende, allt detta har gjort honom ävenså namnkunnig i Svenska Historien, som den del han tog i alla de märkeliga händelser, som timade i detta tidevarv. Han blev till döds sårad den 29 Sept. 1568 vid Konung Erik XIV:s avsättande, och dog tvenne dagar därefter. Upphöjd i Greveligt Stånd efter dess död, vid dess systerson Johan III:s Kröning.

(g) GUSTAF OLOFSSON STENBOCK, Sveriges Rikes Råd och Marsk, stamfader för alla nu levande Stenbockar, en av de första Svenska Friherrar, vid Erik XIV:s Kröning. Var Drottning Catharina Stenbocks fader, och Drottning Margareta

Leijonhufvuds svåger genom sitt gifte med Brita Leijonhufvud, följakteligen Konung Gustaf I:s både svåger och svärfader.

(b) TORD BONDE, alla nu levande Bondars stamfader.

(i) KNUT ERIKSSON KURCK, så väl som ERIK FLEMING, AXEL POSSE till Hällekis och TORD BONDE, alla fyra Rikens Råd, undertecknade Strängnäs Val-Akt 1523, genom vilken Gustaf I. blev till Svea Konung upphöjd. Erik Fleming förde Svenska Flottan med heder och lycka.

(k) PEDER OLOFSSON HÅRD till Häringe, Svea Rikes Råd, och av Konung Gustaf I. satt till Ståthållare på Stockholms Slott, då han det erövrade från Christjerns folk den 21 Junii 1523.

(l) SVANTE STURE, Sveriges Rikes Råd och Riks-Marsk, Greve till Stegeholm och Västervik, var vid Stockholms befrielse ej mer än 5 år gammal. Hans förstånd och snille skall ej varit svarende mot hans goda hjärta och nit för sitt Fädernesland. Hans trohet mot Gustaf I. blev satt på många prov, men var aldrig tivelaktig, fastän kärleken och ärelystnaden tycktes båda förena sig att göra honom till Gustafs ovän; ty det var icke nog för honom att se Gustaf innehava det äreställe, som syntes, genom hans faders och farfaders förtjänster, honom själv vara ämnat. Brinnande av kärlek för Margareta Leijonhufvud, och redan med henne förlovad, måste han dock lämna henne åt Gustaf till Gemål, och nöja sig med att bliva dens svåger, vars älskare han varit. Han vägrade ofta med frimodighet Svenska Kronan, så väl då Lübeck tvenne gånger erböd honom sitt bistånd, som i synnerhet, och ännu med mera förakt, då den upproriske Dacken ville utropa honom för Konung. Sedan han vid 5 års ålder undslupit Christjerns blodgirighet och Sevrin Norrbys politik, måste han i en hög ålder av 60 år och då han beklädde

den högsta Rikets värdighet, se sig med de sina ett offer för Erik XIV:s raseri, och blev tillika med sin son, Nils Sture, mördad av Konungens egen hand, på Uppsala Slott d. 4 Maji 1567.

(m) PER BRAHE, Konung Gustaf I:s systerson, var endast tre år gammal vid Stockholms erövring. Hans Fader, Joakim Brahe, miste livet vid blodbadet d. 4 November 1520. Modren, Margareta Wasa, lämnade vid sitt senare gifte alldeles sin son uti Gustaf Erikssons vård. Av denne Konung blev han upphöjd till RiksRåds-värdigheten och av Konung Erik XIV. till Greve av Visingsborg och RiksDrots. Han var stamfader för Grevarne Brahe, en lärd man, mycket brukad i Rikets värv och känd i den lärda världen av dess historia om Konung Gustafs regering.

(n) ERIK JOHANSSON WASA till Rydboholm, Sveriges Rikes Råd, Konung Gustaf den I:s fader, var den förste av de världslige Herrar, som måste böja sitt oskyldiga huvud under bödelsyxan, då Christjern uppoffrade de förnämsta av Sveriges Adel och medborgare, d. 4 November 1520.

(o) Av alla de grymheter, som Christjern utövade under dess korta men blodiga regering, var de bägge unga RIBBINGARS mord den mest omänskliga och minst tjänande till hans avsikter. Desse bägge oskyldiga tyrannens offer voro Lindorm Ribbings söner, den ena åtta, den andra fem år. När den yngre brodern såg den äldres blod, sade han till bödeln: Kära fläcka icke så mina kläder, jag får bannor av min mor. Bödeln rörd kastade svärdet ifrån sig, men Christjern lät strax kalla fram en annan, som först halshögg barnet och sedan den medlidande.

(p) STEN STURE DEN YNGRE undfick ett dödligt skott i låret vid slaget som stod emot Christjerns troppar vid **Bogesund**; fördes till Strängnäs, där han avled den 9 Februarii 1520 och

begravdes i Riddarholms Kyrkan. Några dagar efter blodbadet i Stockholm och nio månader efter Riksföreståndarens död, lät Christjern uppgräva dess döda kropp, och densamma stycka att ikring Riket uppsättas på stegel.

(*q*) ANDERS PERSSON, en rik Bergsman på Rankhyttan i Dalarne, som varit känd av Konung Gustaf I. i hans ungdom, och då han vistades vid Akademien i Uppsala, var den förste hos vilken Konung Gustaf tog tjänst vid sin ankomst till Dalarne, och av vilken han då njöt bistånd och trohet. Han lät sedan förläsa sig att deltaga uti det bekanta Dalupproret 1531, i anledning av klockornas utleverande.

(*r*) Detta är blott en Dramatisk dikt. CECILIA AF EKA, Gustafs moder, bortförd i fångenskap till Danemark, ändade där med tvenne dess Döttrar sina dagar i tyrannens bojar. Hennes dödsår är obekant.

GUSTAF ADOLF
OCH
EBBA BRAHE,

LYRISK DRAM
I TRE AKTER.

FÖRSTA GÅNGEN UPPFÖRD
DEN 24 JANUARI 1788.

TILL
HANS MAJESTÄT
KONUNGEN.

Allernådigste Konung!

Till Eders Majestät återställes i tacksam underdånighet detta lån. Allt mitt bemödande har varit, att kunna lämna det tillbaka, oskadat av en ny, icke nödig, prydnad.

Med så ringa förtjänst, om jag ock vågar hoppas den, framträder i dag andra gången mitt namn, i glansen av ett ovanfrån tilldelat ljus.

Många Regenter hava hägnat och belönat värdige Snillen; få, förelyst dem med egne mönster: eftervärlden skall nämna en enda Konung, som än belönat den förtjänst Han Själw givit, än mottagit belöningen av dem han skänkt efterdömet.

Om, under en sådan Konungs Spira, i ett Land där Vitterheten, nu delat, nu prytt Majestätets ära, dock ingen *Demosthenes*, ingen *Sofokles* uppstodo; då säge man utan tvekan: *Detta land skall ej äga dem: Denna jord bär ej Snillen.*

Med djupaste vörndnad framhärdar,
Allernådigste Konung!
Eders Kongl. Majestäts

allraunderdånigste och troppliktigste
tjänare och undersåte,
Johan Henric Kellgren.

PERSONERNE.

GUSTAF ADOLF.

EBBA BRAHE, Dotter av Riks-Drotsen Greve Magnus Brahe;
älskad av Gustaf Adolf.

CHRISTINA av Holstein, Carl IX:s Änke-Drottning, Gustaf
Adolfs Mor.

Greve JACOB PONTUSSON DE LA GARDIE, Fältherre.

LARS ERIKSSON SPARRE, Konungens Kapten av Gardet.

MÄRTA BANÉR, Lars Sparres Fru, Ebba Brahes Förtrogna.

JOHAN, Färjekarl på Öland.

CATHRINA, Johans Syster, Ebba Brahes fordna Amma.

ERIK, Cathrinas Son.

SIGRID, Johans Dotter, Eriks Fästmö.

SVEN, Johans Son, Småländsk Ryttare.

MARIA, Cathrinas Dotter, Svens Fästmö.

Konungens Livknekt.

En av Änke-Drottningens Hovmän.

En Härold.

GUSTAF ADOLF OCH EBBA BRAHE. FÖRSTA AKTEN.

*Teatren föreställer en **Vestibul** av Kalmars Slott, som är öppen i fonden, där man ser Öland på avstånd.*

FÖRSTA SCENEN.

CHRISTINA. HOV-FRUNTIMMER.

CHRISTINA.

Nej, jag det svär; så vekliga band
Skola ej fästa en Hjaltes hand.
Är jag ej mor? – och min son skulle våga
Att trotsa min vilja, att få mitt förakt!
Är jag ej Drottning? – Och gilla en låga
Som sårar min ära, som hotar min makt!
Nej, kännen bättre er Drottning's förmåga;
Nej, heligt jag svär; dessa vekliga band
Skola krossas i dag, än i dag av min hand.

KOR.

Vi känne dig, Drottning; än har du förmåga
Att rycka din son ur så vekliga band.

CHRISTINA.

Vad skymf för er, för mig! Ni Ebba Brahe lyda?
Hon eder Drottning bli, som nyss er like var?
Dess minsta blick er nåd, er onåd **tyda**,

Dess minsta ord för er ett vördat Gudasvar?
 Och jag, jag skulle se... o blygd för mina dar!...
 En Kronas skrud min undersåte pryda:
 En Spira i den hand, som nyss mig tjänat har?

CHRISTINA.

Nej, jag det svär, jag allt skall våga,
 Att släcka en så veklig låga,
 Att bryta ett så brottsligt band.

KOREN.

Ja, Drottning, gå att allting våga,
 Att bryta ett så brottsligt band.

EN AV FRUNTIMREN.

Men kärlekens och hjältens styrka!
 Med skönhetens och bördens rätt!...

CHRISTINA.

Allt bör ett hastat motstånd yrka,
 Snart blir oss segren mindre lätt.
 Vem, ni en likes lagar dyrka?
 Jag på min Tron se Brahes ätt?...
 Nej, stridom med förenad styrka
 Mot en gemensam oförrätt.

KOR.

Ja, stridom med förenad styrka
 Mot en gemensam oförrätt.

CHRISTINA.

En dyrbar tid vår skyndsamhet begär,
 Om än i dag min son med seger återländer,
 Vår blygd ej hindras kan, vårt anslag fåfängt är,
 Och Spiran och min makt i Ebba Brahes händer.
 Så hören mitt beslut – Det band som ödets makt,
 Som själva dödens hot ej kan försvagat göra,

Plär kärlek själv, uti förtvivlan bragt,
 Vid minsta skymt utav förakt
 Uti ett ögnablick förstöra.
 Vårt kön så bildat är; och kärlek i vårt bröst
 Åt högmod första rummet giver –
 Snart väckas skall en svartsjuk iver
 I Ebba Brahes själ; en sårad äras röst
 Skall ropa hämnnden an. Så, villad i min snara,
 Förblindad i sitt raseri,
 Hon endast söka skall sin heder att försvara,
 Och hellre svika själv, än övergiven bli –
 Ren De la Gardie, krönt av ära,
 Vart ögnablick är väntad till vår strand;
 Han icke dröja lär, att Ebba Brahes hand
 Till sina segrars lön begära;
 Och hämnnden giva skall vad icke kärlek ger.
 Blott döljom väl vad tävlar han äger,
 Tills ej hans val kan ryggas mer.

ANDRA SCENEN.

EN HOVMAN. DE FÖRRA.

HOVMANNEN.

Ett *Sändningbud* ifrån vår Konungs läger
 Begär, o Drottning! nalkas er.

(Ebba Brabe och Märta Banér synas i fonden.)

CHRISTINA.

Hon kommer. Följen mig.
 Gå, rädens ingen fara;
 Blott lyden mina råd.

Vår vaksamhet bör svara
Mot hennes överdåd.

KOR AV FRUNTIMREN,
vid utgåendet.

Vi frukta ingen fara;
Vi följa dina råd.
Vår vaksamhet skall svara
Mot hennes överdåd.

TREDJE SCENEN.

EBBA BRAHE. MÄRTA BANÉR.

EBBA BRAHE,
som med oro inkommer på Teatren.

Nej, fåfängt du mig trösta söker,
Min älskare mig trolös är.
Vart ögnablick det kval föröker,
Som om mitt öde aning bär.
Nej, fåfängt du mig trösta söker,
Jag glömd och övergiven är.
Den blick jag över havet sänder,
Bland falska bilder vilse far:
Min suck med vädret återvänder,
Och återvänder utan svar.

MÄRTA BANÉR.
Tro ej din sorg, förkväv din smärta.
Stå ej mitt råd, min bön emot.

EBBA BRAHE

När döden nalkas till mitt hjärta,
Skall jag ej bäva för dess hot?

TILLSAMMANS.

MÄRTA BANÉR.

Det är din sorg som faran öker,
Som dig en fåfång aning bär.

EBBA BRAHE.

Vårt ögnablick det kval föröker,
Som om mitt öde aning bär.

EBBA BRAHE.

Nej, fåfängt du mig trösta söker,
Nej Gustaf Adolf trolös är.

TILLSAMMANS.

MÄRTA BANÉR.

Räds, att så lågt en Hjalte döma,
Som dig beständigt värdig var.
Nej, Gustaf Adolf kan ej glömma
Den han sin trohet svurit har.

EBBA BRAHE.

Vad av hans långa tystnad döma,
Än att den grymme mig bedrar?
Att Gustaf Adolf hunnit glömma
De löften han mig svurit har.

EBBA BRAHE.

Hur kan för någon tröst mitt hjärta öppet vara?
Den bröllopsfest man redan tillredd ser,
Vem ämnas den? Säg grymma! hör mig, svara.
Vem tror du är den brud man De la Gardie ger?

MÄRTA BANÉR.

Man tvingar dig? – Välan! du bör då själv förklara,
Att ej din hand dig tillhör mer.

EBBA BRAHE.

Men Gustaf Adolf vet min fara –
Om han ej bryta vill sitt hjärtas fordna band,

Vi skyndar han ej hit sitt anspråk att försvara?
Vi får jag ej ett ord till tröst utav hans hand?

MÄRTA BANÉR.

Hör blott den tröst ditt hjärta giver:
En Hjälte älskar dig; och trohet är en dygd.

EBBA BRAHE.

Men mot Christinas hot, mot avunds hätska iver
Vad kan försvara mig?

MÄRTA BANÉR.

Ditt mod, och Himlens skygd.

DUO.

EBBA BRAHE.

Dolda vittne till min plåga,
Svagas värn, och uslas tröst!
Hör ett sårat hjärta fråga:
Är ej kärleken din röst?
Ack! så hägna själv den låga,
Som du tänt i detta bröst!

MÄRTA BANÉR.

Dolda vittne till dess plåga,
Giv ett sårat hjärta tröst!
Se vad ömhet i dess låga,
Hör vad oskuld i dess röst!

(Man ser en båt komma från Öland. En bondgosse och en bondflicka anlända till stranden.)

EBBA BRAHE.

Ett segel nalkas oss. Mig Himlen velat höra.
Mitt öde snart förkunnas skall.

MÄRTA BANÉR.

Jag går att spörja deras kall,
Och dem med skyndsamhet till dina fötter föra.

(Hon går ned till stranden.)

FJÄRDE SCENEN.

EBBA BRAHE, *ensam.*

O Du, som fordom älskat mig!
Du som min hela dyrkan vunnit,
Det enda jag i världen funnit
Varvid mitt hjärta fästat sig,
Mitt hjärta evigt fästat sig!
Om du din Ebba kan försaka...
Vad tvekan!.. Nej förlåt, förlåt!
Men dessa stormar som mig skaka,
Men dessa svek som kring mig vaka,
Barbarers löje vid min gråt!...
Ack Gustaf Adolf! kom tillbaka,
Kom, skynda, fräls din brud, din maka
Ur våld och snaror och försåt.
Din äras pris, din högsta lycka,
Du svor det själv, det var min hand:
Skall detta pris man från dig rycka,
Den stund du segrar för ditt Land?
Ej Kronans glans, ej Tronens heder
Är vad min låga åtrå leder:
Nej, Ebba Brahe känner sig.
Nej, hennes hjärta dristigt säger:
Av alla skatter världen äger
Vill hon allenast äga dig.

FEMTE SCENEN.

MÄRTA BANÉR. EBBA BRAHE.

SIGRID OCH ERIK, *som bära en korg med blommor.*

MÄRTA BANÉR,
till Ebba Brahe.

De gått att söka dig.

EBBA BRAHE,
med häftighet.

Ack! skynden, mina vänner,

Vad bud från Kungen fören I?

(Sigrd och Erik se på varannan med förundran.)

SIGRID.

Från Kungen! med förlov... vem, Nädig Fröken.. Vi? –
Månn Fröken icke mer sin lilla Siri känner?

ERIK.

Minns Fröken Ebba ej den stackars Erik mer?

EBBA BRAHE,
med ömbet.

Jo, mina barn, helt visst jag känner er.

ERIK OCH SIGRID.

DUO.

Vackra Fröken, tag emot
Denna skänk av våra händer.
Vad er tacksamheten sänder,
Lägger oskuld för er fot.

ERIK.

Dessa blommor ä en gåva
 Av den fattigas förråd;
 Enda värde de sig lova
 Är en blick utav er nåd.

BÅDA.

Utan skryt uti sin prydnad,
 Enkla som vårt hjärtelag,
 Må de vittna om vår lydnad,
 Som de teckna ert behag!

SIGRID.

Lika mycket, sade pappa,
 Vad man sina vänner ger.
 Våra villkor äro knappa,
 Men vi älska desto mer.
 Gods och guld och rara skänker
 Hennes fästman icke spar;
 Välment hjärta, som jag tänker,
 Framför guldets värde har.

ERIK.

Denna krona, ropte mamma,
 Ser ni, barn, vad den är söt!
 Säj, att Frökens goda amma
 Den med glädjetårar knöt.
 Denna myrt, vad den blir fager
 Till en brudkrans, sade Sven,
 När Grev Jacob med sin lager
 Går att sammanfläta den!

BÅDA.

Om vårt offer er behagar,
Har vår önskan nått sin höjd.
Himlen skydde edra dagar!
Kärlek fülle dem med fröjd!

EBBA BRAHE
till Märta Banér.

Du hör det. Allt mitt hopp försvunnit.
Mitt bröllop allmänt sport... Vad tror du själv? Bekänn...
Dess tidning ren i går till Ölands stränder hunnit;
Och intet svar! och intet svar, min vän!..

ERIK.

Vi skall ej en hjälm för min panna [sig skicka](#)?
Vi har jag ej år och styrka, som mod?
Hur nöjd för min Kung, för mitt land och min flicka
Jag gick att i dag få våga mitt blod?
Min sann, skulle fienden vackert få lära,
Om Erik har hjärta att slå och gå på;
Och se då, min Siri, se då!...
Då skulle din kärlek bli lön för min ära,
Och Erik som hjälte i brudstolen gå. –
Vad Ryttrar-Sven som bäst lär fienden förfära!
Vi kan ej även jag min del i segren få?

EBBA BRAHE.

Ack! striden har begynt.

MÄRTA BANÉR.

Och segren är oss lovad,
Och segrarn innan kort är här.

EBBA BRAHE,

tar av sig ett guld kors och ger det åt Sigrid.

Med denna lilla skänk utav min hand *begåvad*,

Du ej din Fröken glömma lär.

Mitt barn! vad ville hon ej giva

Att äga få det lugn, som du inom dig bär?

SIGRID OCH ERIK.

Skulle ni ej lycklig bliva,

Som så god och vacker är!

(De gå bort.)

SIGRID,

som kommer tillbaka med häftighet.

Men ack! så när jag glömt... men tyck ej illa vara!

Ett brev...

EBBA OCH MÄRTA.

O Gud! ett brev!.. till vem?

SIGRID.

Se här!

MÄRTA BANÉR.

Till mig,

Och från min man...

SIGRID.

Farväl!

EBBA BRAHE.

Det skall min dom förklara,

Bryt, skynda, läs...

MÄRTA BANÉR.

Min vän, ack stilla dig!

SJÄTTE SCENEN.

MÄRTA BANÉR. EBBA BRAHE.

MÄRTA BANÉR

*läser brevet. Ebba Brahe följer hennes ögon
och läser över axeln.*

»Om segren åt vårt mod av Himlens nåd förunnas,
I morgon i din famn han mig tillbaka för.
Man ren ett önskat bud från Knäryd nalkas hör.
Ett dubbelt giftermål...«

(Hon stannar hastigt.)

EBBA BRAHE.

Ack! här min död förkunnas.

(Hon rycker brevet av Märta Banér och läser.)

»Ett dubbelt giftermål skall knyta fredens band
Med Konungarnes systrars hand«. –
En blixtnad dagat upp mina öden.
Föraktad, förkastad, förglömd,
O Gud! lät mig tröstas av döden!
Min blygd uti graven bli gömd!

(Hon faller ned av vanmakt. Man ser Drottningen komma.)

MÄRTA BANÉR.

Ack! Drottningen är här.. Kom, skynda att mig följa...

Ett fåfångt rykte lätt bedrar...

Jag skriver.. Än i dag skall ett förnyat svar..

Fly! – eller för dess blick sök att din oro dölja.

(Hon går ut.)

SJUNDE SCENEN.

CHRISTINA. EBBA BRAHE. HOV-FRUNTIMMER.

CHRISTINA

i fonden, till sina Fruntimmer.

Man De la Gardies skepp till hamnen nalkas ser.
 Vart enda ögnablick är vådligt att förspilla.
 Min myndighet, ert råd, dess ovisshet – – – än mer,
 Den tidning som min son i mörka uttryck ger.
 Allt skall dess häpna själ i våra nät förvilla.

(Till Ebba Brahe.)

Kom Ebba, kom, med glädje hör
 Ett bud som frid och sällhet för.
 Snart skall mitt hjärta mer ej bäva,
 Att se min son bland dödars hot
 I stridens eld beständigt sväva,
 Då snart till Hymens altarfot
 Han går, att krigets åska kväva.

KOR AV HOV-FRUNTIMMER.

Snart skall vårt hjärta mer ej bäva,
 Att se vår Kung i faror sväva.
 Han går till Hymens altarfot,
 Att krigets åska kväva.

EBBA BRAHE.

Kan hat och kärlek samma dag
 I samma hjärtan lågor nära?

CHRISTINA.

En Konung älskar blott sin ära;
 Hans Rikes väl är hjärtats lag.

EBBA BRAHE.

Vad grym, vad falsk regeringslära!
Kan Gustaf Adolf gilla den?

CHRISTINA.

Vad större ljus vill du begära?
Se här, känn här hans hand igen.

(Hon ger henne ett brev.)

EBBA BRAHE,
läser darrande.

»Jag endast bort de plikter fråga
Som kräva nyttan för mitt Land;
Jag Christjern ger min systers hand.
En mera ljuvlig eld skall ärva krigets låga,
Ett dubbelt giftermål befästa fridens band.«

(Med utrop.)

Olyckliga! fördölj din plåga!

CHRISTINA.

Du ser, din heder var mig öm:
Lyd vad i dag dess röst dig föreskriver.
Bliv De la Gardies brud. Gå, **hämna dig**; förglöm
En trolös, som dig övergiver.

EBBA BRAHE.

Nej, han ej bryta kan vad han vid Himlen svor.
Hans löfte heligt är, och skyddat av hans ära.

CHRISTINA.

Vad högmod! – Tillhör dig en Kung dess plikter lära?
Förmättna! du dig värdig tror,
Att rätt för Kungars barn till Tron och Spira bära.

EBBA BRAHE.

Med blygsam känsla av min rätt,
 Jag ej om andras värde dömer,
 Men tro ej, Drottning, att jag glömmer
 En skyldig aktning för min ätt.
 Då Wasars blod från äldsta tider
 Med Brahes blod förenat var,
 Männ deras ättlings ära lider
 Utav det val dem hedrat har?

CHRISTINA.

Din djärvhet bort min hämnd
 förtjäna;
 Din blindhet mig till ömkan rör.

EBBA BRAHE.

Hur svårt att hoppets uttryck
 läna,
 När hjärtat i förtvivlan dör.

CHRISTINA.

Om dig ett ädelt högmod driver,
 Om känslan av din värdighet;
 Välan! min son dig övergiver,
 Vad råder då din skyldighet?

EBBA BRAHE.

Om han sitt löfte trolös bliver,
 Jag dock mitt löfte hålla vet.

CHRISTINA.

Vad höjd av dårskap dig förvillar,
 Att i din blygd din ära se!

EBBA BRAHE.

Förnuftet edra rådslag gillar,
 Men hjärtat kan ej bifall ge.

CHRISTINA.

En Hjalte, född att dig behaga,
Snart läka skall ditt hjärtas sår.

CHRISTINA.

Ej mindre värd, att priset taga
Där kärleken än lyckan rår,
Han lagerkrönt ur striden går,
Att dig till altaret ledsaga.

EBBA BRAHE.

Vem, jag en Hjaltes hopp bedraga,
Som sig min ömhet förespår?
Vem, han mitt tvungna löfte taga,
Då jag hans fria dyrkan får?
Nej, Ebba Brahe ej förstår,
Att Himlen med en ed bedraga.

CHRISTINA.

Lyd, följ den hand, som än förmår
Att dig ur olycksfallet draga.

EBBA BRAHE.

Er grymma hand mig döden ger.

CHRISTINA.

Ett dårat hopp ditt högmod sårar.

EBBA BRAHE.

Se min förtvivlan, mina tårar!

CHRISTINA.

Jag blott din plikt, din våda ser.

(Hon går bort.)

ÅTTONDE SCENEN.

EBBA BRAHE. HOV-FRUNTIMMER.

EBBA BRAHE.

Hon lämnar mig. Vad skall jag döma?
Vad har mig ödet förelagt?

EN AV FRUNTIMREN.

Förglöm den dig har kunnat glömma.

KOR.

Ja glöm den dig har vågat glömma,
Bemöt föraktet med förakt.

EBBA BRAHE.

Jag skulle trott, om man mig sagt,
Naturen förr sin ordning byta,
Än Gustaf Adolf äga makt
Att sina löften bryta.

EN AV FRUNTIMREN.

Förgät det hopp som dårat dig,
Se blott det säkra fall dig ämnas.

EBBA BRAHE.

Skall minsta hopp ej övrigt lämnas!

DEN FÖRRA.

Det enda hopp dig övrigt lämnas,
Det är att hämnas.

KOR.

Det är att hämnas.

EBBA BRAHE.

Vad gruvlig plikt, o Gud! att hämnas,
När hämnden endast drabbar mig!

EN AV KOREN.

Kom, Ebba Brahe, minns din heder,
Din börd, ditt namn, ditt tänkesätt.

EN ANNAN.

Minns från vad blod du härkomst leder.

EN ANNAN.

Minns dina höga faders rätt!

ALLA TRE TILLSAMMANS.

Vet, att den blygd du dig bereder
Skall fläcka glansen av din ätt.

KOR.

Ja, räds den blygd du dig bereder
Skall fläcka glansen av din ätt.

EBBA BRAHE,
med stolthet.

Välän! Jag hämna skall min ära.
Ja, trolöse, du själv det vill;
Du själv mig gått att vägen lära:
Mitt hjärta hör dig mer ej till.

KOR.

Dröj ej ett ögnablick att hämnas.
Din Drottning väntar på ditt svar.

EBBA BRAHE.

Säg, att mitt bifall henne lämnas,
Säg, att min ära segrat har.

KOR.

(De fatta henne under armarne att föra henne med sig.)

Så kom.

EBBA BRAHE.

Ack! dröj — — —

KOR.

Dröj ej att hämnas.

Kom följ.

EBBA BRAHE.

Jag kan ej.

KOR.

Följ, var snar.

EBBA BRAHE.

Vad dödlig svaghet mig betar!

EBBA BRAHE.

O hämnd! o känsla av min
heder!
Vi skall jag bäva vid din röst?
Är dygdens väg den väg du
leder,
Vi kännes ångren i mitt
bröst?

KOR.

Förglöm din svaghet, minns din
heder.
Hör dina vreda fäders röst.
En dygdig hämnd ditt hjärta
leder,
Tag där ditt mod, känn där din
tröst.

(De föra henne bort.)

NIONDE SCENEN.

Teatren förändras, och föreställer Hamnen vid Kalmar. Man ser Havet i fonden, och Öland på långt avstånd. På sidan är Slottet och stora Torget. DE LA GARDIES Flotta anländer med fulla segel. En myckenhet folk av alla stånd skyndar sig att emottaga honom. Skeppen gå tvärt igenom Teatren, och lossa vid förbifarten sina Kanoner, som besvaras ifrån Slottet. En del av Änke-Drottningens vakt uppmarscherar på Torget, att paradera vid DE LA GARDIES ankomst; den bar fronten mot Slottet. Folket betygar sin glädje med uppräckt händer och viftande hattar.

DE LA GARDIE. OFFICERARE *av hans medfölje.*

FÅNGAR. FOLKET.

KOR AV FOLKET,

som skyndar till hamnen.

Han kommer, den Hövding, vars segrande styrka
Den stolta **Sarmaten** med häpnad har rönt.
Gå, skyndom att se, att äga och dyrka
En Hjalte, den hundrade lagrar bekrönt.

(De la Gardie landstiger, och emottages av folket. Han är klädd i harnesk och åtföljd av sina Officerare, 24 fanor och standar, samt Polska och Tartariska fångar av bägge könen.)

KOR AV FOLKET.

Här är han, den Hövding, som fört våra härar
På **slaktningens fält** med vishet och mod.

DE LA GARDIE.

Ack Sverige! Den lön du en hjälte förärar,
Vem gick ej att köpa den glad med sitt blod!

OFFICERARE OCH SOLDATER,
av hans medfölje.

Din ära skall höjas
Av kärlekens hand,
Och segrarn förnjöjas
I älskarens band.

KOR.

Hans ära skall höjas m. m.

DE LA GARDIE.

Hur lätt att sitt fosterlands heder försvara,
Där skönheten priset åt tapperhet ger!
När äran befaller, man trotsar all fara;
När kärleken talar, man faran ej ser.

KOR.

När äran befaller, m. m.

TIONDE SCENEN.

EN HOVMAN. DE FÖRRA.

HOVMANNEN.

Kom, Hjalte, tag emot av eder Drottning's händer
Det pris ert hjärta sig begär.

TILLSAMMANS

med Koren.

Vad skönast finns i Svea länder
Belöna skall vad tapprast är.

DE LA GARDIE,
till fångarne.

Jag vill att allt på denna dagen
Sig av min glädje gläda må.
Gån, fångar, av min hand er frihet återtagen.

(Man löser deras bojor.)

KOR AV FÅNGARNE.
Vad kan i ädelmod hans hjärta övergå?
Vi av hans hand vår frihet få.

HOVMANNEN,
till folket.

Må, folk, er fröjd förklaras
Med lekar, sång och dans!
Må inga nöjen sparas
Som ge den högtid glans,
Då myrt och lager paras
I Hjältens bröllopskrans!

KOR AV FOLKET.
Vår glädje skall förklaras
Med lekar, sång och dans,
Och inga nöjen sparas
Som ge vår högtid glans.

*(De la Gardie, åtföljd av sina Troféer, inträder i Slottet,
och Högtiden börjas. Balett av Soldater och Fångar.)*

ANDRA AKTEN.

*Teatren föreställer Färjestaden på Öland. Man ser på ena sidan Färjekarlens hus, på den andra några trän, under vilka en gräsbänk och några trästolar finnas. Bakom synes ett berg, över vilket landsvägen går, och i fonden stora Havet, eller rättare Kalmare Sund, över vilket Staden och Slottet synas på långt avstånd. Längs åt stranden, varvid en *ekstock* ligger fästad, ser man nät uppsatte på käppar att torka; jämväl andra redskap, som folket är sysselsatt att laga i ordning till ett förestående *notvarp*, då Teatren öppnas.*

FÖRSTA SCENEN.

JOHAN. CATHRINA. MARIA. BONDFOLK *av båda könen, som sysselsätta sig med noten.*

*(Catbrina spinner. Maria binder på en krans av blommor och lingonris. En annan flicka bär fram en slipsten *med* Johan, varefter hon ställer sig bakom dem och kärnar.)*

MARIA.

Vad tiden sakta skrider,
 Vad sysslan långsamt lider
 I saknad av en vän!
 Tre timmar ha försvunnit,
 Ändå har jag ej hunnit
 Få kransen färdig än.
 Det blygs mig och förtryter,
 Jag skyndar mig och knyter,
 Och knyter om igen;
 Men strax jag faller handen,
 Ty ögat är på stranden
 Och tankarna på Sven.

JOHAN,
*som med ömbet betraktar sin
tillkommande sonbustru.*

Vad tyckes dig, min syster,
Blir Sven ej lycklig man?

CATHRINA.

Och såg man, om dig lyster,
Var någon flicka fann
En brudgum mera yster
Och käck och kär än han?

TILLSAMMANS.

JOHAN.	CATHRINA.
Så vacker brud, min sann, Man ej på Öland fann.	Nej aldrig bättre man Min dotter önska kan.

MARIA.

Det blygs mig och förtryter,
Jag skyndar mig och knyter
Och knyter om igen;
Men strax jag fäller handen,
Ty ögat är på stranden
Och tankarna på Sven.

JOHAN OCH CATHRINA,
TILLSAMMANS.

Hon fromhet, dygd och seder,
Han mod och styrka har;
Vad sällhet och vad heder
Oss Himmelen bereder
På våra gamla dar!

JOHAN,
med löje och förundran, då han ser Maria gråta.

Men vad nu, din lilla fjolla!
Gråter du? Vad finner jag?

MARIA.
Ack, min Morbror!

JOHAN.
Lustigt lag,
Gråta på sin bröllopsdag!

CATHRINA,
med ömbet.
Säg, mitt barn, vad kan dig vålla?
Är din brudskrud ej i lag?

MARIA.
Ack, min Mor!

CATHRINA.
Ett vackert lag,
Gråta på sin bröllopsdag!

JOHAN,
med glättighet.
Hå! jag vet väl stackars fjolla!
Vad hon grubblar på för slag.
En liten menlös tärna,
Som går att ta sig man,
Har mycket i sin hjärna,
Som nog bekymra kan.
Det språnget ifrån flicka

Till hustru, är ej lätt:
 Man vill sig gärna skicka
 På allt försiktigt sätt,
 Man vet ej *minsta pricka*
 Av skyldighet och rätt. –
 Bör blygsamheten kväva
 Den röst på hjärtat rår?
 Bör kärleken ej bäva
 För blygsamhetens sår?
 Männ älskarn bör beveka,
 När mannen pocka tör?
 Männ kyskheten får neka
 Vad nöjet skänka bör. –
 Hur svårt att vägen leta
 Där man ej spåret har,
 Och hjärtat söker veta
 Vad ej i tankan var.

Men lät ej ett fåfångt bekymmer dig röra?
 Din brudgum rätt gärna lär ge sig besvär,
 Att snart för sin hustru påtageligt göra,
 Vad ej för hans fästnö begripeligt är.

MARIA,

med ömbet hela Scenen igenom.

Ack! skall ej mitt hjärta sin fruktan förklara?
 Min Sven är i fara,
 Min Sven är ej här!

JOHAN,

med skämt och hurtighet hela Scenen.

Nej, hör på den tokan, som talar om fara!
 Är segren ej säker när Kungen är där?

MARIA.

Att endast den grymme sitt liv velat spara
Den helgade dag, då vårt bröllop var när!

CATHRINA.

Hur bad jag och sade: Min gosse! lät vara,
Bliv hemma, din lycka, vår ro det begär;
Han svarte: Men hedern befaller mig fara,
Det finns ingen lycka, där hedern ej är.

JOHAN.

Ja, rätt så, min gumma!
Ja mitt barn, rätt så!
Kan en knekt försumma
Att i drabbning gå,
När en älskad trumma
Ropar: *Vän, gå på?*
Bör en Svensk förbida
Någon flickas hand,
Då han vägrat strida
För sitt fosterland?
En Svensk ej förfäras...

MARIA.

Men hjälten kan dö.

JOHAN.

Vad ädlare död kan av hjälten begäras?
Då skall man med lagrar hans aska beströ.
Hans minne skall äras...

MARIA.

Hans fästmö skall dö,

MAR. Hans fästmö }
 CATH. Då skall hon } av sorg och saknad förtäras,

Förtäras och dö.

JOHAN.

Men hör dessa krukor, som drömma om fara!
 Är segren ej säker när Kungen är där?

MARIA.

Man kan för sitt mod, men för livet ej svara:
 Den tappreste faller, när ödet begär.

JOHAN.

Men kan ej Försynen hans dagar bevara?
 Och är ej den tappre för Himmelen kär?

MARIA OCH CATHRINA.

Ja, måtte Försynen hans dagar bevara,

Om { älskandes lycka }
 { moderlig ömhet } är Himmelen kär!

ALLA TRE,
tillsammans.

Att fly till dess godhet, vår skyldighet är,
 Vårt hopp, vår tröst, vår skyldighet är.

KOR AV FISKARE.

Stormens vreda ilar
 Hava kvävt sin harm,
 Böljan stilla vilar;
 Sträckom våra kilar
 Kring dess lugna barm.

Rika fält, vars gröda
 Mättar strandens barn,
 Lät din ynnest flöda;
 Lät en lönad möda
 Fylla våra garn!

JOHAN.

Ren vågens svall sig mindre höja.
 Min syster fågna dig; nu lär ej länge dröja
 Förn **Jer**k och Siri äro här.

CATHRINA.

Å, Gud ske lov, då får jag höra
 Hur Fröken Ebba mår, och om hon lycklig är.

MARIA.

Vad skulle väl dess lycka störa?
 Grev Jacob henne ren i sina armar bär.

CATHRINA,
suckande.

Nå, nå, det må så ske. Jag ej den Herren känner.
 Hur allt med tiden ändras kan!
 Nog skulle jag helt tryggt ha svurit, mina vänner,
 Att Fröken skulle fått en mera förnäm man.
 På Kalmare Slott, **fuller** minns jag, hå, hå!
 För femton år sen;
 Knappt Prinsen lärt tala, och Fröken lärt gå,
 Men älskades ren,
 Och kysstes och smektes,
 Och när det dem nektes
 Till tårar bevektes:
 Log en, log en ann;

Grät hon, så grät han;
Just som hustru och man.

Nå tänk, mina barn, om det hänt sig så väl:

Det **vor** annat än nu;

Då finge ni se gamla **Karin**, min själ!

En förnämer **Fru**.

Hur allt skulle lockas

I kyrkan, och skrockas,

Och nigas och bockas,

När gunstiga **Madam**

I sin bänk trädde fram...

Jo pytt! mitt hopp kom på skam.

JOHAN,

som ser ut åt Sundet.

Men tyst, se där en båt. Dig nu, min gumma, gläd!

CATHRINA.

Ack! är det våra barn?

JOHAN.

Ja, väl; de redan **hamna**

Till bryggan...

CATHRINA,

till Maria.

Flicka fort, spring, skynda att omfamna

Din bror.

MARIA,

som vänder om, något blyg.

Men ser min mor, där är en Herre med?

ANDRA SCENEN.

ERIK. SIGRID. EN AV KONUNGENS LIVKNEKTAR.
DE FÖRRA.

LIVKNEKTEN,
*som skyndar fram, under det Erik och Sigrid
stanna kvar att fästa båten.*

Gomiddag, kära Far!

JOHAN.

Gussigner, kära Herre!

LIVKNEKTEN.

En sadlad häst: var snar!
Jag mycket bråttom har.

JOHAN.

Ja, det var fuller värre.
Gunå mig fattig karl!
Jag ingen häst på hållet har kvar.

LIVKNEKTEN.

Fort hit med en häst, kära Far!
I flygande till Lägret jag far.

JOHAN.

Jag äger blott en fåle,
Men yr som all di skam.

LIVKNEKTEN.

Jag vånnar själv hin håle,
Så skall han nog gå fram.

JOHAN.

Ett ögnablick allenast,
Och Brunte sadlad är.

LIVKNEKTEN.

Ja, skynda dig, var genast
Uppå minuten här.

*(Johan går att sadla hästen.
Cathrina och Maria gå ned
åt stranden.)*

TREDJE SCENEN.

LIVKNEKTEN, *ensam.*

Vad misstänkt sammanhang! – Vad påfund kan man ämna?
Knappt anländ... av en vakt i hälarne förföljd,
På Slottet innestängd, för Frökens åsyn döljd,
Jag nödgas att mitt brev i andra händer lämna.
En hastad återfart... de ord man hördes nämna
Om bröllop, tårar, tvång, förtvivlan... allt har gjort,
Att något svek jag frukta bort.
Jag känner Kungens låga,
Och Frökens blödighet,
Och Drottningens förmåga,
Och Hovets listighet;
Men Himmel! kan man våga
En sådan våldsamhet?...
Jo, jo, på säkra grunder
Den saken fruktas må;
Man bör av slika **funder**
Ej något gott förstå:

Där hemlighet är under,
Är snaran ovanpå.

(Under Livknektens Scen, ser man Catharina, Maria, Erik och Sigrid omfamna varandra vid stranden, och sedan förena sig med Fiskarena, som draga noten till lands, och samla fisken i korgar och byttor, att föra den till byn.)

KOR AV FISKARENA.

Samloms hela **Roten!**
Flinkt och fort! lät gå.
Alle man i noten;
Spänn emot med foten;
Friska tag! Se så!
Dig vårt offer bära,
Moderliga Hav!
Är vår plikt, vår ära:
Lycklig för de kära
Är den skatt du gav.

FJÄRDE SCENEN.

LIVKNEKTEN. JOHAN, *som med skyndsambhet
kommer tillbaka.*

JOHAN.

Hästen är färdig, och allt uti sitt skick.
Ni torde törstig vara;
Kom tag en styrkedrick.

LIVKNEKTEN.

Jag har ej tid att spara
Ett enda ögnablick;
Men finns ej någon genväg att fara?

JOHAN.

Jo, när ni ridit har
Ett stycke nerom hagen,
Där rågen ligger slagen;
Ni straxt åt höger tar,
Sen över berget far,
Sen har ni skogen kvar;
Där löper stora vägen,
Då blir ni ej förlägen.
Farväl!

LIVKNEKTEN.

Så så, jag råkar väl.
Stor tack, farväl!

JOHAN.

Farväl! farväl!

(Mot slutet av denna Scen ser man folket komma fram från fonden av Teatren. Johan står i djupa tankar, och märker ej att Erik och Maria bäl-sa på honom flera gånger.)

FEMTE SCENEN.

JOHAN. CATHRINA. ERIK. MARIA. SIGRID.

FISKARE-FOLKET.

SIGRID,
yr och glad.

Se goddag, min söta Pappa!

JOHAN,
i tankarne.

Stackars Brunte! Gu ge nu,
Att du ej må modet tappa!

SIGRID,
otålig.

Se då hit, min söta Pappa!

JOHAN.
Fattig Brunte!

SIGRID,
rycker honom i armen.

Men, se nu,
Jag vill klappa
Söta Pappa.

JOHAN,
uppväckt ur tankarna.

Ack min Siri! är det du? –
Nå så sätt dig, lilla **näbba**,
Och berätta vad du vet.

CATHRINA,
ömt och nyfiket.

Säg hur mådde Fröken Ebba?
Säg oss, log hon eller grät?

JOHAN.
Var er gåva i dess tycke?

CATHRINA.
Var hon nöjd med blommorna?

SIGRID.
Å, min Faster, mycke, mycke.

JOHAN.
Än med kronan?

SIGRID.

Mycke, mycke.

MARIA.

Än med kransen?

SIGRID.

Mycke bra.

(Till bondflickorne, som alla samlat sig omkring henne.)

Ser ni vilket vackert smycke

Som hon gav mig!

FLICKORNA,

med ett långt rop av förundran.

A ———!

SIGRID.

Nå vet ni, Flickor, det var så grant,

Så grant på Slottet och dejligt!

Knappt vet jag ännu om allt var sant,

Ty vad jag såg var outsäjligt.

Vad där var buller och stoj och klang!

Burulurum! sade Trumman, och skrällde;

Tututu, tututu! sa Trumpeten, och sang;

Puff, puff! sa Kanonen, och smällde.

Men Fröken hon teg, och såg upp till Gud,

Och grät och suckade bara.

Då tänkte jag så: Hur kan en brud

Ej glad och lyckeliger vara?

När klockorna ringa i kväll: pång, pång!

Vad hjärtat i bröstet skall picka!

Då blir ej vägen till Kyrkan lång...

ERIK.

Vad tror du om mig då, min flicka?

CATHRINA.

Nå minns, mina barn, vad Karin har spått,
Och sagt om Fröken och Kungen:
Om någon annan dess hand har fått,
Så är hon visserligen tvungen.

SIGRID.

Och som hon feck höra att slaget begynts,
Hon när var på vägen att svimma...

ERIK,
till Johan.

Men har då ingen från lägret synts?
Det är ju helt tyst sen en timma.

JOHAN.

Ja, rättnu jag själv bekymrader blir.
Det tycks, som likväl nu vid laget
Vi borde sett komma Kurir på Kurir...

ALLA FLICKORNA,
med förskräckelse.

Ack, tänk om vi tappat slaget!

JOHAN,
förtretad.

Fy, fy! mina barn, den fruktan kan jag,
Som gammal soldat, icke gilla.
Blott Kungen ej hänt något ont i dag!...

MARIA.

Blott Sven ej hänt något illa!

ERIK.

Mig lyster att ro kring udden blott,
Där ser man ju Danska flottan;
Är den sin kos, då är allting gott...

KOR,

med utrop.

Övermåttan bra, övermåttan!

ERIK.

Nu gången I upp på berget där,
Tills ut på fjälen jag hunnit;
Och när jag viftar med hatten, så här!
Då är det tecken att vi vunnit.

KOR,

(De vifta med hattarne, så som Erik gjort.)

Bra, bra! du viftar med hatten, så där!
Ack, tänk vilken fröjd om vi vunnit!

(Erik stiger i båten och ror bort.

De övriga gå alla upp på berget.)

SJÄTTE SCENEN.

GUSTAF ADOLF OCH LARS SPARRE, *som med hastighet
komma in på Teatren.*

L. SPARRE.

Men, eder hälsas vård, min Kung!... Knappt striden lyktat,
En nödig vila bjuds, den glöms, den offras opp;
En blink, och ni är här – Knappt med så hastat lopp
Er fiende i dag för edra vapen flyktat.

GUSTAF ADOLF.

Han flydde döden blott – Jag oviss svävar än
Emellan lyckans höjd och tusen dödars fara.
Vad vet jag?.. Ebbas sorg, dess svaghet, Hovets snara,
Min grymma moders hat... döm Sparre, döm, min vän,
Hur dyrt vart ögnablick bör för mitt hjärta vara.

Emellan skilda plikter dragen
Av kärlekens och ärans band;
Av fruktan för mitt väl betagen,
Av nit att strida för mitt Land;
Jag främst den Gud min dyrkan givit,
Som först bort segra i mitt bröst:
Jag dygdens lagar trogen blivit,
Och går att lyda nöjets röst.

(Han visar på Kalmar:)

Se här, min vän, i detta Slott,
Där bor mitt hjärtas sanna lycka.
Vad annars ägde hjältens lott? –
En krans, att barnets hjässa smycka;
Och dygden? – sina törnen blott;
Och Kronan? – blott sin tyngd att trycka –
Nej, tom och fruktlös är den gåva

Vars känsla ej till hjärtat hann;
Den sällhet äran synes lova,
Allena kärlek giva kan.

L. SPARRE.

Men säg mig, kan er hand mot fridens villkor fela?
Det växlade förbund med Christjern förestod...
Hans egen dotter...

GUSTAF ADOLF.

Går att dela

Min broders Tron; den tron som De la Gardies mod
Berett Carl Philips dygd – Men timmarne försvinna,
Och ingen nalkas oss. Gå Sparre, skynda dig,
Bestyr vår överfart; men räds att röja mig:
Jag okänd söka vill att Kalmar stränder hinna.

SJUNDE SCENEN.

GUSTAF ADOLF, *ensam*.

O Du, vars kärlek detta bröst
Har andats in med livets anda,
Att ljuvhet i dess mödor blanda,
Behag i skyldigheters röst!
För din skull älskar jag de dagar
Som Himlens godhet skyddat har,
För din skull hedrar och behagar
Den lagerskrud min hjässa drar.
Du värdig är en Krona bära;
Jag segrat: jag är värd din hand.
Du tänt mitt mod; så njut min ära,
Och dela dyrkan av mitt Land.

ÅTTONDE SCENEN.

GUSTAF ADOLF. L. SPARRE. JOHAN.

L. SPARRE,
till Johan.

Du sagt att ingen finnes,
Som båten föra kan?

JOHAN.

Det går mig nog till sinnes.
Gunå mig arma man!

GUSTAF ADOLF.
Vad nu? Vad säger han?

L. SPARRE.
Att ingen enda finnes,
Som åran föra kan.

JOHAN.

Gunå mig arma man!
Det går mig nog till sinnes.
Nej, nej, det går ej an.
Ni för er ej till minnes
Vad fara möta kan.

(Fjärte Sparren.)

Nej, nej, det går ej an.
(Ensam.)

Fast hellre vill jag springa
Dit bort till nästa by,
Att båt och manskap tinga.

GUSTAF ADOLF.
Allt ökar då min fara.
Allt gör min fruktan ny.

GUSTAF ADOLF.

Vad hör jag? – men välan!
Allenast båten finnes,
Så ro vi nog varann.
Jo, jo, det går väl an.
All fruktan övervinnes,
När döden trotsas kan.

L. SPARRE.

Min Gubbe, dig ej bry!
Du bör din ålder spara.
Jag, ung och rask och kry,
Skall fram och åter vara
I blixten, ett tu try.

(Han skyndar sig hastigt bort.)

NIONDE SCENEN.

GUSTAF ADOLF. JOHAN.

GUSTAF ADOLF.

Ack väntan, grymma plåga
Bland fruktan och begär!

JOHAN,
förtroligt.

Förlåt mig, törs jag fråga
Vad tidningar ni bär?
Allt är så tyst och stilla;
Gud låt ej något illa
Ha hänt vår goda Kung!

GUSTAF ADOLF,
avsidet.

Ack, vet jag därom svara?

JOHAN.

Han dristig, käck och ung,
Plär främst i elden vara.

GUSTAF ADOLF.

Min vän, din fruktan spara...

JOHAN,
med ömbet.

Jag skulle dö den dag....

GUSTAF ADOLF.

Du kan din fruktan spara;

Din Kung är utan fara,
Och frisk och sund, som jag.

JOHAN,
med glädje.

Gud lön er, så ni fågnar
En gammal Kronans man,
Som vet vad äran ägnar,
Men ock vad ödet kan.
Hur hela dan vi bävat,
Och tyckt vart enda skott
Omkring hans huvud svävat,
Intill hans hjärta gått!

*(Sigrid kommer hastigt nedspringande från berget,
jämte några andra av Ungdomen.)*

TIONDE SCENEN.

SIGRID. GOSSAR OCH FLICKOR. DE FÖRRA.

SIGRID.

Goda tidningar, min Far!
Alla skeppen ha försvunnit;
Jerk med hatten viftat har,
Vi ha segren vunnit.

DE ÖVRIGE.	JOHAN.
Vi ha vunnit, vi ha vunnit! Jerk med hatten viftat har.	Kungen lever, vi ha vunnit! Himmelen oss bönhört har.

GUSTAF ADOLF,
med förtjusning.

Gud! vad vällust hjärtat känner!

Större kan ej Himlen ge –
 Om er Konung, mina vänner,
 Eder glädje kunde se,
 Om er röst av honom hördes,
 Tro mig att hans hjärta rördes
 Till en öm förnöjelse.

*(Sigrid och dess kamrater springa av glädje fram och tillbaka på Teatren
 i början av följande Scen. Sedan gå de upp på berget igen.)*

ELLOFTE SCENEN.

GUSTAF ADOLF. JOHAN.

JOHAN,
nyfiket och förtroligt.

Kära Herre! medan tiden
 Till er resa går förbi – – –
 Om jag törs så frågvis bli?..
 Säg mig, var ni med i striden?
 Träffa Smålands Rytteri?

GUSTAF ADOLF.
 Ja min Gubbe, deras heder
 Är att segren blivit vår;
 Allt vek undan och föll neder,
 Döden flög i deras spår.

JOHAN,
med utbrott.

Nå, nå, nå, då vill jag svärja,
 Att min son med tapper värja

Gjort sin första lärospån.

(Hastigt ändrad och bestört.)

Men o Gud! vad tanka väckes!
Ack! jag darrar och förskräckes;
Kanske har jag ingen son! –

GUSTAF ADOLF.

Vilken syn! min vän, du gråter...

JOHAN,

med en djup ömbet.

Ack! han all min glädje var,
All den tröst, som stod mig åter
På min ålders sista dar.
Nådig Herre! ni förlåter...
Jag är mänska, jag är far –
Men om han som **hurtig** karl
Stupat vid sin Konungs sida...
Det är sant, det skulle svida;
Men min tröst skall bli att lida
För den Kung han tjänat har.

GUSTAF ADOLF.

Och din son, säg var han tjänte:
Namnet, nummern, säg min vän.

JOHAN.

Jo, vid Kalmar Regemente,
Numro Sexti, namnet Sven.

GUSTAF ADOLF,

bestört.

Sven! – Vad oförmodad lycka!

JOHAN.

Ack! ni känner då hans namn?

GUSTAF ADOLF.

Med vad glädje skall du trycka
Denna sonen i din famn!
Det var han, som frälste Kungen...

JOHAN,
utom sig.

Vem? min son.. Vad säger ni?
Och att Kungen...

GUSTAF ADOLF.

När var tvungen
Att i striden fånge bli.

JOHAN,
med största häftighet.

Gud! o Gud, som dig förbarmar!
Nu, så unna mig den tröst
Att få dö uti hans armar,
Dö av glädje vid hans bröst!

ROP AV KVINNFOLKEN
på berget.

Himmel, Himmel! se båten stälper!

JOHAN,
med förskräckelse.

Men vad hör jag? Vad larm och då?

*(Kvinnfolken komma, den ena efter den andra,
bastigt springande utför berget.)*

TOLFTE SCENEN.

SIGRID. CATHRINA. MARIA. DE FÖRRA.

SIGRID.

Erik drunknar: vem är som hjälper?

CATHRINA.

Ack vem hjälper? Det är min son.

MARIA.

Ännu ser man där, var han flyter,
Än mot böljorne brottas han.

KVINNFOLKEN.

Skyndom fort, innan hjälpen tryter!

JOHAN.

Ve mig bräcklige, gamle man!

KVINNFOLKEN.

Ve oss maktlöse! hjälpen tryter.
Med vår gråt han ej räddas kan.

JOHAN.

Vad är hoppet, där medel tryter,
Mod och vilja, där makt försvann?

GUSTAF ADOLF,

*som kommer tillbaka ner från berget, dit han sprungit
att se den drunknande.*

Fort en båt! han på vattnet flyter:

Än är tid att han räddas kan.

JOHAN OCH KVINNFOLKEN,

*ömsom och tillsammans, under det de alla
springa ned till stranden.*

Hell dig! modige, unge man!

Himlen allt med en vink förbyter.

Hjältens arm ännu rädda kan.

*(Gustaf Adolf hoppar i båten. Ny förtvivlan;
den fås icke lös: Konungen drar ut sin värja,
bugger av tåget, fattar årorne, och försvinner
bakom berget.)*

Se hans arm alla hinder bryter!
Nåd och lycka dig, unge man!
När den svage i tårar flyter,
Kommer hjälten, som hjälpa kan.

JOHAN.

När den ädle till färjan lände
Just då manskapet skingrat var,
Männ ej Himmelen honom sände
Blott att frälsa vår Eriks dar?

SIGRID.

Om min Erik jag skulle mista,
Vill hans Siri ej leva mer.

CATHRINA.

Om min son jag ej mera ser,
Skall mitt hjärta av sorger brista.

DE ÖVRIGE.

Lät oss hoppas uti det sista
På den hjälp som oss Himlen ger.

JOHAN.

Hjältars Fader ej plär försaka
Nåd och bistånd åt hjältars rön.

(Båten synes.)

ALLA TILLSAMMANS,
med utrop.

Ack! där kommer han ren tillbaka,
Stolt av segrande dygders lön.

*(Båten landar. Gustaf Adolf skyndar opp på stranden,
med Erik halvånad i sina armar.)*

SIGRID.

Men vad ser jag? O sorg, o smärta!
Erik död! Erik död, o Gud!

GUSTAF ADOLF.

Nej, han lever; hans varma hjärta
Klappar än för en älskad brud.

SIGRID,
som springer honom i famnen.

Ack! jag flyger uti hans armar.
Erik lever; jag lycklig är.

ERIK,
som kommit sig före.

Vad? – Månn Himmelen sig
förbarmar...
Ack min Siri! i dina armar
Jag av kärleken uppväckt är.

JOHAN.

Höjd av lycka! Se där, se där!
Sven är hemma, min Sven är här.

DE ÖVRIGE.
Höjd av lycka! Se där, se där!
Sven är hemma, vår Sven är här.

GUSTAF ADOLF, *avsesides.*
Det är han! Jag upptäckt är.

TRETTONDE SCENEN.

SVEN. DE FÖRRA.

SVEN.

Ack min Far!

JOHAN.

Min Son! Vad ära
Skänker du mig, gamla man,
Att på gråhårsåldren bära!

KELLGREN

SVEN,
med häpnad.

Men, se Kungen!...

JOHAN,
belt förskräckt.

Kungen! han!...

ALLA OM VARANNAN.
Kungen! Kungen!

SVEN.
Det är han.

JOHAN,
darrande och betagen.
Mina knän av matthet digna.

SVEN.
För hans fötter fallom ner.

ALLA
på knä.
Nå, så Gud han er välsigna,
Sådan glädje ni oss ger!

GUSTAF ADOLF,
hänryckt, utom sig av förnöjelse, uppreser dem.

Mina barn! ack världens skona
Detta känslofulla bröst!
Glömmen att jag bär en Krona,
Kännen blott en Faders röst.

(Till Sven, som han omfamnar.)

Och du, vän, som modigt gick
 Att mitt liv ur faran rycka,
 Se från denna dag din lycka
 Vårdad av din Konungs blick.

FJORTONDE SCENEN.

L. SPARRE. RODDARE. DE FÖRRA.

L. SPARRE.

Herre skynda, lät oss fara;
 Båt och manskap är förhand:
 Om en timma, vill jag svara,
 Är er fot på Kalmar strand.

GUSTAF ADOLF,
till Bondfolket.

Älskares och fränders skara!
 Sen natur och kärlek fått
 Edra glada röster para,
 Samlens, att på Kalmar Slott
 Vittnen av min sällhet vara.
 Ebba Brahe... detta namn
 Är ju kärt för edra bygder?
 Denna dag skall ge dess dygder
 Åt min Tron och åt min famn.

KOR.

Sälla dag, då hennes dygder
 Höjas till vår Konungs famn.

L. SPARRE.

Skyndom, min Konung, skyndom oss att fara;
Aftonen nalkas, och mörkret ligger på.

GUSTAF ADOLF.

Friskt mina Gossar, ingen tid att spara!

STYRMANNEN.

Fort, tåget loss, hala ut, och lät gå!

(De stiga i Båten.)

JOHAN.

Kära go vänner, ta er väl till vara!
Minns, att I fören er Herre och er Kung.

RODDARFOLKET.

Hurtigt och lustigt! det har ej någon fara.
Aldrig ännu var oss rodden mindre tung.

STRANDFOLKET.

Ta er väl till vara!

RODDARFOLKET.

Det har ej minsta fara.

STRANDFOLKET.

Himmelen bevara
Vår dyra, milda Kung!

JOHAN.

Vad han är nådig!

DRAMATIK

CATHRINA.

Vad han är god!

MARIA.

Vad han har ömhet!

SVEN.

Vad han har mod!

TILLSAMMANS.

Vem vill i fara
För honom spara
Sitt liv och blod?

ERIK.

Vad han är hurtig!

SIGRID.

Vad han är ung!

BÅDA.

Vad han är nådig, att vara Kung!

ALLA.

Gud bevara
Från allan fara
Vår goda Kung!

(Man ser Brudskaran komma ner ifrån berget. Spelmännerna gå främst. Sedan Brudridhare och Brudfrämmor, och därefter en Brudgumme och Brud. Brudgummen är en Ryttare av Smålands Regemente, som även varit med i slaget. Brudfrämmorne frambära kronor och kransar åt de två Brudarne.)

FEMTONDE SCENEN.

BRUDSKARAN. DE FÖRRA.

KOR AV BRUDSKARAN.

Käcka Gossar, stridens söner,
Kyrkans Altar väntar er;
Kärlek där den ära kröner,
Som er vunna seger ger.

JOHAN.

Folket samlas, klockan ljuder,
Skyndom, vägen är ej lång.
Herren i sitt Tempel bjuder
Kärlekens och segrens sång.

EN BRUDRIDDARE.

Må vår oväns hjärta vekna
Av en eld som feighet **spår!**

EN BRUDFRÄMMA.

Måge Danmarks döttrar blekna
Vid en älsklings **fångna** sår!

EN ANNAN BRUDRIDDARE.

Aldrig än i våra bygder
Knektens låga vekligt brann,

EN ANNAN BRUDFRÄMMA.

Blott till lön för mod och dygder
Smålands-flickan vinnas kan.

SVEN,
till Maria.

När jag sådan dig förskyller,
Blir mitt blodbestänkta kyller
Mig en värdig bröllopskrud.

MARIA,
till Sven.

När jag sådan nämns din brud,
Blir ditt blodbestänkta kyller
Dig en värdig bröllopskrud.

KOR AV BRUDSKARAN.

Käcka Gossar, stridens söner,
Kyrkans Altar väntar er;
Kärlek där den ära kröner,
Som er vunna seger ger.

(Medan Kupletterne sjungas, gå Brudfrämmorne under dans att fästa krona och krans på Maria och Sigrid, och skänka blomsterkvastar åt Brudgummarne. Sedan gå de alla upp åt Kyrkan.)

TREDJE AKTEN.

Teatren föreställer inre delen av Kalmars Fästning.

FÖRSTA SCENEN.

EBBA BRAHE *allena,*
med den yttersta sorg.

Jag segrat har – O Gud, vad seger? – Himlars Gud!
Du vet om han var dyr för mig – Om all min lycka
Var nog att lösa den – I, blommor av min skrud,
Som ljugen hjärtats fröjd; som lovade att smycka
 En glad, en öm och lycklig brud;
Ack! skulle ni en dag så tungt min hjässa trycka? –
Ve eder falska glans! Ve, att jag ej ännu
 De grymma band kan sönderrycka....
Håll, brottsliga! vad önskan vågar du?

Den ed du Himlen gav, vad böd han dig försaka?
 Vem svor du bort för evigt ur din famn,
 För evigt ur din själ? – Förskräcks! hans blotta namn
 Är brott för dig, vanära för din maka.

Stolta dygd! uti din dyrkan
 Hoppades mitt hjärta mod:
 Svaga dygd! och var är styrkan
 Mot ett vilt, upproriskt blod?

Om du vredgas åt min smärta,
 Om min gråt förtörnar dig,
 Himmel! giv då detta hjärta
 Makt att övervinna sig!

Hos mig själv jag fåfängt söker
 Vad hos dig allena står:
 All min strid blott dubbelt öker
 Djupet av ett evigt sår.

ANDRA SCENEN.

EBBA BRAHE. MÄRTA BANÉR.

DUO.

EBBA BRAHE
till Märta.

Enda tröst för mina dagar,
 Kom, mitt öde är dig sport.

MÄRTA BANÉR.
 Vad mitt hjärta dig beklagar!
 Svaga vän, vad har du gjort?

EBBA BRAHE.

Vad jag måste – och förkastar;
 Vad jag gillar – vad jag lastar –
 Vad min hämnd, min heder bort.

MÄRTA BANÉR.

Men om hämnden dig förledde,
 Om ett svek ditt fall beredde;
 Om din älskling, trogen än...

EBBA BRAHE.

Grymma! reta ej min plåga,
 Hjälp mig blott att bära den.

MÄRTA BANÉR.

Men att samla din förmåga,
 Usla, all din fara känn.

EBBA BRAHE.

Ack! fördubbla ej min plåga,
 Hjälp mig blott att bära den.

MÄRTA BANÉR.

Vänskap dela kan din plåga,
 Dygden blott kan läka den.

MÄRTA BANÉR.

Minns, den ed går ej tillbaka,
 Som du nyss vid Himlen svor –
 Om du, svag, ej kan försaka
 Att ett brott i hjärtat bor,
 Ack, så dölj det för din maka;
 Gör, att han sig älskad tror.

EBBA BRAHE.

Himmel! på mitt hjärta vaka!
 Lät ej världen, ej min maka,

Ingen dödlig rannsaka
Brottet, som där inne bor.

EBBA BRAHE.

Och när all min styrka tryter,
När mitt stängda kval med harm
Genom ögats floder bryter;
Lät den tår, som brottsligt flyter,
Gömmas i din tysta barm.

MÄRTA BANÉR.

Och när all din styrka tryter,
När ditt stängda kval med harm
Genom ögats floder bryter;
Lät den tår, som brottsligt flyter,
Gömmas i min tysta barm.

EBBA BRAHE.

Vem nalkas? – grymma tvång! – skall då ett ögnablick
Jag ej den tröst, den enda tröst få njuta,
Att i din famn min klagan gjuta?

EN PAGE

till Ebba Brahe.

Det bud, som nyss till lägret återgick,
Mig detta brev i tysthet överlämnat.

EBBA BRAHE

med häpnad.

Till mig? –

(Hon ger tecken, och Pagen går bort.)

MÄRTA BANÉR.

Ack läs det ej – Ditt ödes grymma skick
Ej mera ändras kan – Räds, om du veta fick...

EBBA BRAHE.

Vad nya kval mig Himmelen har ämnat,
Allt, allt mig yppas skall.

(Hon läser, darrande.)

»Min Ebba!« – Ack barbar!

Så var det ljuva namn jag förr med rätta bar;
 Nu aldrig, aldrig mer! – »Om, dit mitt hjärta leder,
 Jag lyckligt följa fick; min vän, du känner mig,
 Du vet om i min famn jag redan tryckte dig.
 Men kärlek vika bör för Sveriges och min heder,
 Och Ebba älskar ej en feg.

Ännu en dag, ännu ett enda tappert steg,
 Och segren åt mitt Land en önskad frid bereder.
 I morgon denna tid, förrn dagen skridit ner,
 Är Gustaf Adolf din – om ej, är han ej mer.«

(Med förtvivlan.)

Vad avgrund, som ej gränsor känner!
 Själv jag den öppnat har – jag ser den – jag är där –
 Och lever! –

MÄRTA BANÉR.

Ack! min ömhet dig besvär,
 Förtvivla ej, min vän...

EBBA BRAHE.

Jag äger inga vänner –
 En enda blott – det döden är.

O du! vars dyrkade namn
 Jag ej är värdig att nämna:
 Kom än, än en gång i min famn,
 Kom med döden, kom att dig hämna!
 Vad mer än lyckliga lott!
 Vad tröst mitt stoft skulle njuta,
 Om du själv, att straffa mitt brott,
 Du själv mitt blod ville gjuta!

DUO.

MÄRTA BANÉR.

Ack räds, med ett blint raseri
Du Himlens vrede föröker!

EBBA BRAHE.

Att mål för dess hämnande bli,
Är den nåd, enda nåd som jag söker.

MÄRTA BANÉR.

Ditt hjärta rättfärdigar dig;
Du såg ej din fiendes snara.

EBBA BRAHE.

Håll opp, att min blindhet försvara!
Mitt högmod störtade mig.

EBBA BRAHE.

O Gud! mina hädande plågor
Åkalla din väpnade arm.
Lät ljungeldens störtande lågor
Förkrossa min brottsliga barm.

MÄRTA BANÉR.

O Gud! se med ömhet dess plågor,
Sträck ut din skyddande arm!
Förkväv de giftiga lågor,
Som sönderfräta dess barm.

MÄRTA BANÉR.

Olyckliga! så följ dit din förtvivlan leder.
Förkasta mina råd, förakta Himlens makt –
Ej nog utav den blygd du för dig själv bereder:
En ann skall dela den – Din makas namn, hans heder,
Hans lugn är i din vård. Glöm allt...

EBBA BRAHE.

Vad har du sagt? –
Min maka... Skulle jag hans namn en skugga giva?..

Han delta i det straff...

(Med styrka.)

Du upplyst har mitt val.

Jag blott olycklig var – Jag skulle nedrig bliva –

Vålan! jag leva vill –

(Lägger handen på hjärtat.)

Och dölja här mitt kval.

(I det samma ser man Konungens slup landa. En myckenhet folk skyndar ned till stranden.)

KOR AV FOLKET,
på avstånd.

Vunnen är striden,
Vår Konung är här!
Segren och friden
I famnen han bär.

Lyckliga Sverige! din Konung är här.

Din Konung är här.

EBBA BRAHE.
Förskräckliga möte!
Ack finns ingen stig
Till gravens sköte,
Att dölja mig?

TREDJE SCENEN.

GUSTAF ADOLF. L. SPARRE. DE LA GARDIE.

FOLKET. DE FÖRRA.

KOR AV FOLKET.
Hjälten var ung,
Ej farorne ringa:

Men med hans klinga
Föll döden tung.
Lyckliga Sverige! gläd dig och sjung:
Leve vår Kung!
Leve vår Kung!

GUSTAF ADOLF.

Mitt Folk, mitt trogna Folk! jag eder sällhet röner,
Jag eder kärlek har – vad jag mig lycklig ser!
Men glömmen ej den Gud, som stridens framgång kröner;
I Templens helga rum hans dyrkan kallar er.

(De gå.)

DE LA GARDIE
till Gustaf Adolf.

Han ock min svaga hand, till redskap av er ära,
Med segren gynnat har – Ej mer skall Sigismund
Till Gustaf Adolfs Tron förmätna anspråk bära –
Men om den ringa tjänst jag bort min Kung förära..

GUSTAF ADOLF.

Omfamna mig, min vän! – Från denna sälla stund,
Begär, allt lovas dig. Man genom dig skall lära,
Om jag belöna vet de tappra i mitt Land!

DE LA GARDIE.

Vad lön kan jag ännu begära?
Och äger jag ej allt med Ebba Brahes hand?

EBBA BRAHE
av sides.

Vad olycksdjup omkring oss svävar!

GUSTAF ADOLF.

Dess hand! Vad har jag hört?

EBBA BRAHE.

Var är jag!

GUSTAF ADOLF,
till Ebba Brahe.

Du mig ser..

Du återfinner mig, olyckliga! och bävar!

EBBA BRAHE.

För sent – o Gud! för sent! – Ack! fråga mig ej mer.

DE LA GARDIE,
bestört.

Min lyckas höjd.. de band som våra hjärtan para...
Vår bröllopsfest... min Kung, vad kan er okänt vara?

GUSTAF ADOLF,
förtvild.

Gruvliga ljus! förrädliga ord!
Förlorad, föraktad, bedragen,
Vi hann jag att leva den dagen,
Då, grymma! din falskhet beredde mitt mord?

(Till De la Gardie.)

Och du, som förmätit
Din lydnad förgätit,
Förskräcks för din lott!
Förskräcks! jag skall hämnas!
Det straff som dig ämnas,
Skall uppnå ditt brott.

DE LA GARDIE,
med värdighet.

Min Kung, jag visste ej förskräckas,
När mot er fiende jag i en slaktning drog.
Nu, jag er vrede ser – min fruktan skulle väckas,
Om Gustaf Adolf lärt, att straffa utan fog.
Jag känner intet brott – Okunnig om den låga,
Som hemligt i ert hjärta bott,
Min kärlek, oförställd, en önskan kunnat våga,
Som, gillad av er mor, ert bifall äga trott.
Själв gick hon att min brud till altaret ledsaga,
Själв knöt hon där vårt helga band.

(Till Ebba Brahe.)

Ack grymma! om din ed var tvungen att bedraga,
Om ej ditt hjärta följt med gåvan av din hand,
Om trolös mot din Kung... Olyckliga du gråter!
Jag ser mitt straff – jag ser vem av dig älskad var,
Vem av dig älskad är – Men löftet går ej åter,
Den ed står evigt fast, som du mig svurit har.

TRIO.

GUSTAF ADOLF.

O Gud! jag skulle älskad vara?

EBBA BRAHE.

Ack! grymme! om du älskad är!

DE LA GARDIE.

Vad blygd! Han ännu älskad är!

GUSTAF ADOLF.

Jag går att än din hand försvara.

DE LA GARDIE OCH EBBA BRAHE.

Vad brottsligt hopp! vad blint begär!

GUSTAF ADOLF.

Du tillhör mig – Vid tro och heder!
Vid Himlars Gud! du tillhör mig.

EBBA BRAHE.

En grym förtvivlan dig förleder.

DE LA GARDIE.

En brottslig kärlek villar dig.

TILLSAMMANS.

DE LA GARDIE
OCH EBBA BRAHE.

Har du förglömt de helga eder,

som { De la Gardie svurit mig?
Ebba Brahe

GUSTAF ADOLF.

Svor du ej mig de första eder?
Ur deras band vem löste dig?

GUSTAF ADOLF.

Om våld och list din frihet tvinga,
Har Himlen sanningen befallt.
En ed är svag, ett löfte ringa,
Där hjärtat, kärleken är allt.

DE LA GARDIE.

Min Kung, betänk dock att min maka...

EBBA BRAHE.

Min Prins, förgät ej att min man...

TILLSAMMANS.

GUSTAF ADOLF.

Han är det ej. Allt går tillbaka.
Allt ändras bör, allt ändras kan.

DE LA GARDIE
OCH EBBA BRAHE.

En helgad ed går ej tillbaka.
Oss döden endast skilja kan.

GUSTAF ADOLF.

Se, lagen själv din boja bryter...

EBBA BRAHE.

Men hedern än en boja lagt;
Men hedern, som ej tänksätt byter,
Är över din och lagens makt.

GUSTAF ADOLF.

Vad, grymma, grymma! har du sagt?

EBBA BRAHE.

Vad dig ditt eget hjärta säger;
Du där den högsta domarn äger,
Och minns! han tål ej ditt förakt.
Om av den eld, som för dig brunnit,
Du ej ett ädelt upphov glömt,
Men ock din Krona värdig funnit
Den du ditt hjärta värdig dömt:
Säg, bör hon nu sin plikt försaka,
Nu trampa ärans lag, nu trotsa Himlens bud? –
Nej känn hos De la Gardies maka
Den dygd du vördat har hos Gustaf Adolfs brud.

GUSTAF ADOLF.

Stolt är din själ, min Ebba – stor din styrka –
Ack, allt för stor, o blygd! – för mig.
Jag, svage, se din dygd! blott undra, se och dyrka!..
Nej nu, min Ebba, nu...

EBBA BRAHE.

Vad vill du?

GUSTAF ADOLF.

Glömma dig,

Och dö –

Farväl! jag går, att evigt rycka
Din bild, med hjärtat, ur mitt bröst.
Må Himlen vaka för din lycka;
Må dina dygder bli din tröst!
Men när mig gravens skuggor trycka,
Glöm ej min sista avskeds-röst.

FJÄRDE SCENEN.

BONDFOLKET FRÅN ÖLAND. DE FÖRRA.

GUSTAF ADOLF.

O Gud! ännu ej nog! – ännu mitt mod försökas!
Och smärtan av min död med nya plågor ökas!

SEXTUOR, blandad med Koren.

FADREN OCH BÄGGE BRUDPAREN.

Vår glada önskans vunna mål
Oss än en lycka velat spara:
Att se vår Konung lycklig vara,
Att se och dyrka dess Gemål.

KOR.

Leve vår Kung, med sin Gemål!

GUSTAF ADOLF.

Allt är förändrat, mina vänner;
Min Ebba jag förlorat har;
Jag ingen glädje mera känner,
Jag är olycklig –

FADREN OCH BRUDPAREN.

Ni! vår Far,
Vår goda Kung, olycklig bliva!
Då finns för oss ej sällhet kvar.

KOR.

Åt vem bör Himlen sällhet giva,
Om han åt er förnekad var?

GUSTAF ADOLF.

Mitt bröst, förtvivlat av sin plåga,
Har endast döden övrig än.
För Sveriges Här, i stridens låga,
Jag går att trotsigt söka den.

FADREN OCH BRUDGUMMARNE.

Nej, lev att vårda våra öden!

BRUDARNE.

Vår goda Kung, förskjut oss ej!

GUSTAF ADOLF.

Mitt hjärta söker endast döden.

ALLA FEM.

Ni skulle dö? – Ack nej, ack nej!
I Himlens namn, förskjut oss ej.

EN BRUDGUMME.

Vem skall vår levnad lycklig göra,
Om ni, vår Far, oss överger?

FADREN.

Vill ni med sorg i graven föra
Ett trogit Folk, som dyrkar er?

KOR.

Nej lev, att Sverige lyckligt göra,

Och lät { dess sällhet
trösta er.
vår kärlek

GUSTAF ADOLF,
bänryckt.

O syn av vällust! syn av smärta!

Nu – känner jag mig Kung, nu stiger detta hjärta!

Du kärlek för mitt Rikes väl!

Du helga nit för Tronens ära!

O himlakraft! o Hjältars lära!

Liv av mitt liv, själ av min själ!

Kom du, min svaghet att fördriva,

Höj du min dygd, stärk du mitt mod,

Att Sveriges kärlek värdig bliva,

Och värd de store Wasars blod!

Mitt öga öppnat är; jag lyder ödets vilja.

(Till De la Gardie.)

Jag Ebba Brahe älskat har:

Och Himlen vet – den stund som skall oss evigt skilja,

Om nånsin mera kär hon för mitt hjärta var.

Men offret måste ske – Än mer, att själv försaka

Den rätt jag till dess kärlek bar,

Min vän, tag av min hand, min egen hand, din maka! –

Om nyss, av Ebbas älskare

En avundsvärd rival, du fått min vrede röna,

Skall Gustaf Adolf nu med tacksamhet belöna

Sin vän, och **Polens Segrare.**

Den, som min Tron befäst, som vidgat Sveriges ära,

Bland stridens Hövitsmän är första rummet värd –

Var Svea Rikes Marsk –

(Han ger honom sin värja.)

Och mottag detta svärd,
Att till ett evigt prov utav min aktning bära.

DE LA GARDIE,
på knä.

Min Kung! min Kung! din nåd, ditt ädelmod
Ej gäldas kan med allt mitt blod.

(Stiger opp.)

Fiender, bäven! förskräckens, mot mig strida!
Nu, nu lyfts min arm till Hjältars banesår.
Det svärd, Gustaf Adolf har fäst vid min sida,
Fästar ock Segren för evigt i mitt spår.
Fiender, bäven! förskräckens, mot mig strida!
Nu, nu lyfts min arm till död och banesår.

TRIO MED KOREN.

GUSTAF ADOLF,
till De la Gardie och Ebba Brahe.

Leven sälle av er låga,
Nöjet följe dygdens stig!

DE LA GARDIE OCH EBBA BRAHE.

Store Kung! i vår förmåga
Är, att blott beundra dig.

KOR AV BONDFOLKET.

Milde Kung! i vår förmåga
Är, att blott välsigna dig.

ALLA *ömsom* och *tillsammans*.

GUSTAF ADOLF,
till De la Gardie.

Glöm min vrede.
(*Till Ebba Brahe.*)
Glöm den plåga,
Som min kärlek kostat dig.

DE LA GARDIE.

Glöm min djärvhet; glöm den
plåga,
Som min lycka kostat dig.

EBBA BRAHE.

Glöm min svaghet, glöm din låga,
Och de svek som snärde mig!

KOR AV BONDFOLKET.

Minns vår ömhet, glöm den plåga,
Som din seger kostat dig.

GUSTAF ADOLF
till Bondfolket.

Du, vars tårar frälst min ära,
Trogna folk din sorg förgät.
Tolka nu de nöjens lära,
Som ledsaga Hymens fjät.

KOR AV BONDFOLKET.

Sjungom, glade, nöjets ära!
Nöjet följer Hymens fjät.

(*Balett.*)

FEMTE SCENEN.

EN HÄROLD, MED VAKT, PAGER
OCH *ESTAFFIERS*. DE FÖRRA.

HÄROLDEN.

Att glansen ännu mer utav den dag förhöja,
Som *fiendernas flykt* och Gustafs ära såg;

Och med en härmad strid förnöja
 De unga Hovmäns tappra håg,
 Som än på krigets ban ej fått sin tävlan röja:
 Vår Drottning har befallt, att här, på Götiskt vis,
 Ett Riddarspel skall anställt bliva,
 Där hon, med egen hand, vill ett förordnat pris
 Åt segervinnarns mandom giva.
 Gån, unge Hjältar! rusten er,
 Att tävla i de [bardalekar](#),
 Där striden sina faror nekar,
 Men segren lika ära ger!

*(Man ser Drottningen komma utur Slottet, följd av sitt Hov, för att från
 en på Fästningsvallen uppbyggd Tron beskåda Tornerspelet, som strax bör-
 jas. De Götiske och Romerske Riddarne tävla i flere slags krigsövningar,
 varefter Drottningen utdelar priser åt Segervinnarne, och en allmän Ba-
 lett slutar Spektaklet.)*

DROTTNING
CHRISTINA,

DRAM

I FYRA AKTER,

MED SÅNG OCH BALETTER.

UPPFÖRD AV KONGL. DRAMATISKA
TEATREN.

Denna Dram uppfördes för första gången av det Kongl. Hovet på Gripsholms Slott 1785. Den har blivit författad efter förelagd plan, och tryckt på Nådiga befallning. Man anser för skyldighet att tillkännage detta; mer för att ej tillägna sig en oförtjänt ära, än att icke bli ansvarig för de fel man ej ägt i sin makt att rätta, och kanske mindre i sin förmåga. Ett ibland dessa, lätt för var och en att med blotta ögat anmärka, är den alldeles oformliga skillnad i vidd emellan de tvenne förra och senare Akterne. Minst har det undfallit den odödlige [Författaren till *Siri Brabe*, och *Helmfeldt*](#); Pjäser, som [ej mindre](#) till plan [än](#) utförande, äro en Mästaress alster. Vad *Christina* angår, var den i början ej ämnad för en allmän Teater; men blott till ett enskilt nöje inom ett Hov, där ett visst inskränkt antal av Spelande även tvungit till lika inskränkning av Personernes i Pjäsen, och att uppoffra dess möjliga högsta förtjänst av Dramatisk handling, åt förtjänsten av någre Roller, jemte [Fêternes](#) och Balettens.

PERSONERNE.

CHRISTINA, Svea Rikes Drottning.

Fröken EBBA SPARRE, hennes Vän och Förtrogna.

CARL GUSTAF, Drottningens Kusin, Pfalz-Greve till Rhen,
Generalissimus för Svenska Armén i Tyskland.

AXEL OXENSTIERNA, Greve till Södermöre, Sveriges Riks-
Kansler.

MAGNUS GABRIEL DE LA GARDIE, Greve till Läckö, Svea
Rikes Råd, älskad av Drottningen, och förlovad med Maria
Eufrosina.

LEONHARD TORSTENSSON, Greve till Orttala, Svea Rikes
Råd och FältMarskalk.

MARIA EUFROSINA, Prinsessa av Pfalz, Carl Gustafs Syster.

SCHLIPPENBACH, Kapten av Gardet.

SEGREN.

EN HERDINNA.

EN HERDE.

Flere Generaler från Armén i Tyskland.

Herrar och Fruar av Christinas Hov.

Drottningens Pager.

De la Gardies Pager.

Vakt.

Scenen är i Stockholm.

DROTTNING CHRISTINA.

FÖRSTA AKTEN.

Teatren föreställer De la Gardies Trägård, nu varande Kungs-Trägården, tillredd för en Högtid, som han ämnat Drottningen.

FÖRSTA SCENEN.

CARL GUSTAF. TORSTENSSON.

TORSTENSSON.

Prins! tillåt att en vän, att en av Statens vänner
Förklarar er den fröjd, som Fosterlandet känner,
Att sluta få på nytt i öm och tacksam famn
En Hjälte, värd sitt blod, värd Sverige, och sitt namn.
Ja, Prins; det är av er, av edra tappra händer,
Som freden återförs till dessa glada stränder;
Det är åt eder dygd, er rådighet, ert mod,
Som Sverige skyldigt är sitt **överblevna** blod.
Nog detta ädla blod **Germaniens** slätter färgat,
Och Svea segrens frukt med tysta tårar bärgat:
Med lagren i sin skrud, men såret i sitt bröst,
Hon upp till Himlen höjt en daglig klagans röst;
Till Himmelen som, rörd utav dess ömma böner,
Och hedrad av det mod som styrt dess tappra söner,
Den fred med eder hand, till hennes sällhet, knöt,
Som Gustaf Adolfs svärd, för hennes ära, bröt.

CARL GUSTAF.

Hur ärofullt för mig, om jag mig smickra torde,
Att jag av Torstensson ett bifall vinna borde;

Av dig, du tappreste bland Sveriges Hövitsmän ;
 Dig, Gustafs första Råd, och Gustafs första vän !
 Men du har nämnt hans namn.. och du berömma vågar
 Det nit, det svaga mod, som hos en yngling lågar ;
 Men du har följt hans fjät.. och vill, att utan blygd
 Jag höra skall mitt lov, vid hugkomst av hans dygd..
 Att upp till hans förtjänst jag skulle ögat höja ;
 Och straxt i stoftet ej min låga hjässa böja –
 Ack! dessa svaga prov utav ett vanligt mod,
 De ringa farors rön som föga krävt mitt blod,
 De lätta segrars vinst som han min svaghet ämnat..
 Hur långt ifrån hans höjd de mig till avstånd lämnat !
 Och vad det matta lov, som krönt min äras vår,
 Med tystnad häpna bör vid glansen av hans spår! –
 Du, som bland store Män det främsta rummet äger,
 Stor uti fredens lugn, och stor i krigets läger ;
 Vars namn till [Elbens strand](#) en helig fruktan bär,
 Vars minne hos ditt folk med tårar dyrkat är ;
 Som högst på Ärans tron i Evighetens tempel
 Är Hjältars, Konungars, och människors exempel !
 Vi lever du ej mer? – Vi blev en brottslig värld
 Mer verkan av din hämnd än av din mildhet värd?
 Det tillhör endast dig de storverks framgång stöda,
 Som ingen ann än du i tankan vågat föda :
 Att [jämna](#) Kungars makt; att skipa Folkens rätt ;
 Och ljus och frihet ge åt mänskors tänkesätt.
 Ack! om min unga själ, av Gustaf Adolf danad,
 Av Gustaf Adolfs röst till stora bragder manad,
 Så snart ej blivit dömd, att sakna vid hans död
 Sin eftersyn, sin far, sin ledare, sitt stöd...
 Kan hända då en dag mig kunnat värdig göra
 Att uppå stridens fält hans tappra härar föra,
 Då i den höga krets, dit lyckan bragt mig opp,

Ej styrkan vägrat sig åt mitt förmättna hopp;
 Kan hända då en gång jag kunnat återbära
 En mera önskad fred för Sveriges och min ära;
 Kan hända... O min Kung! förlåt, att några dar
 Jag hyst den djärva håg, att bliva vad du var.

TORSTENSSON.

Av en så ädel håg man frukten har förfarit:
 Var endast vad ni är, att bli vad Gustaf varit.
 Uti den djupa sorg, hans saknad eder ger,
 Ni endast hans förtjänst, men ej er egen, ser.
 Så mycken tacksamhet dess större fordran röjer;
 Så mycken blygsamhet ert värde dubbelt höjer:
 Men dygden, för att se allt vad hon våga bör,
 Är skyldig sig den rätt, som hon åt andra gör.
 En dåre, vid sitt lov, med undran sig betraktar;
 Den stolte kräver det; den svage det föraktar;
 Men hjälten prövar än, sen han det vunnit har,
 Om det av sanningen förtjänsten ägnat var.
 Ja, Prins, ni glömmer er; men tro, att edra Vänner,
 Att Ryktet, att er Här, att Sverige eder känner;
 Att Sverige mot er dygd och mot sin tacksamhet
 Ej någon mindre lön fullkomligt svara vet,
 Ej någon mindre skänk er ära värdig finner
 Och värd det ädla blod i edra ådror rinner,
 Än sina Kungars tron, med deras dotters hand.

CARL GUSTAF.

Christina, min Gemål?... Vad hopp! vad sälla band!
 Ack Torstensson!... så läs uti mitt öppna hjärta,
 Och se min hela själ, dess ömhet och dess smärta:
 Jag älskar – Ja, min vän, ifrån den första dag
 Då ögat skåda fick de rörande behag,
 De dygder och de ljus, som Gustafs dotter pryda,

Svor kärlek i mitt bröst, att hennes lagar lyda..
 Svor äran i min själ att bli dess ömhet värd.
 Om sen jag någon gång har lyft ett fruktat svärd;
 Om Sveriges fiender för mina vapen vikit,
 Och sällan segrens Gud min hand i striden svikit;
 Är allt min kärleks verk: allt, frukten av hans makt,
 Och av de dygders frön han i mitt hjärta lagt.
 Än, jag bekänna bör, de ej det värde hunnit,
 Att till en spiras arv jag något anspråk vunnit;
 Men om, en lycklig dag, utav min Drottning blick
 Jag ett förvissat hopp om min belöning fick...
 Nej, intet mål är satt för hjältarnes förmåga,
 Dit ej min djärva fot med framgång skulle våga;
 Mitt hjärta vittnar det: jag skulle värdig bli
 Christina, och dess tron.

TORSTENSSON.

Och varför tvivlar ni –

Vår unga Drottning ren den sälla ålder hinner,
 Då kärlek öppen väg till våra hjärtan finner:
 Dess egen säkerhet, dess huldhet för sitt Land,
 Dess plikter mot sin börd: allt fordrar att dess hand,
 Dess hjärta och dess tron en värdig maka lämnas:
 Och vilken, om ej er, bör detta valet ämnas?
 Er, som på dubbelt vis beskyldad med dess ätt,
 Av Wasa blodets band och Wasa dygders rätt,
 Har stadgat hennes makt och utbrett hennes ära.
 Ja, Prins; då er förtjänst, då Politikens lära,
 Då Folkets röst...

CARL GUSTAF.

Min vän, vad tjäna de väl till,
 Om icke hjärtats Gud mitt anspråk stödja vill?
 Det var en tid, – kanske mig hoppet smickrad gjorde, –

Då till min rena eld jag hennes bifall sporde;
 Utav en blick, ett ord som på dess läppar log,
 Min ömhet ett bevis utav sin framgång tog;
 Men, långt från henne skild, vad hopp bör jag väl våga
 Att tiden icke släckt en svag och nysstånd låga?
 Att böjelsen ej sen en mera lycklig skänkt
 Det hjärta, som mitt mod, mitt svärd förtjäna tänkt? –
 En syster, i vars sköt min vänskap anförtrorde
 De ömma lågors vård, varav mitt lugn berodde;
 Vars öga, uppmärksamt på målet för mitt väl,
 Har sänkt en upplyst blick uti Christinas själ...
 Se här det grymma ljus, som hon mitt hjärta givit;
 Se, vad dess egen hand till min bestörtning skrivit,
 Och döm, om jag har hopp.

(Ger honom ett brev.)

TORSTENSSON

läser.

»Olyckelige Bror!

Om du min vänskap vet, om du min oro tror...
 Carl Gustaf du är glömd; din syster är bedragen.
 Kom, skynda: innan kort lär Stockholm se den dagen,
 Då De la Gardie...«

(Han ger brevet tillbaka, och fortfar med harm och bestörtning.)

Nog. Jag redan upptäckt ser,
 Vad jag av harm och blygd har velat dölja er.
 Ja, det är sant, min Prins: glömsk av sin egen heder,
 Och av de hjältars blod varfrån hon härkomst leder,
 Christina villad, svag, med säkra tecken röjt
 Att kärleken dess bröst för denna yngling böjt:
 Men om ni Rådets nit, och Adelns högmod känner,
 Och Statens huvudmän, och edra egna vänner,
 En Oxenstiernas drift, en Brahes vaksamhet,

Och våra Lagars kraft, och Ständers myndighet;
 Så tro ej, Prins, tro ej, ett uppsåt framgång vinner,
 Som av så mångas rätt förenat motstånd finner.
 Jag själv – jag glömmmer ej ett nära släktskapsband,
 Och att en öm, en kär, en dygdig makas hand
 Är De la Gardies skänk – men om han, nog förmäten,
 Nog av sin börd, sitt stånd, sin trohetsplikt **förgäten**,
 Till själva Tronens höjd sin åtrå sträcka tör...
 Jag svär vid denna Tron, vars väl mig ypperst rör;
 Vid detta svärd, som drogs dess heder att försvara;
 Vid Gustaf Adolfs stoft, och Fosterlandets fara:
 Jag själv den första blev, som fordrade hans blod,
 Att hämna det fördärv som Sverige förestod –
 Men, Himlen vare lov, dess vrede skall ej kräva,
 Att på så våldsamt sätt ett nesligt anslag häva;
 Och kärleken, bestört, oss själv ett medel bär,
 Som vida mindre grymt men lika säkert är.
 Ni själv från längre tid, med hela Hovet, funnit
 Att De la Gardies bröst för eder syster brunnit;
 Ni vet – dess egen hand er därom visshet gett –
 Att hon hans ömma eld med hemligt nöje sett;
 Och båda i sitt hopp en lycka säker trodde,
 Som på ett bifall blott av hennes far berodde:
 Men han, vars klokhet valt en annan prövningslag,
 Som för sin dotters börd, dess dygder och behag
 Trott högre ödens lott av Himlen ämnad vara,
 Från tid till annan dröjt att sitt beslut förklara.
 Nu, då han häpen ser en allmän faras hot,
 Han med sitt bifall själv går De la Gardie mot;
 Och De la Gardie, glad, med vördnad, men med tystnad..

CARL GUSTAF.

Jag ser det, Torstensson: hans djärva ärelystnad,

Som inga hinder tål, som inga gränsor vet;
Den tvekan han försport; hans egen flyktighet:
Allt bådard mig hans svar; allt säger, att till råga
Av vår förnedring –

TORSTENSSON.

Vad?.. Ni tror, han skulle våga
Ett avslag ge? – Ni tror, att på så nesligt sätt
Han glömma kan sig själv, sin vördnad för er ätt,
Och känslan av den blygd som brottet sig bereder,
Och faran av den hämnd som givs en sårad heder...?

CARL GUSTAF.

Vad nedrigt finns, som ej för **purpurn** vågas kan?
På steget till en Tron, vem bör väl frukta...?

TORSTENSSON.

Han –

Än, på så **slipprig ban**, kan snart en avgrund brista,
Och detta djärva steg bli av hans liv det sista.
Se där, vad han med skäl ännu befara bör;
Men ock ännu – mig allt därom förvissad gör –
Skall kärleken hans fot fördärvet undandraga,
Och i ett **villat** bröst sitt välde återtaga.
Vad säger jag? Han själv, i samråd med er far
I dag på dessa rum en högtid anställt har,
Att bifall till sitt val av Drottningen begära.

CARL GUSTAF.

Men om i dag dess hand, om högsta makt och ära
En storsint yngling bjuds, männ han den vägra kan?
Männ han den vägra vill? då han ett medel fann,
Att till sin lydnads plikt ett brottsligt högmod tyda?

TORSTENSSON.

Men varför endast råd av eder fruktan lyda?
 En älskarinnas syn bedrages icke lätt;
 En Drottning äga vill ett hjärtas hela rätt;
 Och tro vid minsta skymt utav en delad låga,
 Christina blygas skall att mer sin svaghet fråga:
 Harm, högmod, heder, plikt... Men tiden inne är;
 Man kommer... Det är hon.

ANDRA SCENEN.

CHRISTINA. DE LA GARDIE. MARIA EUFROSINA.
 FRÖKEN SPARRE. HOV-FOLKET, *klädda till Herdar
 och Herdinnor.* DE FÖRRA.

CHRISTINA,
avsidet med bestörtning.

O Gud! – Carl Gustaf här!
 Vad oförmodad syn! Hur grymt är jag bedragen!
 Hans ankomst.. Bör jag tro..? Just nu.. på denna dagen! –
 Men röjom ej vår harm.

CARL GUSTAF.

Min Drottning! om den flit
 Som skyndat mina steg, om ett fördristat nit
 Bör kunna smickra sig att ej förtörna eder;
 Så tillåt, på den fest man ägnar till er heder,
 En frände för er fot sin vörndnad lägga ner.

CHRISTINA.

Den ärofulla fred er ankomst återger,
 Er vishet, edert mod att Sveriges härar föra,

Vår skyldskap... allt, min Prins, bör er försäkrad göra,
 Att jag med glädje ser en hjälte och en vän.
 Oss nöjet samlat har: ett enda feltes än
 I all den sälla ro, som denna dagen giver:
 Ni kom – Från denna stund vår fröjd fullkomlig bliver.

Drottningen ger tecken åt De la Gardie, att börja fêten. En Kadrilj av Fångar, från flere erövrade Länder, kommer först att omgiva henne. De anföras av

SEGREN,
som lämnar Drottningen en Lagerkrans.

Recitativ.

Av tio vunna länders lydnad
 Prinsessa, för din fot jag dessa vittnen bragt.
 Där skönhet giver lag, där mildhet övar makt,
 Är lydnan utan tvång, och bojan blott en prydnad.

Aria.

Lagren, den jag dig förärar
 Drottning, värdig är ditt mod:
 Hundra nederlagde härar
 Hava stänkt den med sitt blod.

Avund hemsk i stoftet dignat,
 Agget lägst i avgrund flytt;
 Friden glad den hand välsignat,
 Som gav jorden lugn på nytt.

Vän och ovän nöjt tillhopa
 Sjunga till en Drottnings lov,
 Stor och fruktad kring Europa,
 Öm och dyrkad vid sitt Hov.

(Häruppå anländer en annan Kadrilj, av Herdar och Herdinnor.)

EN HERDINNA,
som anför Kadriljen, lämnandes Drottningen en Bukett.

Recitativ.

O Drottning! då en häpen värld
 Till offer åt din makt ett dyrbart rökverk tänder,
 Är denna ringa skänk av menlöshetens händer
 Ditt hjärta mera kär, din godhet mera värd.

Aria.

Vet, de blommor vi förära,
 Växte nyss i dina spår;
 Kärlek med en ömhetstår
 Gick att deras ungdom nära;
 Nöjet bröt dem, Hoppet spår
 Att en Drottning dem vill bära.

Glade, se de utan harm
 På din hjässa Lagrens ära;
 All den sällhet de begära,
 Är att vissna på din barm.

Deras fägring och behag
 Av din skönhet bortskymd bliver;
 Deras fägring, späd och svag,
 Föds och flyktar på en dag:
 Men den glans dig Äran giver
 Trotsar vansklighetens lag.

(Drottningen ger Buketten åt Fröken Sparre och behåller själv Lagren.)

CHRISTINA
till De la Gardie.

Vad detta ädla skämt mig smickrar och förnöjer,
 Och vad dess upphovsman behag och snille röjer!

Men gå, förgätom ej, att under skuggan gömd,
Plär glädjen trivas bäst, där vördnaden är glömd.

(Drottningen och Fröken Sparre, båda lika klädda, maskera sig, taga varandra under armen, och göra en kort tour under det Baletten fortsättes. Christina ger Lagerkransen åt Fröken Sparre, som lämnar Buketten åt Drottningen. Detta byte gör, att man misskänner dem. De komma tillbaka maskerade. Fröken Sparre fäster Lagren på Carl Gustaf och bjuder honom att dansa. Han tager henne för Drottningen. De la Gardie står på framscenen demaskerad. Baletten slutas med en slags långdans, som Fröken Sparre med flit leder utom Teatren, för att lämna Drottningen tillfälle att tala med De la Gardie.)

DE LA GARDIE.

O Drottning! tillåt mig, den häpnad uppenbara
Som vid en frändes syn...

CHRISTINA.

Nej, frukta ingen fara.
Carl Gustafs återkomst ej hindrar mitt förslag.
Christina älskar dig; Christina är ej svag.
I morgon hennes hand på De la Gardies hjässa
En Krona fästa skall. I morgon...

DE LA GARDIE.

Ack Prinsessa!

Ert stånd... min ringhet...

CHRISTINA.

Gå! jag ingen fördom hör;
Och kärlek jämnar allt vad börden olikt gör.

(Baletten kommer tillbaka. Fröken Sparre demaskerar sig då hon slutar dansen, och lämnar Carl Gustaf helt förvånad över sitt misstag. Christina, som även demaskerat sig i detsamma, går emot Pfalz-Greven och säger med ett fint och tvetydigt skämt:)

Vad häpnad! – Bör jag tro, ert öga sig bedragit,
 Min Prins? – Men trösta er: den irring er betagit,
 Har lämnat i mitt rum en skönhet och min vän:
 Den hedrar eder smak, och jag förlåter den.

(Till sitt Hov.)

Men ren i våra fjät sig daggens droppar gjuta,
 Och skuggan bjuder oss att våra lekar sluta.
 Jag går – Men, till en plikt mot tacksamhetens lag,
 Att aldrig glömmas må så glad och lycklig dag,
 Att år från år dess namn må i odödlig ära
 Till min förtjusta själ en ljuvlig hugkomst bära,
 En Orden stiftas skall i afton av min hand,
 Dit vänskap kallar er, att prydas med dess band.

TREDJE SCENEN.

DE LA GARDIE, *ensam.*

Vad stridande begär uti mitt hjärta råda!
 Vad ära! men vad brott! – Vad höghet! men vad våda!
 Bland hundra känslors bud, bland hundra plikters tal,
 Vad bör jag välja? – Jag?... Och äger jag ett val? –
 Christina har befallt: nej, jag ej tvivlar mera;
 Min enda plikt är den, att lyda – och regera.
 Ja, Tronen väntar mig. För ett så ädelt hopp
 All svaghet vika bör, allt vekligt offras opp.

ANDRA AKTEN.

Teatren föreställer en Sal på Slottet.

FÖRSTA SCENEN.

CHRISTINA. FRÖKEN SPARRE.

FRÖKEN SPARRE.

Nej, jag er ej förstår – Ung, dyrkad, stor i ära,
 Stor uti makt, i allt vad dödlige begära,
 I allt vad Himmelen åt dygderne förär,
 Vem kan väl lycklig bli, om ni ej lycklig är?
 Men denna kvävda suck, och dessa tysta tårar...
 Nej, något hemligt kval, min Drottning, eder sårar,
 Och ni fördöljer det – och döljer det för mig!

CHRISTINA.

I denna klagan... ack! vad oskuld röjer sig!
 Van, ifrån barna-år, att om mitt hjärta råda,
 Att känna dess begär, dess alla tankar skåda,
 Kan hända i min blick du redan läsa bort
 Det våld, som kärleken på mina sinnen gjort.
 Men ögat kan ej se, vad ej i hjärtat varit:
 Man gissar ej de kval, som man ej själv förfarit;
 Och i det sälla lugn, som skyddar dina dar,
 Dig kärlek blott ännu till namnet kunnig var.
 Så lär då av mitt tal att känna dess förmåga,
 Att flykta för dess ro, och bäva för dess plåga –
 Uti de späda år, då ledd av menlöshet
 Man ej av bördens rätt och lyckans fördom vet,
 Då man sig jämlikt tror allt vad ens tycke vinner,

Och man ej älska blygs vad man behagligt finner;
 Då var det, som min själ bland lekar tagit an
 En böjelse, vars namn, vars följder jag ej fann.
 Omsider, men försent! jag faran känna lärde,
 Och djupet av ett sår som jag med vällust närde;
 Försent, då ren det gift, jag i mitt hjärta bar,
 En del utav mitt liv, utav mitt väsen var.
 Ett varnande förnuft förgäves föreställde
 Min lågas vecklighet, och mina plikers välde,
 Och skillnaden, av börd och lyckans oförrätt,
 Emellan Wasars blod och De la Gardies ätt.
 Förgäves ärans röst min kärlek brottslig dömde:
 Jag De la Gardie såg... och hela världen glömde.
 Vad säger jag? – Männ själv ej äran gilla bör
 Det val, som kärleken utav förtjänsten gör?
 Förnuftet! visar det en rätt, som mera väger
 Än den behag och vett och dygd och snille äger,
 Än De la Gardies rätt till Tronen och min hand?
 Och har jag då en Tron, regerar jag ett Land,
 Att vid en makas val den frihet själv berövas,
 Som av den ringaste bland mina landsmän övas? –
 Odrägeliga tyngd av en förhatlig makt,
 Som känslor och natur till tvång och tystnad bragt!
 Är plikten av mitt stånd, att andras väl bevaka?
 Och lönen för mitt nit, att egit väl försaka?
 Vad är, om ej ett stolt, ett gäckat slaveri,
 Den makt, som nekar mig att kunna lycklig bli?
 Nej, jag ej skyldig är min sällhet åt min ära,
 Och mina dagars lugn åt Politikens lära;
 Åt **detta falska band**, som Adeln nödigt fann
 Till jämvikt mot sin Kung, och jämvikt mot varann.
 Nej, tiden inne är, att detta tvång förstöra,
Och mot ett storsint Råd mitt välde stadgat göra,

Och med ett enda steg befordra till sin höjd
 En Drottningens myndighet, en älskarinnas fröjd.
 Det värv, som av en far med framgång börjat blivit,
 Med oförsvagad hand jag till sin mognad drivit;
 Med nya länders vidd jag ökat Sveriges makt,
 Och nya segrars mängd till vunna segrar lagt.
 Caesarers stolta mod, av våra vapen krossat;
 Germanien, av min hand utur det ok förlöstat
 Som Monarkiens rätt och Kyrkans frihet kränkt;
 Den ära och det lugn jag nyss mitt Rike skänkt...
 Så många mödors frukt bör mig en borgen vara,
 Att Sverige för mitt val sin lydnad skall förklara,
 Då med en Svensk Gemål jag ädelt dela vill
 En Tron, som genom arv och segrar hör mig till –
 Men vilken hatfull makt tycks sig ett nöje göra,
 Vid målet av mitt hopp att dess fullbordan störa!
 En frändes återkomst!... Vad omilt ödes skick
 Har kallat honom hit på dessa ögonblick?
 Gud! om han gissat har mitt uppsåt och min låga;
 Vad bör hans kärlek ej, hans harm och högmod, våga
 Till hinder för mitt väl? – Min vän, du döma lär,
 Om jag uti mitt bröst en fåfång oro när.

FRÖKEN SPARRE.

Ack Drottning! vad ert tal hos mig förundran väcker!
 Ert tillstånd grämer mig, ert uppsåt mig förskräcker.
 Jag ej med brottsligt nit en kärlek klandra bör,
 Som eder värdig är, om han er lycklig gör.
 Men gör han det? – Förlåt det tvivelsmål jag vågar –
 Om i passionens lugn ni själv ert hjärta frågar,
 Det hjärta som, så vant att tänka gott och stort,
 Från ära, dygd och plikt ej minsta avsteg gjort,
 Och detta höga ljus, som edert snille leder;

O Drottning! o min vän! månn de ej svara eder:
 Den ensamt är förtjänt utav Christinas hand,
 Som vågat liv och blod för hennes fosterland.
 Lät ungdom och behag en gynnad ädling pryda;
 Men är han därför värd, att Sverige lagar tyda?
 Nej Gustaf Adolfs tron ej tillhör någon ann
 Än den, som uti dygd med honom liknas kan.
 Ni vet, om mer än en kan utan djärvhet bära
 Sin blick till denna höjd av hjältebragd och ära;
 Ni vet, om mer än en fördubblat har sin rätt
 Med bandet av ett blod, som släktas från er Ätt?
 Ni vet...

CHRISTINA.

Förtig ett namn, som såra bör mitt öra!

FRÖKEN SPARRE.

Ni var ej alltid van, att det med avsky höra:
 Ni redan fruktar det – det förebrår er dygd.
 Ack! frukta för den dag, då eder fosterbygd,
 Och fiendernas fröjd, och edra vänners smärta
 Skall nämna det till blygd, till ånger för ert hjärta!

CHRISTINA.

Nej, detta hjärta ej en svaghet kan begå;
 Nej, ingen skall min dygd ett avsteg förebrå.
 Du tror, din Drottning väl skall giva sig en maka,
 Att samma ögonblick sin ärvda Tron försaka;
 Att av den höga makt hon själv besutit har
 Behålla blott ett namn, en fåfång skugga kvar.
 Det skulle ske den stund jag delade mitt Rike
 Med den, som uti börd och dygder är min like.
 Carl Gustaf icke blott Christinas hand begär –

Den dag han Konung blir... jag undersåte är:
 Hans högmod är för stort, för stor hans rätt och styrka,
 Att nånsin en Gemål som Regentinna dyrka.
 Jag ej befarar det i De la Gardies famn;
 Han nog belöning får i hedern av ett namn:
 Han vinna skall min hand... men skall ej vinna mera.
 Det Gustafs dotter är, som ensam skall regera;
 Det endast döden är, som mig beröva kan
 Den spira, jag i arv med själva livet vann –
 Så gillar dygden själv det val som fördom lastar;
 Och Carl mitt uppsåt blott till sin fullbordan hastar.
 Ja, på den Ordens-fest, som helgar denna dag,
 Jag straxt förklara vill min kärlek... och min lag.

ANDRA SCENEN.

CHRISTINA. CARL GUSTAF. FRÖKEN SPARRE.

CARL GUSTAF.

Prinsessa! tillåt mig, för edra fötter bära
 Germaniens hörsamhet och edra vapens ära:
 För Sveriges Riks-Armé den främsta Hövitsman,
 Jag säkrast om dess tro och mandom vittna kan.
 Om man av Härens mod en Hövdings värde dömer;
 Om man vid segrens vinst en Hövdings svaghet glömmar;
 Om Himlen i min hand välsignat det banar
 Som säkerhet och lugn åt Sverige återger...
 Ack Drottning! värdes då förutan vrede höra
 Det hopp jag mig förtrott, den bön jag vågar göra,
 Att av er ädla hand en lön må lämnas mig,
 På den mitt hela väl allena grundar sig.

CHRISTINA.

Vad lön är i min makt, som uti värde väger
 Mot den ert egit bröst i sina dygder äger?...
 Mot den att, segrande mot trenne Kronors makt,
 På Roms förmättna Örn en evig boja lagt?...
 Mot den att, sviktande för hundra lagrars börda,
 Europas tacksamhet och lov och undran skörda?

CARL GUSTAF.

Men lagren är ej nog för den ett hjärta fått.
 Det detta hjärta är, som nu med vördnad frågar
 Om tiden för den lön, vartill det sträva vågar.

CHRISTINA.

Den böjelse, min Prins, jag eder yttra hör,
 Som Drottning och er vän mig lika nöje gör.
 Förmycket mån om mitt och om mitt Rikes bästa,
 Att ej i Sveriges sköt för evigt söka fästa
 En släkt som, redan Svensk till blod och religion,
 Försvarat har mitt Land och stadgat har min Tron;
 Jag själv med glädje går, att en förening yrka
 Som eder sällhet gör, den stund han gör min styrka.
 Ja, Prins, om eder blick, åt prakt och höghet kär,
 En maka söka vill som Kungars purpur bär;
 Så vet att, med det namn er segren redan lämnat,
 Och med den höga plats jag er i Staten ämnat,
 Ni föga finna skall en Kung, ehuru stor,
 Som ej av edert val sin dotter ärad tror.
 Men, om för lyckans prål... som ej vår sällhet öker!
 Ni hjärtats sanna väl i lugnets trygghet söker;
 Så välj uti mitt Hov: och ni skall finna där
 Mer än en skönhets hand, som eder värdig är.

CARL GUSTAF.

Förlåt, om detta blod, som ej sitt ursprung glömmet,
Ett enda föremål min låga värdigt dömer,
Och om jag hoppas...

CHRISTINA.

Allt en Hjärte hoppas kan,
Vars tapperhet och dygd Europas lovord vann:
Och skulle än ert val omkring de Troner sväva,
Som nyss med väpnad arm ni tvungit har att bäva;
Skall själva **Roms Monark, den stolte Ferdinand,**
Med glädje skänka er sin egen systems hand.
Men om ett långligt hat all böjelse betagit
Att släktas med ett hus, mot det ni vapen dragit;
Har **Englands Kungablod, den vackra Henriette**
Allt, vad belöna kan en Hjärtes tänkesätt;
Allt, vad olycka, mod och dygder med sig föra,
Att till fördubblad höjd en skönhet älskvärd göra.

CARL GUSTAF.

Mitt hjärta vägrar mig, att se i dessa band
Vad smickra bör en Prins förutan tron och land.
Maria nödigt har, sitt anspråk högre bära
Än till en Svensk soldat, vars mod är all hans ära;
Och den allena rätt till Stuarts dotter har,
Som **fyllest** mäktig är att hämnas hennes far –
Men vet, vad äras höjd mig hoppet helst bebådar,
Jag från Christina skild, den blott med avsky skådar;
Min möda och mitt blod, jag offrat allt för er,
Och endast ni...

CHRISTINA.

Min Prins! jag eder tanka ser.
Det var då i mitt Hov Carl Gustaf skulle finna

En skönhet, ypperst värd att på hans hjärta vinna.
 Välan, förklara er: mitt bifall hör er till.
 Är det med Sparrars blod ni er förena vill?
 Är det med Brahes släkt?

CARL GUSTAF.

Prinsessa! denna fråga
 Mig fyllest säga bör, att för min dolda låga
 Den lyckeliga stund ännu ej anlönt har,
 Då fritt jag yppa kan, åt vem hon helgad var –
 Förlåt, om endast nu jag till er omsorg leder
 Ett föremål, som rör en älskad systems heder:
 Ert bifall, som man sagt, är allt vad denna stund
 Man ännu saknar sig, att fästa det förbund
 Som De la Gardies hand... Han kommer. Må hans böner,
 Föreanta med min röst...

CHRISTINA.

Jag eder avsikt röner.
 Allt, vad er systems väl och edert eget rör,
 Välan, min Prins! i dag det allt fullkomnas bör.
 Er tillhör, med en djup och vördsam tystnad, lyda
 Er Drottningens bud.

(Hon går hastigt bort.)

TREDJE SCENEN.

CARL GUSTAF. DE LA GARDIE.

CARL GUSTAF.

Jag ser, vad dessa ord betyda:
 Jag ser då dagen ren förordnad till vårt fall,
 Och dagen, då hon själv sin ära störta skall.

Ovärdige Rival! åt dig man då bereder
Den Tron jag med mitt blod...

(Hastigt till De la Gardie, som gör tecken att vilja gå.)

Dröj, Greve! – Ni er heder

Är skyldig ett försvar – Det hot Christina fört;
Er tystnad vid en dom, som eder välfärd rört;
Den köld ni visa tycks, att en förening vinna,
Varav ni nog, kanske! bort eder smickrad finna;
Den häpnadsfulla blick, varmed ni återsett
En vän, som råd och stöd åt eder kärlek gett...
Allt min förundran gör – ni ensam kan förklara
Vad mig en gåta är.

DE LA GARDIE.

Min Prins! vad kan jag svara,
Som högre tala bör än eder billighet?
Ni vet, om av en öm och lång beständighet
Jag sökt mig någon rätt till eder systers hjärta;
Om, svag i mitt begär, jag skådat utan smärta
De hinder, som er far mot vår förening lagt –
Ack! varför var ej blott min lycka i hans makt? –
Men Prins, ni känner själv om, skyldig att förbida
En Drottningens bud...

CARL GUSTAF.

Men ni! som, närmst vid hennes sida,
Med lätthet finna bort en väg till hennes själ;
Säg.. av en blick, ett ord, har ni ej röjt de skäl,
De undransvärda skäl, som hemligt henne driva
Att ej en gunstlings val sitt **gena** bifall giva?

DE LA GARDIE.

Om åt den sälla flock, som omger hennes Tron,
En större frihet gavs att nalkas dess person,

Bör av så utmärkt nåd min vördnad dubbelt ökas;
 Och ej, med brottslig blick, i hennes hjärta sökas
 Vad själv hon dölja vill.

CARL GUSTAF,
med spotskhet.

Hur sällan fick man se
 Så stor försiktighet åt kärlek rådslag ge! –

(med häftighet.)

Förmätne! hoppas ej, att du min syn bedrager;
 Jag vet vad yrslas höjd din blinda själ betager:
 Men räds! – Man har ej allt utav en Drottningens nåd;
 Och lyckan fordrar mer, än endast överdåd.

FJÄRDE SCENEN.

DE LA GARDIE, *ensam.*

Han hotar mig – Välan! De sista band förstöras,
 Varav mitt svaga bröst i tvekan kunnat föras.
 Plikt! kärlek! tacksamhet! jag känner er ej mer:
 Jag känner hämnden blott, och nöjet som han ger.
 Vad fröjd, att sin rival från Tronen få befalla;
 Att se ett trotsigt Råd för sina fötter falla;
 Och dämpa med en blick av vrede och förakt
 Den fega hopens knorr, den stolta Adelns makt!

(Oxenstierna och Torstensson börja synas från fonden.)

(Med häpnad.)

Vad? – Desse store män, som för min åsyn röjas,
 Jag skall då för min Tron se deras hjässor böjas!
 En Oxenstierna själv!...

(Riks-Kansleren nalkas honom med en sträng och föraktlig uppsyn.)

Vad häpnad på mig rår!
 O Himmel! vid hans blick all styrka mig förgår.

(Han går hastigt bort, bestört och förvirrad.)

FEMTE SCENEN.

OXENSTIERNA. TORSTENSSON.

OXENSTIERNA.

Han flyr – Det är en rätt, som tillhör dygdens vänner,
 Att brottet ren sitt straff i deras åsyn känner.
 Vem? Han, vår Konung bli? – Nej, tankan blott därav
 Bör väcka harm och blygd hos än den lägsta slav.
 Nej; om ett hjärta, vant att vörda dygd och ära,
 Ej lärs att på en gång så mycken svaghet bära;
 Jag rättvist hoppas bör, att från ett nesligt fall
 Christina än i dag med lätthet räddas skall.

TORSTENSSON.

Allt lyder hjältens mod och patriotens iver;
 Men ej en kvinnas själ – och i det nit er driver,
 Räds, om med minsta ord ni mot dess höghet bröt,
 Hon hasta skall av hämnd, vad kärleken beslöt.

OXENSTIERNA.

Jag vet det: sanningen, att Prinsars syn behaga,
 Har nödigt att sin färg av själva smickret taga;
 Men ödmjuk, bävande, och oviss om sin makt,
 Tro mig, hon älskas blott den stund hon får förakt.
 Det är i egen glans, i egen medfödd styrka,
 Som hon sin helga rätt inför en Tron bör yrka;
 Det är i sådan dräkt i dag hon dristigt går,

Att sprida ljus och skräck i veklighetens spår.
 Vad? skulle ej dess röst Christinas hjärta röra,
 Att av en neslig eld sin ära offer göra;
 Då från dess första år jag ren med glädje röjt,
 Att fostran och natur dess håg till dygder böjt?
 Yr, häftig, flyktig, svag, hon icke frikänd bliver
 De fel, som hennes kön åt hennes ålder giver;
 Men hennes själ är stor, och hennes hjärta gott,
 Och, upplyst om sin plikt, hon hata skall sitt brott.
 Men skulle heder, plikt, och dygd, och allt förglömmas;
 Så vet, att i mitt sköt ännu de vapen gömmas,
 Mot vilkas säkra makt hon icke strida kan.
 Hon kommer – Torstensson! gå, skyndom, att varann
 I denna ädla strid ett modigt bistånd göra.

SJÄTTE SCENEN.

CHRISTINA. OXENSTIERNA. TORSTENSSON.

OXENSTIERNA.

Min Drottning! – vid ett ljud, som ryktet till mitt öra
 Med häpnad burit har, och som er ära rör,
 Mig vördnaden i dag till edra fötter för.
 De säkra trohetsband, som oupplösligt fästa
 Min hand vid eder Tron, mitt väl vid Sveriges bästa,
 Pålägga mig den plikt, och lämna mig den rätt,
 Att tolka i min röst Nationens tänkesätt.
 Det är ej först i dag ni därom kunnig bliver:
 Den ömhetsfulla vård ni själv ert Rike giver,
 Den kärlek det till er i genskatt återbär;
 Allt röjer, att dess hopp, dess högsta önskan är
 Att snart er ädla hand en maka överlämnas...

En maka, som av börd och dygder eder ämnas;
 Och att en Tron, förvärvd av eder stamfars mod,
 Må evigt gå i arv till Hjältar av hans blod.

CHRISTINA.

Jag känner eder dygd: den all min aktning väcker;
 Men edert nit, kanske, sig allt för vida sträcker;
 Kanske är det ett steg utom en Statsmans plikt,
 Att råda uti mål av mindre allmän vikt.
 Tro mig: då frågan är, att Rikets välgång främja,
 Att vårda inhemskt lugn och mina grannars sämja,
 Att bygga Tronens makt på visa lagars grund,
 Och Landets säkerhet på nyttiga förbund;
 Då – tvivla ej därom – då är det, som mitt öra
 Med nöje länar sig, att edra rådslag höra;
 Då är det, som min hand av **omant** skyldighet
 Skall söka sig ett stöd hos er försiktighet:
 Men vet, det tillhör mig, mig ensam ibland alla,
 Att om min böjelse, att om mitt val befalla,
 Att skänka utan tvång mitt hjärta, min person...

OXENSTIERNA.

Och edert Folk? er makt? er ära och er Tron?...
 Minns, ni är Drottning! – minns, att edert val bör lyda
 Vad Statens väl...

CHRISTINA.

Jag minns.. man ofta vågat pryda
 Med detta stora namn, som hopens vördnad har,
 Vad blott ett hemligt agg hos vissa släkter var –
 Men Tronen ej sin makt av Adelns nycker länar;
 Och vilken helst en dag mitt hjärtas val förtjänar,
 Om mäktigaste Prins, om minsta medborgsman;

Det Gustafs barnabarn dock aldrig vägras kan
 En rättighet, som börd och lagar dem förvärva,
 Att sina Fäders tron med Sveriges lydnad ärva.

OXENSTIERNA.

Och ni det tänka kan? – O neslighet och blygd!
 Ni, skänka oss en Kung, som för sin Fosterbygd,
 För oss, för eder själv, ej minsta offer vågat? –
 Se dessa Hjältars flock, som oförskräckte tågat,
 Med segren i sitt spår, och döden i sin hand,
 Att sträcka edert lov till [Donaus häpna strand](#);
 Spörj dessa silverhår, som deras hjässor hölja,
 Där, under lagrens skrud, sig stridens märken dölja;
 Och döm, om deras dygd bort vänta sig, en dag,
 Att rodna för en svag, förmäten ynglings lag,
 Vars yppersta förtjänst sig i den fågring röjer,
 Som hos ett flyktigt kön en veklig smak förnöjer!
 Vad säger jag? – Ni själv.. är ni väl ämnad, ni!
 Att i så svaga band föraktligt fångslad bli?
 Ni, Drottning för ett Folk, vars manliga bedrifter
 Uppfylla jordens rymd och hävdtecknarns skrifter!
 Ni, dotter av en Kung, vars segerrika arm
 Har sänkt [Caesarers](#) tron och kväst Sarmatens harm!
 Ni, Gustaf Adolfs blod!...

CHRISTINA.

Om jag det är... besinna,
 Att edert stolta tal mig kunde sårad finna;
 Att lydig, vördnadsfull, i stilla tystnad sänkt,
 Man nöjd förbida bör vad jag befalla tänkt.

OXENSTIERNA.

Den vördar er, som vet att er till dygden råda;

Och tystnan är ett brott i Fosterlandets våda.

CHRISTINA.

Vad?... Oxenstierna!..

OXENSTIERNA.

Nej; förgäves tecknar sig

I denna vreda blick det straff, som hotar mig.
 Nej, skulle än er hämnd uppå en dag föröda
 Den skörd jag mig berett av fyrti-åra möda;
 Jag dock med dristig hand på branten av ert fall
 Den avgrund visa bör, vari ni störtas skall –
 Du, som en Kronas tyngd förutan svaghet burit!
 Du, som ditt fordna folk en evig kärlek svurit!
 Odödeliga hamn av Hjalte, Kung... och Vän!
 Se faran för din tron: se, och förskingra den.
 Ditt bistånd kallar jag: styr du min helga iver,
 Då vänskap åt ditt stoft i dag sitt offer giver!
 Kom du, med himmelsk kraft, att väpna själv min röst
 Emot en svag, förledd, olycklig dotters bröst...
 Olycklig hon? – O Gud! då all min önskan varit
 Att henne lycklig se – då allt, vad jag förfarit
 Utav den långa vård jag om dess fostran tog,
 Med detta sälla hopp min tjusta själ bedrog! –
 Tro mig; jag var er far: jag är det än, Prinsessa...
 En far bedrager ej – och denna böjda hjässa,
 Som grånat under år och omsorg för ert Land;
 Och denna matta röst, och denna svaga hand
 Som er så mången gång har tryckt intill mitt hjärta,
 Och dessa tårar...

CHRISTINA.

Gud! – vad åsyn full av smärta!

OXENSTIERNA.

Säg, vittna de ej nog, att allt vad jag begär
 Er egen ära blott, er egen sällhet är –
 Men skulle er ännu min avsikt misstänkt vara,
 Skall våra hävders dom besanna eder fara:
 Ni där av egen ätt Regenter finna skall,
 Som genom lika fel berett sig död och fall:
 Än ser ni Eriks blod det svaghets brott försona,
 Varmed hans låga val befläckt Sveriges Krona;
 Än Sigismund, i trots av börd och lagars band,
 Igenom folkets hat förlora Tron och Land.
 Jag känner detta Folk – vant, att av sig värderas,
 Det tål ej att dess land av svagheten regeras:
 Förskräckligt i sin hämnd mot Kungar utan dygd...
 Men trogit, lydnadsfullt, i goda Kungars skygd –
 Ja, kan väl något Folk med mera ömhet tjäna
 Den lyckliga Regent, som vet att det förtjäna?
 Minns, vad odödligt lov det eder stamfar gav;
 Se tacksamhetens vård på eder faders grav;
 Hör deras stora namn med helig dyrkan nämnas;
 Och känn den Guda-lott, som edra dygder ämnas –
 Kan ni försaka den? – Har Gustaf Adolf mer
 Ej någon dotter? – Ack! ett ord – besinna er!
 Hör edra vänners bön! lät deras tårar röra
 En älskad Drottningens bröst!...

(De falla båda på knä för hennes fötter.)

CHRISTINA.

Väl an! vad skall jag göra?..

Säg?..

OXENSTIERNA.

Segra på er själv; bli vad ni varit har:
 Stor, lycklig; värdig er, ert Folk, och eder far –

Och fruktar ni ännu en illa dämpad låga,
Förkväv dess verkan då; betag er all förmåga
Att kunna brottslig bli: och lät ett evigt band
Föreana Eufrosin's med De la Gardies hand –

(Med förakt.)

Kan detta pris ej nog emot hans högmod svara;
Skall dock hans kärlek...

CHRISTINA.

Vad? Han skulle trolös vara?...

Han! De la Gardie!...

OXENSTIERNA.

Döm av denna fruktan blott,
Hur långt ni från er plikt och eder ära gått:
Döm...

CHRISTINA.

Det tillfyllest gör... Jag edert råd bör gilla.
Gå, samla då mitt Hov – O Gud! – att ej förspilla
De dyra ögonblick, som ångren lämnar mig,
Jag vill att mitt beslut skall straxt fullkomna sig;
Att denna afton ren åt De la Gardie lämnas
En lön... kan hända nog, att min förnedring hämnas;
Att själv till altaret han ledes av er hand,
Och där....

OXENSTIERNA.

Jag lever! – Gläds mitt sälla Fosterland!
Gläds, Drottning! huru stor, hur värdig en hjältinna
Är segren, att sig själv, sin svaghet övervinna
Nej, aldrig var er dygd mitt hjärta mera kär;
Nej....

CHRISTINA.

Minns, vart ögonblick oss alla dyrbart är.
Gå, skynda!

SJUNDE SCENEN.

CHRISTINA, *ensam*.

Eufrosine!... Hon älskad? – Blygd och smärta!
 Vad ny förhatlig dag har uppgått i mitt hjärta!
 Ack! om ej kärleken min syn förblindad gjort,
 Jag ren från längre tid bedragarn känna bort...
 Bedragarn? – Det var du, du själv, som dig bedragit,
 Olyckliga! – du själv, som av ditt högmod tagit
 Den tro som smickrat dig, att det din ömhet var,
 Ej hoppet om din tron, som honom fångslat har –
 O Himmel! var jag född till en så neslig låga?
 Jag, för en otacksam min hela välfärd våga,
 Min makt, min säkerhet, och – vad mig kärast är –
 Ett namn, som än i dag jag obefläckat bär!
 Jag, dygd och skyldighet och heder övergiva,
 Att själv för en rival omsider offer bliva!...
 Men villas ej min själ, att ta för sanning an
 Vad av dess fruktan blott en gissning vara kan?
 Vem? jag! mot Eufrosine hans hjärta ej försvara?
 Och säg, vad har hon gjort, att av mig fruktad vara?
 Vem är väl av oss två, som honom Kronan ger?...
 Ack! om hon älskad är, vad gör en Krona mer?
 När såg man hjärtat råd utav förtjänsten taga?
 Är man ej värdig nog, den stund man vet behaga?
 Och jag, har jag väl själv på annat värde sett,
 Då jag en otacksam mitt företräde gett? –

O grymma tvivelsmål! o kärlek! stolthet! ära!
 Vad fordren I? Av vem bör jag er dom begära! –

(Efter en kort tystnad.)

Av De la Gardie själv – Ja, om han älskar mig,
 Det säkrast av hans mod i dag skall röja sig.
 Om ej – om högmod blott den fegas hjärta leder;
 Skall glömska och förakt ge segren åt min heder.

ÅTTONDE SCENEN.

CHRISTINA. DE LA GARDIE. CARL GUSTAF.
 FRÖKEN SPARRE. HOVFOVKET.

FRÖKEN SPARRE.

Allt föranstaltat är, Prinsessa – och ert Hov
 Sig redan samlat har, att sjunga dagens lov.

(Drottningen viskar vid henne.)

Jag lyda skall.

CHRISTINA.

Min Prins! Jag äntligt vika giver
 För styrkan av den plikt mig vänskap föreskriver.
 Er önskan uppfylld blir; och detta ögonblick
 Skall teckna mitt beslut, och våra ödens skick.

CARL GUSTAF.

Mig Oxenstierna ren med skyndsamt förvissat
 Om vad mitt hjärta nog utav hans glädje gissat.
 Vad skall jag säga er? – Allt vad mig lovat var
 Utav min Drottning dygd, dess godhet uppfyllt har.

(Drottningen intager sin tron.)

(Amarant-Ordens *instiktelse*. Man framstår till Drottningen, på *sammetsbyenden*, Ordensprydnaderne, som för Karlarne äro Bandrosor av *Amarantfärg*, vid vilka Ordenstecknen äro fästade; och för Fruntimren Skärp av samma färg. Drottningen fäster först tecknet på sig själv, och sedan på Fröken Sparre. Därnäst framföres till dubbning Carl Gustaf, De la Gardie, Torstensson och Spanska Envoyén Pimentel. Till slut Maria Eufrosina och tvenne Hov-Damer.)

ETT FRUNTIMMER

sjunger, då Kavaljererne föras fram.

I, som på stridens bana
Den högsta ära nått!
Gån, svärjen Nöjets fana,
Uti Minervas Slott.

ETT ANNAT FRUNTIMMER.

Gån, svärjen Nöjets fana
Uti Minervas Slott.
Då segren är en vana,
Är vilan ej ett brott.

EN KAVALJER

sjunger, då Fruntimren presenteras.

I Sköna! denna dagen
Är ärofull för er;
Då Venus åt Behagen
Sin lätta gördel ger.

EN ANNAN KAVALJER.

Då Venus åt Behagen
Sin lätta gördel ger;
Tror Kärleken, bedragen,
Att han Citheren ser.

(Balett.)

KOR.

Du Folk! som, styrt av milda lagar,
 Din sällhet, dina glada dagar,
 Allt av din Drottningens ömhet har!
 Glöm ej, i tacksamt minne bära
 Från år till år den dagens ära,
 Som hennes hjärta kärast var.

(Drottningen uppstiger från sin tron, och Festen slutas.)

TREDJE AKTEN.

Teatren föreställer Förstugan till Slotts-Kapellet, vars portar man ser på ena sidan, och dit en trappa leder från fonden.

FÖRSTA SCENEN.

CARL GUSTAF. OXENSTIERNA.

CARL GUSTAF.

O vördnadsvärde tolk av sanning, plikt och ära,
 Som djärvs att deras röst inför Monarker bära;
 Vars nit för Kung och Folk dig namn förtjänat har
 Av Tronens väktare och Fosterlandets far!
 Om, vid det nya rön som edra dygder givit,
 Ej äran vida mer än vänskapen er drivit;
 Om, då ert ädelmod min framtids väl berett,
 Ni ej på Sverige blott och eder Drottning sett;
 Kan hända skulle då mitt hjärta ej befara,
 Att skyldigt mot en vän sin tacksamhet förklara;
 Men, då ni Folket tjänt, är Folkets rättighet
 Att tolka ert beröm.

OXENSTIERNA.

Jag följt min skyldighet,
 Och väntar ej därav att något lovord vinna.
 Christina villad var – Att upplyst återfinna
 Den väg, hon städse följt av heder, plikt och lag,
 Var nog att visa dem i deras sanna dag.
 Om vad jag gjort, min Prins, är nog för hennes ära,
 Är det ej nog för er – er återstår, att lära
 De medel kärleken, av varsamheten lärd,
 För eder utsett har att bli dess hjärta värd.

CARL GUSTAF.

Ack! tillåt, att mitt hopp en ny förtröstan röjer,
 Sen edert kloka nit för evigt undanröjer
 Den enda tävlar min lycka stridig gjort. –
 Christina väntar mig. Jag redan hasta bort,
 Att De la Gardies brud till hennes fötter leda.

(*Han går.*)

ANDRA SCENEN.

OXENSTIERNA. TORSTENSSON, *som med hastighet
 och bestörtning kommer in på Teatren.*

TORSTENSSON.

O Himmel! – grymma moln, som oss på nytt bereda
 De stormar, som din hand förgäves skingra trott!
 Christina... låga svek, som i dess hjärta bott! –
 Vad? då vår enfald nyss i hennes tårar funnit
 Beviset av en dygd, som på sin svaghet vunnit;
 Vem skulle tänkt, min vän, att dessa samvetskval
 Som röjdes i dess blick, dess åtbörd och dess tal,

Allt en förställning var; ett medel blott, att hölja
De snaror...

OXENSTIERNA.

Men...

TORSTENSSON.

O Gud! vi kan jag ej fördölja
En tidning, som ditt bröst skall ge ett dödligt sår? –
Vet, det är hon, hon själv, som upp i **templet** går
Att kronan och sin hand åt De la Gardie skänka.

OXENSTIERNA.

Hon?.. dikter! – Vem så lågt kan om sin Drottning tänka?
Det är försmädelsen.. – du vet om hennes röst
Av ilskan väpnas plär emot Regenters bröst –
Det är försmädelsen, som ensam vågat bära
En så **förklenlig** dom.

TORSTENSSON.

Ack! för Christinas ära
Hur lyckligt, om ännu jag mig bedragen fann!
Men döm om något rum för tvekan lämnas kan.
Den djärve allt bekänt – Nyss, säker om sin lycka,
Men tvungen att den bild utur sitt hjärta rycka,
Vars segrande behag hans trolöshet fördömt,
Han i en sisters sköt sin fröjd och saknad tömt.
Hon vida mindre rörd utav sin broders heder,
Än häpen för det fall hans högmod sig bereder,
Och lydig mot den tro, hon lika skyldig var
Sin maka och sitt Land – allt för mig yppat har.
Du ser det, ingen makt har kunnat övervinna
Det öde, som berett vårt fall.

OXENSTIERNA.

O kvinna! kvinna!

Hämnd och förtvivlan! – Gå! fördärvet är dig när.
Din svaga Tron... Men ack! hon Gustafs dotter är!

TORSTENSSON.

Är hon ej din också? – Du minns de sista orden
Utav din Konungs hand: »Vad kärast uppå jorden
Mitt hjärta lämna skall, jag ger i ditt förvar;
En maka och ett barn: bliv deras vän och far« –
Du vet om dessa ord sig i ditt hjärta tryckte,
Och om du åtlytt dem – Och då ett blodigt rykte
Med tårar återbar vår fallna Hjältens namn;
Då var det du, min vän, din faderliga famn,
Som detta späda barn i Folkets åsyn burit,
Och deras trohetsed vid hennes vagna svurit.

OXENSTIERNA.

Hur illa lönar hon sitt hulda Fosterland!

TORSTENSSON.

Men löser hennes fel en undersåtes band?
Förvillad, hon dess mer av dygden stöd behöver;
Och brottslig... lämnom Gud allena dom däröver! –
Oss tillhör, vakande för Statens säkerhet,
Att främst i tålmod och tro och hörsamhet
Ett blint, förtörnat Folk med vårt exempel lära,
Att värda Tronens rätt uti Regentens ära.

OXENSTIERNA,

*sedan han en stund stått fördjupad i sin sorg, vaknar han hastigt upp,
som av en dröm, vid ljudet av marschen som bådär Drottningens ankomst.*

Välän, jag tala bör – Vad gäller enskild plikt,
Mot Religionens bud och hela Statens vikt?

Förmätne älskare! bedragna älskarinna!
 Ni snart uti min hand det vapen skolen finna,
 Som er förkrossa skall.

(Till Torstensson)

Dröj; men, i Himlens namn!
 Om för min återkomst, i helgedomens famn
 Den djärve tränga vill; lät all din omsorg vara,
 Att för min skyndsamhet de ögonblick bespara,
 På vilkas nyttjande vårt hela väl beror.

(Han går.)

TREDJE SCENEN.

TORSTENSSON, *ensam.*

Gud! vad hans dygd är ren! och vad hans själ är stor!
 Men vad jag frukta bör, att i en villad iver
 Han mer åt Hjältens mod än Statsmans klokhets giver!
 Vart syftade hans hot? Vad är hans ändamål?...
 Men nej; hans kända tro ej minsta tvekan tål –
Du, som en himmelsk tron i evig ära njuter!
 Om än din sälla själ i övrigt minne sluter
 Det folk, som älskat dig, och av dig älskat var,
 Och hämnden för ditt blod med segrar utkrävt har;
 Ack! rörs då av den nöd, som detta folk beredes,
 Blygs för den vecklighet, vartill ditt blod förledes;
 Beskydda än i dag din fordna fosterbygd;
 Slå ned bedragarns hopp, och fräls din dotters dygd!

FJÄRDE SCENEN.

DE LA GARDIE. TORSTENSSON.

TORSTENSSON.

Ni nalkas då den stund... vad jag er lycklig finner! –
Då ni en önskad lön för prövad trohet vinner;
Då Äktenskapets Gud, i KärleksGudens spår...
Men säg, vi denna suck från edert hjärta går?
Vad bådardetta moln, som edert öga skymmer?
Vad oförmodat skäl till häpnad och bekymmer,
Då äran färdig står att kröna ert begär?

DE LA GARDIE.

Ack! äran ofta dyrt på hjärtat hämnas plär.
Men nog! Hon talat har – Ju större offret bliver,
Dess ädlare vår rätt till lönen som hon giver.

(Christina anländer med sitt Hov. Hon förer Maria Eufrosina vid handen. Båda äro lika klädda.)

FEMTE SCENEN.

CHRISTINA. MARIA EUFROSINA. FRÖKEN SPARRE.
HOVFOLK. DE FÖRRA.

CHRISTINA,
till De la Gardie.

Vad denna sälla dag mitt hjärta nöje ger,
Då jag med Kungars blod en vän förenad ser;
Då kärlek skyndar glad den knut att sammantrycka,
Som evigt fästa skall min omsorg vid er lycka!

(Ser sig omkring.)

Men, Oxenstierna... Vad! han ren ej anlönt har!
Det var dock av hans hand, om jag mig ej bedrar,
Som till de helga rum ni bort ledsagad bliva.

TORSTENSSON.

Kanske bör årens tyngd hans dröjsmål ursäkt giva.
Han snart lär visa sig, min Drottning.

(Hon går in i Kyrkan, åtföljd av sitt Hov. De la Gardie gör ett steg för att följa henne; men hålles tillbaka av Oxenstierna, som i det samma kommer åter.)

SJÄTTE SCENEN.

OXENSTIERNA. TORSTENSSON. DE LA GARDIE.

OXENSTIERNA.

Stanna här,
Förmätne! – ert beslut mig ej förborgat är.
Ni går till altaret...

DE LA GARDIE.

Och där...?

OXENSTIERNA.

Att handen skänka
Åt eder Drottning.

DE LA GARDIE.

Jag?...

OXENSTIERNA.

Ni själv!

DE LA GARDIE.

Ni bör då tänka,
Att denna stolta ton ej längre står mig an.
Tror ni jag fruktar er, då jag er straffa kan?

OXENSTIERNA.

Jag tror.. att hotelsen är styrkan hos den svaga;
Att straffet närmast går till den som lärt bedraga –
Men tiden dyrbar är. Christina väntar er.
Ni känner denna skrift?

(Han visar honom ett brev.)

DE LA GARDIE,
med kallsinnighet.

Men... jag den likna ser
Vår fordna Konungs hand.

OXENSTIERNA.

Läs, djärve! läs och bäva!

DE LA GARDIE,
förskräckt.

Gud! – Gud, vad avgrundsdjup du för min fot sett sväva!

(Efter en kort Pantomim, som visar de åtskilliga sinnesrörelser, blygd, fasa och glädje, som strida i bans själ, tecknar han med en häftig och talande åtbörd, det våldsamma beslut han inom sig fattat; tager Oxenstierna vid handen, och går hastigt in i Kyrkan.)

FJÄRDE AKTEN.

Teatren föreställer Riks-Salen på Slottet.

FÖRSTA SCENEN.

CHRISTINA. FRÖKEN SPARRE.

CHRISTINA.

Vad djup av nedrighet, dit aldrig tankan nått!
 Vad lågt förräderi! vad samling utav brott!
 O Himmel! var ej nog till min förnedrings råga,
 Om med ett fräckt förakt han svarat till min låga?
 Var offret icke nog, att smickra min rival,
 Om straxt hans djärva hand sig vägrat till mitt val? –
 Men med en låtsad eld min lättrohet bedraga!
 Med hundra eder nyss mitt tvivelsmål förjaga!
 Och, med en nedrighet som ej exempel har,
 Sen höghet, Tron, sen allt åt honom offrat var,
 Sen jag med egen hand det altar gått att smycka,
 Där han besvärja bort sin kärlek och min lycka...
 Då, svärja där min död! – då inför Himlens tron,
 I trots av mänsklighet och blygd och religion,
 I åsyn av mitt Hov offentligen bebåda
 Den svaghet som min harm ej undgick att förråda
 Se där de plågors höjd, som mig förtvivlad gjort;
 Som jag, olyckliga! ej överleva bort!

FRÖKEN SPARRE.

Min Drottning, vilka ord – ack! stilla eder smärta;
 Förglöm en otacksam, som ej förtjänt ert hjärta;
 Förglöm ett svaghetsfel...

KELLGREN

CHRISTINA,
med yttersta häftighet.

Nej! jag ej mer är svag,
Nej, denna bröllopsfest skall bliva mordets dag.

FRÖKEN SPARRE.

O Himmel!

CHRISTINA,
ropande.

Schlippenbach!

(Han kommer med hastighet in på Teatren.)

ANDRA SCENEN.

SCHLIPPENBACH. DE FÖRRA.

SCHLIPPENBACH.

Min Drottning!

CHRISTINA.

Vid din heder,
Min Krona, och den lön jag åt ditt mod bereder,
Svär! att du hämnas mig.

SCHLIPPENBACH.

Jag det vid Himlen svär,
Och förrn den brottslige mig ännu yppad är:
Men frände eller bror, men närmst av mina vänner,
Då han ert hat förtjänt jag honom mer ej känner,
Och han skall dö – Förlåt; men jag bort säga er,
Att Oxenstierna...

DRAMATIK

CHRISTINA,
med bestörtning.

Vad?

SCHLIPPENBACH.

Om företräde ber.

CHRISTINA.

O Gud! – Han nalkas må.

(Schlippenbach och Fröken Sparre gå bort vid Riks-Kanslerens ankomst.)

TREDJE SCENEN.

CHRISTINA. OXENSTIERNA.

CHRISTINA.

Förhatlige Minister!

Ej mer ett enda drag uti din djärvhet brister.
Sen ur din svarta själ du alla ränkor tömt,
Sen vördnad, plikt och tro du mot din Drottning glömt,
Sen du en älskare ur mina armar rivit...
(Ty utom dig, barbar! han ej förrädisk blivit;)
Sen med en varsamhet, som av dig väntas bort,
Du för ett samlat Hov min svaghet synlig gjord;
Allt detta var ej nog att mot din önskan svara,
Om du ej hädelsen med brottet skulle para,
Om du ej än i dag uti min åsyn gick
Att gäcka få min sorg, och trotsa få min blick –
Väl an! du segrat har. Gläds; lyckan ej bedragit
Den falska vård din hand om mina dagar tagit.
Din avsikt vunnen är: min ofärd nått sin höjd:
Betrakta mig, barbar! och säg om du är nöjd?

OXENSTIERNA.

Förskräckeliga våld utav begärens yra!
 Passioner! vilken Gud kan edra utbrott styra?

CHRISTINA.

Men skörda snart en frukt som lätt förloras kan.
 Räds, segrens tid är kort, är dyr för dig, tyrann!
 De tårar, som du gått att ur mitt öga pressa,
 Räds, skola falla snart som glöd uppå din hjässa.
 Än har min svaga själ ej alla dygder mist:
 Jag äger en – den dygd, som straffar brott och list.
 Räds...

OXENSTIERNA.

Nej, min Drottning; nej, förbittra ej er smärta
 Med flera grymma skäl till ånger för ert hjärta.
 Jag vörda vet er sorg; och prövar icke här
 Vem mest utav oss två till falskhet brottslig är.
 Jag blott beklagar er; och med förundran finner,
 Att för ett villosteg så mången dygd försvinner.
 Viss, då förnuft och tid fått skingra edra kval,
 Att själv ej utan blygd ni minnas skall ert val,
 Jag lämna bort åt dem att mina steg försvara:
 Men, fruktande med skäl för hotet av den fara,
 Dit en förvillad hämnd på nytt er störta tör,
 Jag för er egen tjänst min tystnad bryta bör –
 Hör då en hemlighet, som skall er fasa väcka,
 Som med en evig blygd er kärlek skall betäcka;
 En hemlighet som, djupt förvarad i mitt bröst,
 För De la Gardie blott bort yppas av min röst:
 Den skall ock yppas er – , Olyckliga Prinsessa!
 Vad oerhörda brott som svävat kring din hjässa! –
 Vet, det föreningsband, vartill du skyndat har,

Naturens styggelse och Himlens avsky var:
 Vet, då ett blint begär ditt svaga hjärta tände,
 Du för ditt eget blod en brottslig låga kände;
 Kort: i din älskare, bedragna!... känn din bror.

CHRISTINA,
med tvekan och förundran.

Min bror?...

OXENSTIERNA.

Kanske ni mer en faders vittne tror.
(Ger henne ett brev.)

Läs!

CHRISTINA
läser.

»Oxenstierna: dölj uti en evig tystnad
 Vad dig skall anförtros – Förn agg och ärelystnad
 Mig Ebba Brahes hand så grymt berövat har,
 Hon genom kärleken min maka bliven var;
 Och denna späda son, som redan ljuset skådat,
 Min vän, jag är hans far.«

(Slagen som av en ljungeld.)

Har man min dödsdom bådat? –
Vad mörker för min syn! – Vad köld uti mitt bröst!
 Jag graven öppnad ser – Välan!

*(Störtar sig med förtvivlan, men efter ett ögonblick
 hastigt uppväckt, förvirrad.)*

Gud! vilken röst? –
 Min älskling ropar mig... Vad kärt, vad lyckligt möte!

*(Springer opp, och med en vild glädje
 kastar sig i Oxenstiernas armar.)*

Din vän, din brud är här. Hon hastar i ditt sköte –
(Med en hjärtfrätande ömbet.)

De velat skilja oss, de grymma! –

(Häftigt.)

Men jag svär:

Jag svär det vid den Gud, som här tillstädes är,
Nej, ingen dödlig makt den rena eld skall kväva...

(Springer tillbaka med förskräckelse.)

Vad har du sagt?.. En bror!...

(Med yttersta raseri.)

Olyckelige, bäva!

Missfoster, nalkas ej! – din syn befläcker mig.

Brott och förbannelse och döden följa dig.

Det är naturens band... O fly mig, fly med fasa!

Det är en sisters sköt...

(Ursinnig.)

Se plågoandar rasa!...

Må Himlen störta oss! må avgrunds mörka famn

Fördölja våra brott, och glömskan våra namn!

(Hon faller ned av vanmakt.)

OXENSTIERNA.

Gud, som ett hjärta ser, vars ånger dig behagar,
Förmildra hennes kval, och skydda hennes dagar!

CHRISTINA,

*som kommer sig åter före, och öppnar med förskräckelse
sina ögon för ljuset.*

Bedrägeliga hopp, som fåfängt smickrat mig!

Förhatliga dag! jag återfinner dig. –

Av jordens avsky följd, av Himmelen förskjuten,

Är själva dödens famn för mina suckar slutna.

OXENSTIERNA.

Min Drottning! stilla er: förkväv ert raseri;

Glöm ett försonat brott; och lev, att lycklig bli.

DRAMATIK

CHRISTINA,
med en djup och stilla sorg.

Ack! är väl lyckan mer för detta hjärta ämnad?

OXENSTIERNA,
med värdighet och styrka.

Vad? är ej spiran mer i edra händer lämnad?
Har ni ej mer ett namn att ge odödlighet?
Har ni ej mer ett Folk att ge lycksalighet? –
Ni, hela världens lov och Sveriges kärlek vinna,
Och ej i andras väl er egen sällhet finna?...
Vad brottsligt tvivelsmål!

CHRISTINA,
såsom uppvaknad ur en dröm.

Din röst mig upplyst har –
O min välgörare! min ledare! min far!
Vad plikter och vad tröst du för mitt hjärta visar!
Ur villan återförd, jag Himlens godhet prisar,
Som, då han ytterst mig på avgrundsbranten lett,
I själva farans höjd min räddning föresett –
O du, mitt Fosterland, vars röst ej mera hördes,
Då av ett blint begär jag svag och brottslig fördes,
Men icke brottslig nog, att ännu varse bli
Den nöd, jag färdig var att störta dig uti!
Dig kärleken i dag till skatt de suckar giver
Som, evigt flyktande, han ur mitt hjärta river;
Dig hör min hela själ från denna dagen till;
O Sverige! blott för dig Christina leva vill.

(Till Oxenstierna.)

Och du, som i förakt, i trots av egen fara,
Din Drottning mot sig själv ej fruktade försvara;
Kom, njut den högsta lön ditt hjärta önskar sig:

Kom, se mig värdig bli mitt Folk, min Far – och Dig.

*(Hela Hovet församlas, och Drottningen
stiger upp på sin tron.)*

FJÄRDE SCENEN.

CHRISTINA. OXENSTIERNA. TORSTENSSON.
CARL GUSTAF. DE LA GARDIE. MARIA EUFROSINA.
FRÖKEN SPARRE. DET ÖVRIGA HOVFOBKET.

CHRISTINA.

I, som er Drottning bud med tro och lydriad fören:
Råd, Krigsmän! Riddersmän! församlen er; och hören! –
Om denna gamla Tron, som mina fäder bar,
I deras dotters vård sin glans bevarat har;
Om Spiran, som jag ärvt att skydda dessa Länder,
Ännu ej vacklat har uti en kvinnas händer;
Om, på ett lyckligt krig, som oss med ära höljt,
En mera lycklig fred och grundad välmakt följt;
Jag näst Försynens nåd, som Wasars Rike hägnar,
Er, Statens Huvudmän! er hedern därav ägnar –
Men fåfängt har man allt av mod och tapperhet,
Om man med vishet ej sin seger vårda vet.
Avunden sover ej: förtvivlad åt vår ära,
Hon skyndar att sitt gift i grannars hjärtan bära;
Och Hämnden, vilande i fiendernas hand,
Av lugnet föda tar till häftigare brand –
Att Rikets säkerhet mot utländskt våld försvara,
Vår första omsorg blir att inhemsk ro bevara,
Och hindra framför allt den split man yppas ser,
Där Tronens ledighet en oviss arvsrätt ger –

Jag hört mitt Folk, av nit för Wasastammens ära,
 Av äktenskapets hand dess stadgande begära:
 Jag nekat mig därtill: och – vare sig vad skäl
 Av svaghet eller dygd, som verkat på min själ –
 Jag fattat mitt beslut: och det oryggligt bliver.
 Men vad ej kärlek ger, en upplyst vänskap giver;
 Och du! som, släktande från Wasars rena blod,
 I deras dygder känd, och känd i deras mod,
 Av segrens ädla hand förnyat anspråk länat
 Till priset av en Tron, som börden dig förtjänat:
 Carl Gustaf! – i mitt namn, och i det Folkets namn
 Som villigt öppnar dig en glad och tacksam famn,
 Jag nämner dig i dag till arving av mitt Rike.

FOLKET.

Han värdig är därav.

CARL GUSTAF.

Er nåd är utan like,
 Min Drottning – men förlåt, det än en större finns;
 En nåd som, mera kär för detta hjärta....

CHRISTINA.

Prins,
 Ni känner mig – ni vet om, snar att tänksätt byta,
 Jag nånsin lovat har vad jag mig ämnat bryta.
 Nog av: då denna hand försakar sig åt er,
 Försakar hon all rätt att kunna skänkas mer.
*(Hon nedstiger från tronen, fattar De la Gardie och
 Maria Eufrosina vid handen, och förenar dem.)*
 Och I, som, lycklige att lyda hjärtats lagar,
 Med nöjets helga band förenat edra dagar;
 Er sällhet nått sin höjd – men, då I njuten den,

KELLGREN

Ack! glömmen icke bort

(Med halv röst till De la Gardie.)

En Syster,

(Till Maria.)

Och en Vän!

(Balett.)

AENEAS I KARTHAGO,

LYRISK TRAGEDI

I FEM AKTER,

MED PROLOG.

I anseende till tiden är detta Teaterstycke det första, och var redan ärnat till Invignings-pjäs av Stora Teatren. En av de spelande personer, som däruti hade en huvudroll och mot förmodan sagnades, hindrade detta. Andra, och däribland sådana händelser som hade inflytande på hela Samhället, bidro sedan, att detta lysande och kostsamma Skådespel, till vilket, även som till alla de föregående, GUSTAF III själv hade givit planen, icke under dess Regering blev uppfört. Härtill kom en viss, ehuru blott till en tid rådande, fördom emot den skickliga hand, som till närvarande pjäs satt musiken. Denna är onekligt ett mästerstycke av framledne Hov-Kapellmästaren *Kraus*, som därmed, enligt kännares intyg, ådagalagt en på verkliga insikter grundad talang för Teater-Kompositionen, förenat med en kändedom av Svenska Språket och Händerne, alldeles oföväntad hos en utlänning. *Kraus*, till börden Tysk, hade, innan sin ankomst till Sverige år 1778, studerat vid tvenne Akademier i Tyskland och därstädes gjort sig bevärdad i flera, särdeles [de vackra Vetenskaperna](#) och lärda Språken. Hans teori uti Musiken var således ej ett blott minnesverk, utan byggd på solide matematiska och fysiska kunskaper. Dock röja icke hans kompositioner det mödosamma arbete som strävar att visa lärdom: tvärtom utmärka de sig genom den behagligaste, den mest otvungna melodi, men ock genom de allrastarkaste och mörkaste drag, då ämnet nödvändigt så fordrar. Härom vittna, utom *Aeneas*, flere Teaterstycken, och ibland dem [Intermederna](#) till Amfitrion, samt Bisättnings- och Begravningsmusiken öfver GUSTAF III, som är det sista av hans arbeten, och torde av en opartisk eftervärld sättas ibland de få verk av klassiskt värde som Tonkonsten kan uppvisa. Han ägde dessutom mycken världskändedom, ett städadt väsende, fritt från vanlige musikaliska nycker, en stadgad och jämn karaktär. – Man har trott sig skyldig detta offer av sanning och rättvisa åt minnet av en Man, vars förtjänster och omgänges behag länge sko-

KELLGREN

la saknas av dem som förstodo värdera de förra och ägde förmånen av de senare. – Han dog i December 1792.

PERSONERNE I PROLOGEN.

EOL.

JUNO.

NEPTUN.

VENUS.

AENEAS.

ACHATES.

KOR AV VÄDREN.

KOR AV TROJANER.

PERSONERNE I TRAGEDIEN.

AENEAS.

DIDO.

JARBAS.

ACHATES.

NARBAL.

CLELIE, } Didos Förtroigna
BARCÉ, }

SICHÉS SKUGGA.

ÖVERSTE PRÄSTEN i Karthago.

JUPITER med hela Olympen.

IRIS.

ÄRAN.

KOR AV TROJANER.

KOR AV KARTHAGINENSER.

KOR AV PRÄSTER OCH PRÄSTINNOR i Junos Tempel.

KOR AV JÄGARE.

KOR AV NUMIDER.

PROLOG.

Teatren föreställer en stor klippa mitt i havet. Högst sitter EOL och håller fångslade vid sina fötter BORE och dess Här.

FÖRSTA SCENEN.

EOL. VÄDREN.

KOR

av de fångslade Vädren.

Få vi ej än vår frihet förbida?
Gruvliga tvång! förskräckliga lag!

EOL.

Tigen och lyden! vågen ej strida
Mot er Konungs behag.

KOR.

Ack! lät oss snart vår frihet förbida,
Krossa i dag våra fångsel och band.
Lät oss i dag förödelse sprida
Över vatten och land!

EOL.

Nej, förgäves att strida
Mot er Konungs behag.

KOR.

Grymma tvång, som vi lida!
Ack förskräckliga lag!

EOL.

Tigen och lyden er Konungs behag.

(Man hör i det samma en bög och majestätelig musik, och Eol fortfar:)

Vad ljuva toners sammanljud

Som nordanvädrens våld och vrede övervinna!

Vad prakt i dessa skyars skrud! –

Bedrar jag mig? – Nej, dessa förebud

Förkunna Himlarnes Gudinna.

ANDRA SCENEN.

JUNO, *som nedstiger i en sky.*

DE FÖRRA.

JUNO.

Du Eol, i vars makt av Jofur givit är

Att väcka vädrens ras och deras yra tämja:

Jag vid din spira dig besvär

Att mot ett brottsligt folk i dag min vrede främja.

Se där!

Var de Trojaners här den lugna vågen plöja,

Och för en stilla vind förmättna segel höja!

Fast deras stolta stad blev störtad av min hand,

Aeneas dock min hämnd bedragit

Och ur det fordna **Ilions** brand

Med Gudar, skatter, släkt på böljan flykten tagit

Att söka väg till Latiens strand –

De djärva! – Vad? Och de ej heller bäva

För Eols obevekta makt? –

Gå då, till hämnd av bådas vårt förakt,

Att deras djärva anslag kväva.

Lät dina stormars vreda skara
 Ur sina kulors stängsel fara,
 Att dem förstöra utan nåd;
 Och endast vrakens spillror spara,
 Att minnet av den hämnd bevara
 Som krossat deras överdåd.

EOL.

Gudinna! dina bud jag vörda bör, och vill:
 Befalla är din rätt, och lyda hör mig till.
 Om över storm och lugn mig Jofur väldet giver,
 Om jag vid Gudars bord ett rum mig tilldelt ser,
 Allt sådant blott utav din godhet sker:
 Min heder är av dig: din sak min egen bliver.

Gån, vilda Orkaner,
 Gån ut, att förfölja
 De stolta Trojaner
 Kring vågornes rymd!
 Lät bölja mot bölja
 Med gruvlighet rasa!
 Lät dagen av fasa
 Och mörker bli skymd.

(Juno stiger tillbaka upp i Olympen.)

TREDJE SCENEN.

EOL. VÄDREN.

KOR.

Gå skyndom, Orkaner,
 Att häftigt förfölja m. m.

(Under denna Kor ser man Eol lösa Vädren ur deras bojor. De rusa ner från berget. Eol ger klippan en stöt med sin spira, då hon krossas och visar i sitt djup de fängslade Stormarne. Bore löser dem. De fara ut med raseri. Klippan sjunker och havet synes i all sin vidd. Man ser i fonden Trojanska Flottan. Stormen tilltager och man hör på långt håll Matrosernes och Vädrens blandade Korer.)

KOR AV TROJANERNE.

Se stormen oss bebåda
 En grym och säker död!
 O Gudar! världens skåda
 Till Ilions söners nöd!
 Månn väl ur Trojas lågor
 Er nåd oss räddning gav,
 Att uti havets vågor
 Bereda oss vår grav?

KOR AV VÄDREN.

Må höjd och avgrund skalla
 Vid våra rösters gny!
 Må havets vågor svalla
 Och dagens strålar fly!
 Må djupets svalg förtära
 En djärv och gudlös släkt,
 Som trotsat Junos ära
 Och Eols vrede väckt!

FJÄRDE SCENEN.

NEPTUN, *som reser sig upp ur havet.*

VÄDREN.

NEPTUN.

Vad då! vad klagorop
Igenom böljans djup till mitt Palats sig sänka!
Och vilken är den djärva hop,
Som utan fruktan går, mitt Rikes lugn att kränka?

I, som trotsigt er förhåven
Mot mitt välde, mina bud!
Eols härar! flyn och bäven –
Bäven för en högre Gud!
Jag, blott jag av Jofurs händer
I min vård den treudd fått
Som behärskar havets länder –
Gån! förkunnen det er Drott.

(Stormarne fly.)

Men I, som lätta vingar rören
Med sakta flykt kring böljans famn,
Zefirer, hören!
Gån snart och Ilions Flotta fören
Uti en trygg och stilla hamn.

(Neptun sänker sig tillbaka ned i havet. Zefirerne komma under en glad och ljuvlig musik att blicka havet. De dansa på Teatren, under det att Tritoner och Nereider stiga till bälften över vattubrynen, och sakta driva Trojanska Skeppen mot stranden. De formera en allmän balett, under det att Aeneas, i spetsen för Trojanerne stiger ned från klippan, varpå de stött med sina skepp. Då han nalkas försvinna de.)

FEMTE SCENEN.

AENEAS. ACHATES. TROJANERNE.

AENEAS.

Oss Himlen räddat har, bevekt av våra böner.
 Vi skåda dagens ljus på nytt –
 I Män och bröder, Ilions söner,
 Som jämte mig ur Trojas aska flytt,
 Att oss ett fosterland på nya stränder söka;
 Må ej vid lyckans hot ert hopp förlorat bli!
 Nej, gån till trots mot hennes raseri,
 Att edert mod av edra faror öka –
 Nu, Bröder! **vänden ej** ett ögonblick **igen**,
 Att söka våra **följesmän**;
 Då medlertid i denna skogens sköte
 Jag ensam med Achates går,
 Att genom någon främlings möte
 Få veta vilket folk på dessa stränder rår.

(Trojanerne gå bort.)

SJÄTTE SCENEN.

AENEAS. ACHATES.

AENEAS.

Citherens mäktiga Gudinna!
 Om jag utav en moders bröst
 Förtjänt att någon ömhet vinna,
 Så hör, o Venus! hör min röst,
 Lät mina plågor här försvinna,

Lät mig i dag din åsyn finna.
Citherens mäktiga Gudinna!
Kom giv en son din hjälp, din tröst.

SJUNDE SCENEN.

VENUS *i en sky*. DE FÖRRA.

VENUS.

Din bön är hörd, min Son! hör opp
Ifrån den grymma sorg, som du dig överlämnar;
Och vet att dig ditt ödes lopp
En oförtövad lycka ämnar.
Du skall i dag Karthagos murar se,
Den ort som Dido tillflykt givit
Mot en omänsklig bror, sen dess gemål Siché
Utav hans händer mördad blivit –
Hur kär för hennes syn skall ej din ankomst vara!
Gå, men ej glöm att Junos hat befara.

AENEAS I KARTHAGO.

FÖRSTA AKTEN.

*Främst på Teatren visar sig den åt Juno helgade Skogen vid Karthago. Den stora Portiken av Gudinnans Tempel intager medlersta delen av Teatren, till 8 trappor uppböjd. Portiken vilar på 8 Korintiske pelare av vit marmor, mellan vilka man blir varse det inre av Templet. I fonden av Helgedomen står en tom Piedestal, ämnad att emottaga Gudinnans Bild. Denna piedestal, så väl som själva rummet där Altaret skall ställas, är uppböjd till några trappsteg höger om ingången till Templet. Under en *präktig himmel* ser man Didos Tron upprest.*

FÖRSTA SCENEN.

DIDO. CLELIE. BARCÉ.

CLELIE.

Bland alla nöjens krets på själva segrens dag,
Vad kan så grymt ert hjärtas lugn förstöra;
Då ungdom, majestät och fågning och behag –
Då allt förenar sig att eder lycklig göra?

BARCÉ.

Från landsflykt och förtryck till Kungligt valde bragt
Ni hundra Prinsar ser åt eder offer giva:
De vänta på ert val, och Tronen att dess makt
Av Kärleks-Gudens hand skall evigt stadgad bliva.

BÅDA.

Vad sällhet edert öde bär!
Och vem kan lycklig bli, om ni ej lycklig är?

DIDO.

Vad kärlek ömt förtjusa plär
Förrn man dess välde känna lär! –
Hur glad jag närt hans första låga!
Men ack med vilken gruvlig plåga
Han mitt bedragna bröst förtär!

CLELIE.

Om han sin fordna ro i edra tårar fann,
Han er från denna stund tycks endast nöjen ämna:
Monarker varje dag ses tävla med varann,
Att vid er fot få sina kronor lämna.

DIDO.

Kanske bland deras tal jag någon värdig såg
Att av min Tron delaktig göra,
Om ej i detta bröst en bild förvarad låg,
Den tiden ej förmått och ej förmår förstöra –
Ännu du minnas lär den dag...
Ack grymma dag, då först jag hjärtats oro kände! –
När prydd av dygder och behag
En ung Trojanisk Prins till Tyri kuster lände,
Och i min faders Hov... Ack! denna Prins... min vän! –
Aeneas...

CLELIE.

Vad? ni älskar honom än?

DIDO.

Nej, jag ej älskar; jag förtäres,
I tusen plågors avgrund sänkt,

Och av det sår som hos mig näres
 Den Gudamakt jag känna läres
 Som åt min älskling livet skänkt.

Ack! Troja är ej mer – Förgäves hoppets strålar
 Uti min själ en flyktig glädje väckt –
 O Himmel! i vad gruvlig dräkt
 Min framtid sig för ögat målar.

I som trogen omsorg dragit
 Om min ungdoms första dagar!
 I som del med ömhet tagit
 I min sorg och i mitt väl!
 Jag för er min smärta klagar.
 All den tröst jag än kan njuta
 Är att i er famn få gjuta
 Mina tårar och min själ.

Men det är tid, att dessa suckar kväva;
 Jag mig som Drottning visa bör –
 Ack vad besvär kring Tronen sväva!
 Vad båtar denna makt som världens avund gör,
 Då under purpurns skrud man hjärtats klagan hör?
 I dag skall Juno sig ett Tempel
 Uti Karthago invigt se:
 Mig tillhör främst, att åt mitt folk exempel
 Av nit för Gudars dyrkan ge.

ANDRA SCENEN.

KARTHAGINENSISKA FOLKET. DE FÖRRE.

(Folket kommer under dans att pryda Templet med blomster. Mitt under denna Fest ser man Aeneas med några Trojaner anlända.)

KOR AV FOLKET.

Lev milda Drottning glad och nöjd,
Till världens väl och Tronens heder!
Den sällhet du ditt Folk bereder
Förtjäne dig all sällhets höjd!

CLELIE.

Ej mer kring denna stilla bygd
Sig Örlogs-Gudens fasa breder.
Gån, Ro och Lekar, samlen eder
Att dväljas i olivens skygd.

KOR.

Vad krigets grymma raseri
Vårt hjärta och vår syn förskräcker!
Vad friden vår förtjusning väcker!
Må hennes välde evigt bli!
Lev, milda Drottning m. m.

BARCÉ
till Dido.

Ett folk, av stormens våld på våra stränder kastat,
Med sorg och bävan från vår hamn,
O Drottning, till din åsyn hastat,
Att bedja sig ett skygd uti Karthagos famn.

DIDO.

Gå, lät dem nalkas – Ack! hur skulle jag väl glömma,
 Att fordom likaså jag här en flykting var?
 Man dubbelt skyldig är att ömma
 Den nöd man själv förfarit har.

TREDJE SCENEN.

DIDO. AENEAS. ACHATES. TROJANER. DE FÖRRE.

DIDO,

*som då hon igenkänner Aeneas reser sig
 hastigt upp med bestörtning.*

Ser jag Aeneas? Vad – O Gudar! männ en lycka
 Så stor mig unnas kan?

AENEAS.

Prinsessa, edert bröst

Ej slutit är för mänsklighetens röst;
 Lät ett olyckligt folk, som ödet vill förtrycka,
 I skuggan av er Tron få njuta hägn och tröst.
 Om ädelmod och dygd av Gudarne belönas,
 Skall er regering städs med fröjd och sällhet krönas.

Evar som Himlen helst behagar
 Att jag min levnad fästa må,
 Skall i mitt hjärta alla dagar
 Ni tacksamhetens offer få.
 Så länge dagen strålar sprider,
 Så länge natten skuggor strör,
 Ert värda lov ej minskning lider,
 Ert ädla minne aldrig dör.

KOR AV TROJANERNE.

Evar som Himlen helst behagar m. m.

DIDO.

Gläds, Trojas värda son! ur faran frälst ni funnit
En fristad i mitt Land och uti mig en vän...

Min Prins, tör hända ni ej än

Pygmalions syster glömma hunnit.

Då lycklig än av edra dygder
Jag er i Tyrus varse blev,
Då själv i mina fäders bygder
Jag än i lugn min tid fördrev;
Vem hade trott att för oss båda
Det öde skulle ämnat bli
Att här en gång varannan skåda,
Jag landförvist, och flyktig ni!

Men skingra nu det kval, som edert hjärta sårar;
Karthago er på nytt ett Troja ger i dag:
Och om min hand... en gång... kan stilla edra tårar...
Ack! själv vid plågor van, är ömhet mig en lag –
Kom nu! och del uti den högtid tag,
Då jag på dessa rum det första Templet ägnar
Åt Juno, som min lycka hägnar –
Er dyrkan den försoning är
Som hennes vreda makt av edert bröst begär.

(Festen fortsättes. Marsch till Templet. Näst Drottningens vakt går Karthagos ungdom under dans, åtföljd av Junos Präster och Prästinnor, som bära offerkärlden, altaret, och sist Gudinnans bild, som skola invigas och ställas i det nya Templet. Näst statyn följer Drottningen och dess Hov. Aeneas med sine Trojaner stannar kvar främst på Teatren. Karthaginensiska Ungdomen går främst i marschen 2 gånger omkring Teatren under dans.)

Drottningen och Prästerne gå in i Templet. De andre stanna utanför. Man placerar stoden på sin piedestal, och altaret där frammanföre.)

KOR

under marschen.

Karthaginenser, lät vår sång
 Lyckliga hjärtans uttryck vara!
 Karthaginenser, lät vår sång
 Drottningars Drottningars lov förklara!
 Må himmel och jord och hav på en gång
 Till våra glädjerop svara!

KOR AV PRÄSTER OCH PRÄSTINNOR

som dansa kring Altaret.

Allsmäktiga Gudinna!
 Var med vår rena dyrkan nöjd!
 Lät våra rökverk hinna
 Till dig uti Olympens höjd!

ÖVERSTE PRÄSTEN.

O Juno, Gudars mor! lät tvedräkt från oss fly,
 Och friden oss till sällhet föra!
 Må trummans sträva dån, må krigs-basunens gny
 Ej våra glada samljud störa!
 Må du vår Drottningars liv förlängt och lyckligt göra!
 Dess dygd förtjänt din högsta lön.

KOR AV FOLKET.

O Juno, Gudars mor! o Juno! hör vår bön.

DIDO.

O Juno, Gudars mor! o Juno! hör min bön,
 Då jag med ödmjukt hjärta yrkar
 Din huldhet för ett folk, som dig med trohet dyrkar!

KOR.

O Juno, Gudars mor! o Juno! hör vår bön!

(Kartbaginensiska ungdomen går in i Templet och pryder altaret med blommor. Drottningen, hennes Hov och Folket gå alla med ceremoni ur Templet. Clelie skiljer sig något från Drottningens svit.)

CLELIE

till Aeneas.

Vår Drottning till Dianas lov

I dag en jakt förrätta ämnar:

Hon även er, min Prins, sitt tillstånd lämnar,

Att följa henne med dess Hov.

(Hon går bort.)

FJÄRDE SCENEN.

AENEAS. ACHATES. TROJANERNE.

AENEAS

på knä vid första trappsteget till Templet.

O Juno! du vars blick från Himlens tron sig sträcker

Till tankans dolda djup, i hjärtats mörka natt!

Om lasten i min själ beständig avsky väcker;

Om jag i dygdens följd min hela ära satt;

Om jag din ynnest sökt med oupphörlig iver:

Så anse med behag det rökverk jag dig giver.

(I det samma som Aeneas emottager av Trojanernes händer ett kärl med rökelse för att bära det in i Templet, nedstiger ett moln, som alldeles bortskymmer dess ingång. Peristylen uppfylles med glesa skyar, emellan vilka man blir varse Templets byggnad. Aeneas reser sig upp med bestörtning, och fortfar:)

Förgäves var min bön! – Gudinnan med förakt

Sitt Tempel för vår åsyn sluter –

Trojaner, skyndom då att för Dianas makt
 Det offer lägga ned, som Junos hand förskjuter.

(De gå bort.)

ANDRA AKTEN.

FÖRSTA SCENEN.

Teatren föreställer en Skog, helgad åt Diana. Mitt i fonden synes ett Berg, från vilket flere strömmar störta sig. Dianas Staty står vid ena sidan av Teatren.

DIDO

i jaktkläder.

Än för Aeneas ej min kärlek yppat sig.
 Tör hända hans förakt en dag — — ! må jag ej bäva?
 Ack denna tanka dödar mig!
 Vi kan den ej också min eld för evigt kväva — ?
 Men då den plikt hör ädla själar till
 Att för en hjältes öden ömma,
 Jag under detta sken i dag försöka vill,
 Att kunna hjärtats svaghet gömma.

Inom mitt bröst jag fåfängt sluter
 En eld den jag ej dämpa rår:
 Dess låga dubbel styrka njuter
 Utav det tvång hon röna får.

(Man hör på avstånd en Jakt-musik.)

Ren bergens återskall till jägarhornens dån
 Mitt folks annalkande bebåda:
 Ack! — redan ser jag Fröjas son —
 Vad höghet, vad behag uti hans väsen råda!

ANDRA SCENEN.

DIDO. AENEAS.

DIDOS HOVFOLK *i jaktkläder.*

AENEAS.

Vad tävlan lär i dag vår muntra Jägartropp
Till krig mot skogens villdjur driva,
Då deras mod sig smickrar av det hopp
Att med en nådig blick, av er belönad bliva!

DIDO.

Bland dessa tidsfördriv, i fridens lugna dar,
Ni än er tapperhet till segrar kunnen höja:
Och jakt en övning är den äran stiktat har
Att hjältars vilotid förnöja.

AENEAS.

Må denna dag
För skogarnes Drottning vår dyrkan förklara!

KOR.

Må denna dag m. m.

DIDO OCH AENEAS.

Lekande Nöjen, muntra Behag,
Spriden ut, spriden ut eder flyktiga skara!

KOR.

Lekande Nöjen, muntra Behag m. m.

Jägares Gud!

Lät valthornens ljud
Till våra glädjerop svara,
Att prisa Dianas vördade bud!

(Man börjar anställa flere slags jaktövningar. Det första är Kappränning. Priset är ett Skärp, varmed Dido belönar den av sina Nymfer, som därav gjort sig värdigast. 2. Fäktning. Priset är ett gyllene Spjut, vilket Dido överlämnar åt Aeneas att skänka Segervinnaren. 3. Bågskjutning. Priset är ett Guldkoger, som Dido fäster på den mest förtjänta. Detta blir Aeneas för vilken alla göra en vördnads-betygelse.)

DIDO.

Börjom vårt lopp
Kring dalar, berg och branter!
Spridom vår tropp
Kring alla skogens kanter!
Att söka nejdens villdjur opp!

KOR.

Börjom vårt lopp!
Spridom vår tropp!
Spännom bågarne opp!

(Dido börjar jakten och åtföljes av hela Jägareskaran. Jaktmusiken fjärmar sig allt mer och mer.)

TREDJE SCENEN.

Teatren förändras efter något uppehåll, och föreställer en enslig Grotta, igenom vilken man blir varse den tjocka och mörka skogen; man hör på långt avstånd dånet av jakten. Änteligen uppväxer en storm åtföljd av en regnskur.

AENEAS. DIDO.

AENEAS.

Ni här, min Drottning, för er ser
En grotta som sitt valv till eder fristad ämnat –

Ack! om vid Tyri Hov mig ödet fordom lämnat
 Så lyckligt ögnablick att fritt förklara er
 Den eld... ni skulle då för edra fötter funnit
 En Prins, törhända värd er hand –
 Men med min Krona och mitt Land
 Har ock mitt hjärtas hopp försvunnit.

DIDO.

Vad hör jag? – Vilket språk! – Står det min höghet an
 Att till hans tal mitt öra läna?

AENEAS.

Ack! vad jag frukta bör, att edert hat förtjäna!
 Men eder ädla själ sig ej försvara kan
 Att ömma för de kval...

DIDO.

Min Prins, ni lär ej tveka
 Om värdet av den nåd ni redan röna fått.
 Av lika motgång lärd, hur skulle utan brott
 Jag eder nöd mitt bistånd neka?

AENEAS.

Ack! vilken olik höjd i våra plågors mått! –
 Då från ert fosterland er Himlens vrede drivit,
 Ni ej av allt i mistning gått;
 Er hjärtats lugn ej övergivit.

DIDO.

Vad? – Har en kär gemål ej mer i graven makt,
 Att älskad och begråten vara?

AENEAS.

Skall jag då än en gång uti förtvivlan bragt
 Min död utav hans hand befara?

DIDO.

O Gudar! vad jag hör!

AENEAS.

Jag ren för mycket sagt,
Att ej min hela själ för eder uppenbara.

Vet då, att från den första dag,
Jag vid Pygmalions Hov er funnit,
Och förrn Siché av Hymens lag
Med eder hand er kärlek vunnit;
Mitt hjärta tjust av ert behag
Av en beständig låga brunnit.
Ej all min sorg vid Trojas grav,
Den vård jag åt dess söner delat,
Och tre års flykt kring världens hav
Det sår uti mitt hjärta helat,
Som mig er första åsyn gav.
Om ni min rena eld förskjuter,
Skall ert förakt mig döden ge:
Dock lycklig vid min död, om jag den trösten njuter
Att i min sista blick er se.

DIDO

avses.

Jag kan ej dölja mer den låga mig förtär.

(Högt.)

Ack Prins! om detta tal ert hjärtas offer är,
Er motgång ända fått – min Tron står redan färdig
Att taga er emot; och ni den heder når,
Som är er dygd och eder härkomst värdig.
Mitt Folk med er förent en dubbel styrka får
Att motstå de **Numiders** härar,
Vars Konung mig sin hand med hot och trots förärar.

Med er förenad in i döden,
 Jag glömma vill allt vad mig kärast var;
 Och kärlek lätta skall de öden,
 Vars bördor han förknippat har.
 Siché! i själva dödens läger
 Du ej min ömhet klandra vill;
 Då Fröjas son ett hjärta äger
 Som dig i livet hörde till.

(Sichés skugga i ett blodigt dok stiger upp ur jorden.)

SKUGGAN
 till Dido.

Olyckliga! skall så din dygd dig övergiva?
 Jag dig min dyrkan gav: kan du mig trolös bliva?

(Till Aeneas.)

Och du, vars öde dig besvär,
 Att Ilions spridda barn ur nöd och landsflykt föra;
 Aeneas! ägnar dig en brottslig kärlek höra?
 Räds Junos hat; och vet, det endast dygden är,
 Som Himlen till försoning bringar.

(Till Dido.)

Jag flyr – mig dagens åsyn tvingar:
 Du innan kort skall följa mig.
 Det är i gravens natt jag går att vänta dig.

(Skuggan försvinner.)

DIDO OCH AENEAS.

Vad gruvlig syn! jag bävar, jag förskräckes.
 Ack av vår ömma eld männ Himlens vrede väckes?

(I detsamma uppfylles Grottan av Kärlekar och Nöjen som dansande omgiva Dido och Aeneas, att skingra deras förskräckelse.)

FJÄRDE SCENEN.

KÄRLEKS-GUDAR OCH NÖJEN. DE FÖRRA.

KOR AV KÄRLEKAR OCH NÖJEN.
 Dödlige, frukten ej! Lustar och Nöjen
 Leda er säkre till sällhetens mål.
 Kärleken skyddar er. Ett av hans löjen
 Släcker ut blixstens brand,
 Rycker ur Furiens hand
 Ett fåfångt stål.
 Älskare, frukten ej! Lustar och Nöjen
 Leda er säkre till sällhetens mål.

DIDO.

Var det en syn som oss förvillat?

AENEAS.

Är det en dröm, som oss ännu bedrar.

DIDO.

Nej, Himlen våra lågor gillat
 Då han vår oro skingrat har.

KOR.

Dödlige, frukten ej m. m.

AENEAS.

I dessa känslors strid, som hjärtat ovisst gör,
 Till högre Gudars råd vår tvekan vädja bör.

KOR.

Kärleks-Gudar, blida Nöjen,
 All er makt och tjusning röjen!

Spriden lugn i deras själ
Gån, bereden deras väl!

DIDO.

Av outsläckligt hat ej Gudars hjärtan brinna.
Oss kärlek i sin vårdnad tar:
Vi gå att under hans försvar,
Till höjden av vår sällhet hinna.

AENEAS.

Ja skyndom med förenad röst,
Att fordra Gudars råd att röra deras bröst.

KOR.

Kärleks-Gudar, blida Nöjen m. m.

TREDJE AKTEN.

FÖRSTA SCENEN.

Teatren föreställer det stora Torget i Karthago, omgivet av präktiga palats. Två Gator stöta dit, skilda genom ett stort Slott. Vid ändan av den gatan, som är till höger om åskådarn, ser man ingången till yttre Borggården av Didos Palats.

AENEAS *ensam.*

Förgäves kärlek mig beredde
Ett mål för mina plågons lopp;
Ack! svaga dagning av ett hopp
Som till en svekfull fröjd förledde,

Vi tändes du? – Vi hör du opp?
 Skall Junos vrede evigt brinna?
 Försonas ej en Gudamakt?
 Skall Ilion ingen fristad finna
 Kring hela jordens vida trakt?

ANDRA SCENEN.

AENEAS. CLELIE.

CLELIE.

I kval och fruktan sänkt, mig Dido till er sänder
 Att höra ert beslut, att fordra edert råd.
 På denna stund ett [Sändebåd](#)
 Till hennes Hov ifrån Numidien länder.
 Dess svar av er beror – Männ mig mitt hopp bedrar?
 Skall Trojas son sin rätt försaka
 Emot en trotsande barbar
 Som genom våld begära djärvs en maka?

AENEAS.

Clelie, jag er förstår – vi kan jag ej i dag
 Förena ärans plikt med hjärtats ömma lag?

CLELIE.

Min Prins, jag vågar ej om edra plikter döma:
 Min röst är alltför svag, mot ärans Guda-röst.
 Men skulle ej, ack! skulle ej ert bröst
 En älskarinnas plågor ömma,
 Som lämnas vid er flykt förutan stöd och tröst!

Du som i nödens ögnablick
 Dess ädla bistånd fått förfara;

Som hit ur storm och dödars fara,
 Till ära och till sällhet gick,
 Och du så brottslig skulle vara!
 Och du så gruvligt kunna svara
 Mot all den nåd du röna fick! –
 Var det den tacksamhet du svurit,
 Då hon med bifall ansett har
 Det offer du för hennes burit
 Utav ditt hjärta, dina dar? –
 För all den lycka, all den heder
 Som hon en dyrkad älskling böd,
 Du flyr, och hennes lön bereder
 I tårar, slaveri och död!

AENEAS.

Bereda hennes död! – Vem jag så nedrig bliva!
 Nej, ett så grymt beslut ej Himlen kräva kan.
 Jag, som en fosterbygd i hennes Rike fann,
 Jag Didos faror se och henne övergiva
 Till brud åt en rival, till slav åt en tyrann! –
 Bör då en Konungs plikt mot alla dygder strida?
 Skall genom mina brott mitt Folk sin fördel nå? –
 Nej, jag var människa förrn jag var Konung – Gå,
 Lät Dido allt av mig och detta svärd förbida.

TREDJE SCENEN.

Teatren förändras och föreställer Audiens-Salen i Didos Palats. På ena sidan ser man Drottningens Tron, den hon går att intaga, omgiven av sina Hovdamer. Afrikanska Sändninghådet med en stor svit, anförd av Karthagos Hovmän, träder in från fonden.

Aeneas kommer in från ena sidan av Teatren, och stannar mitt emot Tronen, så att Ambassadören befinner sig mitt emellan honom och Drottningen.

DIDO. AENEAS.
 JARBAS *som Ambassadör.*

JARBAS.
 Prinsessa, för er Tron jag Jarbas offer bär.
 Han än i dag er hand igenom mig begär:
 Och om man ej till brott en undersåte tyder,
 Att han med vördnad skatta tör
 Den skönhet, som en Drottning pryder;
 Jag i en Konungs stad, vars höga bud jag lyder,
 Vid eder åsyn ren hans hjärta lova bör –
 Er vishet alltför stor att Folkets blod förspilla
 Uti ett fruktlöst krig, er grymma broders hot,
 Er svaghet, Jarbas makt; allt bör hans anbud gilla,
 Allt kallar er att gå hans val emot.
 Gå, Drottning, tag av Jarbas händer
 Den Krona, som er pryda bör:
 Hans val till eder ära länder,
 Ert bifall all hans sällhet gör.
 Må ryktet snart för Afrikanern båda
 Den lyckliga föreningsdag,
 Då mod och visdom skola råda
 På samma Tron med skönhet och behag.

KOR AV JARBAS SVIT.
 Gå, Drottning, tag av Jarbas händer
 Den Krona, som er pryda bör:
 Hans val till eder ära länder;
 Ert bifall all hans sällhet gör.

DIDO.

Då jag mitt fosterland som flykting fordom lämnat,
 Att undandraga mig en broders tyranni,
 Jag aldrig tänka bort mig ödet skulle ämnat
 Att här av **Jofurs son** till maka utvald bli.
 Kanske jag skyldig var, att mera tacksamt svara
 Emot den äras höjd han mig bevisa vill;
 Men så är mitt beslut, jag nödgas det förklara,
 Att aldrig denna hand kan höra Jarbas till.

På dessa rum, som **bärgat mina dar**,
 Naturens vilda lynne tämja,
 Karthagos makt och sällhet främja
 Och odla mina grannars sämja
 Är vad mitt hopp sig härtills lovat har.

Må den en dag på högre bragder tänka
 Som efter mig skall ärva detta Land:
 Karthago är mig nog; men aldrig skall min hand
 Till rov åt utländsk makt mitt Rikes frihet skänka.

JARBAS.

Ert Rike! – Detta namn kanske ej lämpligt är.
 Säg, Drottning, med vad rätt ni dessa länder njuter? –
 Vet, att den Kung, vars offer ni förskjuter,
 På denna fråga nu av Dido svar begär.

DIDO.

Ett så förmätit tal bör mig till undran röra.
 Av ert förtrodda kall ni vågar missbruk göra:
 Men denne Jarbas själv, så trotsig av sin makt,
 Som andra Kungars rätt till världens Troner väger,
 Säg, med vad större skäl han sin besittning äger? –
 Dem höra Riken till, som deras grundval lagt.

JARBAS.

Vad? – Är det så man trotsa vågar
 En Guda-son, en Kung av Jofurs egit blod?
 Ren krigets blixtn i hans händer lågar:
 Er stolthet trötta kan en gång hans tålmod.

DIDO.

Jag edert hot förstår; och utan undran finner,
 Till vilken höjd en Konungs vrede hinner,
 Vars hand, vid inga motstånd van,
 Ett oförmodat avslag vinner.

JARBAS.

Och Jarbas skall då se en flykting, en Trojan
 Av edert val sig föredragen bliva?

DIDO.

Förmätne! huru långt vill du din djärvhet driva?
 Månn Jarbas högmod hoppas lär
 Mitt kön att lagar föreskriva? –

(Hon stiger upp.)

Gå säg din Kung, att Dido Drottning är;
 Att lika böjd till frid, som färdig till att strida,
 Jag honom själv om valet ber;
 Att jag i dag min hand Aeneas ger,
 Att mina härar ren på Jarbas härar bida.

(Hon går ut lämnande sin hand åt Aeneas, och åtföljd av sitt Hov.)

FJÄRDE SCENEN.

JARBAS MED DESS SVIT.

Föraktas! – jag föraktas! – vilka plågor,
 O Gudar, i mitt bröst! – och detta bröst likväl
 Ej redan hava kvävt en neslig kärleks lågor!
 Nej hämnnden, hämnnden blott skall läka Jarbas själ –
 Jag går – förrn dagens bloss i havets sköte bärgas,
 Skall denna stad i grund förhärjas.

O Gudars Gud! o du, min far!
 Kan utan blygd ditt öga skåda
 Till vad förakt jag fallit har?
 O Gudars Gud! o du min far!
 Kan hos ditt blod så brottslig svaghet råda?
 Var är den dygd, som bort förråda
 Att jag av dig mitt ursprung drar?
 O Gudars Gud! o du min far!
 Kan utan hämnd ditt öga skåda
 Till vad förakt jag fallit har?

(Han går.)

FEMTE SCENEN.

Teatren föreställer en Skog av rosor; invigd åt Hymen och Kärleken. Under en blomsterbäck mitt på Teatren står ett Altare av vit marmor. Myrträd, som fläta sig med rosor, formera en dubbel allé. Dido, åtföljd av unga Karthaginsiska Flickor, alla vitklädda och prydda med blommor; ledsagas av Aeneas under en glad och harmonisk musik.

KOR.

Må eder sällhet ej försvinna
Förrn edra dagar återvänt!

(Karthaginensiska Flickorne dansa kring Dido och Aeneas.)

KOR.

Höjom upp vår röst
Att prisa och berömma
Tvenne makars bröst
Så ädla och så ömma!
Må tiden sina vingar glömma!
Och kärlek, fångslad i hans spår,
Kring deras höst de blomster tömma
Som nu bepryda deras vår!

CLELIE.

Kom Kärlek, du som hjältars mod belönar,
I ärans segervagn till denna högtid far;
Det friden är som segrens dag förskönar,
Då nöjets hand förskönar fridens dar.

AENEAS.

Man nalkas – hören opp – De helga Prästers skara
Till Hymens altar gå att Gudens bud förklara.

ÖVERSTE PRÄSTEN.

Sen Kärleks fackla till en tid
Ert hjärta med begär och fruktan fått förtära;
Skall Hymens fackla nu i edra hjärtan nära
En vunnen sällhets ljuva frid.
Gån då, med ed att edra löften styrka!
Inför de Gudars syn, som tro och sanning yrka.

KOR AV PRÄSTER OCH PRÄSTINNOR.

Ja gå, med helig ed att edra löften styrka!

(De föra Dido och Aeneas under dans fram till Altaret.)

DIDO OCH AENEAS.

O Du, som från Olympens Slott

Ditt hägn åt dygden ger, och onskans barn förskräcker!

Du som till hämnd mot **eders brott**

En väpnad arm ur molnet sträcker!

Hör **Gudars Far!**

(I det samma lägga Dido och Aeneas händerne på altaret, men hindras att fullkomna sin ed, genom ett underjordiskt dån, och därpå följande jordbävning, som krossar altaret. Under gruvligaste blixtar och åskedunder, öppnar sig jorden och uppslukar altaret.)

DIDO. AENEAS. PRÄSTERNE.

Vad dån! vad grymma lågors hot!

En avgrund öppnas för vår fot.

(Hela församlingen skingras och flyr ur Templet.)

KOR

under flykten.

Altaret störtas, Templet bävar,

Blixtarne knalla, stormarne gny:

För våra ögon döden svävar.

Sökom vår räddning. Skyndom att fly!

(Dido faller ner och dånar.)

SJÄTTE SCENEN.

DIDO. AENEAS. ÄRAN, *som nedstiger på en lysande sky.*

ÄRAN.

Aeneas, har du glömt ditt löfte och din heder?
 Och dina Gudars fall och Greklands oförrätt,
 Och Roms och världens Tron, som lovad var din ätt? –
 Fly det försåt, som Juno dig bereder:
 Fly, sök Laviniens strand och följ dit äran leder.

(Hon försvinner.)

AENEAS.

Vad himmelskt ljus! vad ren och ljuvlig dag
 Sig på en gång i själen sprider? –
 Gudinna, mot din lag jag ren med svaghet strider –
 Du segrar; och jag går att lyda ditt behag.

SJUNDE SCENEN.

DIDO *allena.*

Var är jag? Gudar! – Ack! Aeneas! – Vilken fasa,
 Vad mörker kring mig rår! – Aeneas! – men din röst
 Ej svarar mig! – O Gudar! från mitt bröst
 I rycken honom bort – skall så er grymhet rasa
 Emot ett ömt olyckligt par,
 Vars rena eld förtjänt av eder skyddad bliva? –
 Aeneas! – ack tyrann! barbar!
 Kan du mig övergiva?

Om du så brottslig kunde bli,
 Om du så grymt min ömhet dårar;

Räds, grymme, räds mitt raseri!
 Räds en bedragen makas tårar!
 Räds hennes hjärtas hämndeskri!

(Hon går.)

FJÄRDE AKTEN.

Teatren föreställer Hamnen i Karthago. Man ser Trojanska Skeppen som göras redo att gå till segels.

FÖRSTA SCENEN.

ACHATES. AENEAS *som anländer fördjupad i sorg.*

TROJANER.

(Trojanerne tillreda på stranden ett offer åt Neptun.)

ACHATES.

Böljan utan vrede svallar,
 Vinden oss till segels kallar:
 Gån att uppå havets strand
 Offer åt dess Gud bereda!
 Måtte Neptuns milda hand
 Våra skepp från stormar freda,
 Och vårt lopp omsider leda
 Till ett önskat fosterland!

(En del Trojanska kvinnor frambära offerkärlden, under det Trojanerne uppresa på havsstranden ett altare av grova stenar. Andre gå under dans att kasta blommor i havet till offer åt Neptun. Achates går att gjuta vin och vigvatten på altaret. Imedlertid står Aeneas främst på Teatren, försänkt i sorg, och tyckes ej taga någon del i det som förehas på stranden. Skeppen bliva färdige att gå ut. Kvinnorne gå om bord och Soldaterne börja att lossa seglen.)

AENEAS.

Jag då för evigt skall försaka
 Allt vad min sällhet gjort, allt vad min dyrkan vann!
 Hon samma dag skall ämnas till min maka
 Och jag till hennes baneman! –
 Skall av en neslig flykt mitt grymma uppsåt döljas? –
 Ack Dido! – Lämna dig! – Och Gudar, i vad skick! –
 Såg jag ej ren din häpnad blick
 Utav ett dödligt mörker höljas? –
 Nej Dido, än en gång jag går att söka dig,
 Att än en gång för dina fötter falla,
 Och yppa dig mitt kval och själva Himlen kalla
 Till ansvar för ett brott, vartill han släpar mig –
 Men Gudar! hennes plågor skåda,
 Och röna hennes sorg, och höra hennes röst
 Och äga styrka nog att på dess tårar råda!
 Och kunna rycka mig från hennes ömma bröst! –
 Nej, blott en hastig flykt kan mig ännu försvara
 Ifrån det svaghets-brott – att ej omänsklig vara.

Gudar som mig förelagt
 Att så stränga plikter dyrka!
 Given dygden mera styrka,
 Eller kärlek mindre makt.
 Skall jag Dido trolös bliva? –
 Skall jag Ilion övergiva? –
 Hårda plikter! grymma val
 Mellan brott och hjärtats kval!
 Kärlek lugn och sällhet bjuder:
 Ärans röst dock högre ljuder;
 Ja, hon segrar i min själ.
 Ja, jag bör dess lagar gilla,

Och mitt eget väl förspilla
För dess rätt och Trojas väl.

KOR AV TROJANER.

Gå unga Hjärte! dina bud
Ledsage våra nya öden!
Av nit för dig och ärans Gud
Vi trotse farorne och döden.
Med dig vi kallas av vårt mod
Att längst till jordens gränсор tåga,
Med dig vi trotse krigets låga
Och blix och storm och brist och plåga:
För dig vi våge liv och blod.

ACHATES
till Aeneas.

Ni folkets längtan ser; ni hör dess glada skara
Förnya er sin tro – Kom följ mig då.

AENEAS.

Välan!

Mitt löfte givit är; det mer ej rubbas kan –
Jag går – Men Dido!

*(I det samma han går att stiga om bord, kommer Dido
med hastighet och håller honom tillbaka.)*

ANDRA SCENEN.

DIDO. DE FÖRRE.

DIDO.

Prins! vad kan ert uppsåt vara?

Ni flyr mig?

AENEAS.

Ack! vad skall jag svara? –

Prinsessa! jag ej mer er ömhet värdig är.

DIDO.

Men säg; min fruktan er besvär,

Vad bör jag tro? – Er flykt...

AENEAS.

Jag till förtvivlan lämnas –

Jag blott ert hat förtjänt, och denna död begär.

Prinsessa hör – och hämnas.

I Templets helgedom en vredgad Gudamakt
 Bland eldar, rök och gny från Himlen stigit neder,
 Och med en mäktig röst mig valet förelagt
 Imellan trolöshet och en förlorad heder,

Imellan grymhet och förakt.

Vad skilda känslors strid sig i mitt hjärta väckte! –
 Den hämnd jag fordom svor åt Ilions fallna släkte;

Det hopp, som smickrade mitt mod,

Att grunda världens Tron och Latiens Krona bära;
 De många segrars följd; de sekler utav ära
 Som ödets hand berett åt hjältar av mitt blod;
 Den blygd att mina dar i veklighet förtära,
 Föraktad av mitt Folk, förgäten av dess väl, –
 Vad stora plikters tyngd på min förtryckta själ!

Förtärd utav mitt hjärtas lågor,
Och kuvad under ärans lag,

DIDO.

Vad gjorde du?

AENEAS.

Vad borde jag?

BÅDA.

Ack se med ömkan mina plågor!

AENEAS.

Allt stridde mot mitt hjärtas hopp,
Allt av min sällhet offer yrkat;
Min heder och mitt folk, de Gudar som jag dyrkat,
Min son — — —

DIDO.

Omänskligt! hör opp —
Jag redan allt förstår — Du då ditt löfte givit,
Att öva ut ett brott — — —

AENEAS.

Som Himlen föreskrivit —
Men vilket mörker stiger ner
Till eder själ? — Ett moln ert öga höljer,
Prinsessa, ni ej hör mig mer:
Ni vänder ögat bort och edra tårar döljer!

DIDO.

Nej, ingen Gudamakt dig i sitt sköte bar:
Nej, av en hjältes blod du ej din härkomst njutit:

En klippas hårda barm ditt väsen alstrat har,
 En tiger fostrat dina dar
 Och i din själ sin vildhet gjutit:
 Du blott av mänskligt äger kvar
 Den grymma list, att övervinna
 En svag och värnlös älskarinna,
 Den du föraktar och bedrar.

Du djärvs till ditt försvar på själva Himlen kalla;
 Du höra trott dess hot i åskans tomma ljud.

Men säg mig, vilken är den Gud
 Som vågar trolöshet och eders brott befalla?

Lät dessa falska förebud
 Åt lasten ånger ge och fruktan åt den svaga;
 Gå du att endast råd utav ditt hjärta taga,
 Hör där den Gudaröst, som ej bedräglig är.
 Du tror att Himlars Drott i fridens sälla läger
 Sig om en dödligs eld så högt bekymra lär:
 Vet, om vår ringhet del uti hans omsorg äger,
 Han framför allt den djärve straffa bör,
 Som mänsklighet och ed och löften trampa tör.

AENEAS.

Vad dessa blickar mig förtära! –
 Vad gruvlig syn! vad grymma plikers tvång! –
 Jag kan ej mer den fasa bära – – –

DIDO.

Farväl!

AENEAS.

Ack Dido!

DIDO.

Gläds! det är den sista gång

Som dig min åsyn skall förfära :
 Gå, trotsa faror, storm och hav
 Att fly en trogen älskarinna!
 Gå, sök med våld och härnad vinna
 En Tron som kärlek villigt gav;
 Men räds, du finna skall en grav,
 Då du ett Rike trodde finna –
 Och vet, att allt ditt tyranni
 Skall ej mitt hjärtas lågor släcka :
 Din bild, som bort min avsky väcka,
 Skall mig i gravens mörker räcka,
 Och av min skugga dyrkad bli.

Kan hända åt mitt stoft du några tårar giver,
 När snart du lågan varse bliver
 Som från mitt bål skall höja sig.

Hon skall mitt slut bebåda,
 Och lysa upp din stig.

(Hon vill gå, men hindras av Aeneas.)

AENEAS.

Ack blinda! se er våda!

DIDO.

Ack grymme! lämna mig!

AENEAS.

Nej, lyd förnuftets lagar,
 Lät dygden styra er.

DIDO.

Nej, dig min död behagar;
 Du ju mig överger.

KELLGREN

AENEAS.

Ack vårda edra dagar!

DIDO.

Vad båta mig de dagar
Som dig ej ägnas mer?

(Hon går bort. Han vill följa henne, men Achates håller honom tillbaka.)

TREDJE SCENEN.

AENEAS. ACHATES. TROJANERNE.

ACHATES.

Trojanerne, min Prins, uppå sin Konung kalla:
Kom skyndom, lämnom denna hamn,
Och lyd om Himlens bud --

AENEAS

med yttersta förtvivlan.

Kan Himlen mig befalla
Att vara en barbar?

ACHATES.

Ack Prins! i Gudars namn,
Förkväv en neslig kärleks yra.
Har dygden mer ej makt att edert hjärta styra?

KOR AV TROJANERNE,
på avstånd.

Lyftom ankar, seglom av;
Täppre Konung dröj ej mera:
Minns de löften du oss gav

På det fallna Trojas grav,
Att i döden oss regera.
Lyftom ankar, seglom av!
Skyndom, skyndom, seglom av!

AENEAS.

Mitt folk! mitt kära folk! – Ditt rop min ömhet väcker! –
Förnöj dig – Allt åt dig i dag skall offras opp.

(De gå alla om bord, och man bör i det samma på långt avstånd ett krigsbuller. Clelie kommer springande med yttersta hastighet.)

FJÄRDE SCENEN.

CLELIE. DE FÖRRE.

CLELIE.

Ack Prins! ett gruvligt bud Karthagos folk förskräcker:
Man Jarbas nalkas sett med en otalig tropp.
Från närmsta höjder ren [sig deras härskri sträcker](#),
Och jorden darra känns vid deras vagnars lopp.
Om ej Aeneas själv de djärvas antal motar,
Oss snart en grym förstöring hotar.
Gå, skynda med er tappra här,
Att för Karthagos räddning strida!
Vi blott av er vår hjälp förbida.
Ack! skynda: faran är oss när.

AENEAS.

O Gudar! det är jag, som störtat dem i fara,
Och tacksamhetens lagar kränkt –
Trojaner, detta folk åt oss en fristad skänkt;
Det tillhör oss att dem försvara.

DUO.

AENEAS.

Gå, samlom då vår tappra här
Att för Karthagos räddning strida!
De blott av oss sin hjälp förbida.
Vår plikt, vår heder det begär.

CLELIE.

Ack skynda med er tappra här
Att för Karthagos räddning strida!
Vi blott av er vår hjälp förbida.
Gå, skynda, faran är oss när!

KOR AV TROJANERNE.

Ja, det vår plikt, vår heder är,
För våra vänners räddning strida.
De blott av oss sin hjälp förbida;
Gå, skyndom, mötom Jarbas här!

*(Trojanerne rusa med hastighet ned från skeppen.
Aeneas för dem an, med värjan i banden.)*

FEMTE AKTEN.

FÖRSTA SCENEN.

Teatren visar Förstaden av Karthago. I fonden uppstiga höga torn och murar, på gamla viset försedde med altaner, bakom vilka man bliver varse Stadens Tempel och åtskillige Palats. Sidorne omgivas med hus och byggnader i Tyrisk smak, som utgöra Förstäderna. Alla torn och altaner äro fullsatta med folk och troppar. — Hela denna Scen är ett slags pantomim-balet. Ett parti Karthaginenser förföljas av ett parti Afrikaner. De förra draga sig tillbaka under stadens vallar. Straxt ser man från murarne en skur av pilar översvämma Numiderne, och tvinga dem att fly undan. En Karthaginensisk stridsman stiger fram ur hären och utmanar en Numid till envig. Denne mottager utmaningen. Tre andre kämpar av vardera troppen göra det samma. De strida 4 mot 4. Numiderne tyckas ge vika och draga sig in åt hären, då därifrån i det samma en pil bliver skjuten,

som sårar den ene av Tyriske kämparne. Karthaginenserne retade av ett dylikt svek, rusa med häftighet på fienden, och striden förnyas. Jarbas anländer i spetsen för en ny tropp med sabeln i handen och tvingar Karthaginenserne att med hast begiva sig in i Staden.

JARBAS. KARTHAGINENSER. NUMIDER.

KOR

av båda Härrarne.

Vår styrka segra bör:
Förgörom och förstörom!
Förstörom och förgörom
Allt vad oss möta tör!

JARBAS.

Må blodet dessa murar färga!
Må sten på sten ej lämnas kvar
Av vad som förr Karthago var!
Må eld och brand förhärja
Vad svärdet skonat har!

KOR AV NUMIDERNE.

Må sten på sten ej lämnas kvar
Av vad som förr Karthago var!
Må hämnde-åskans far
Sin blix ur molnet lossa!
Må Himlens låga krossa
Vad krigets låga spar!

(Under föregående Aria och Kor löpa Afrikanerne av och an på Teatren med facklor i handen att itända Förstäderne. Man ser Karthaginensiska kvinnor, som förföljda av sina segervinnare, kasta sig för deras fötter. Andre åter, beväpnade med bågar, söka till att försvara sig. Man frambär mot slutet av Koren blockar och stegar att bestorma staden.)

ANDRA SCENEN.

AENEAS. ACHATES. DE FÖRRE.

(I samma ögnablick, som stormen tillredes, anländer Aeneas i spetsen för sine Trojaner, och faller Numiderne i flanken. Karthaginenserne göra i det samma ett utfall; drabbningen bliver skarp och Jarbas rusar fram ur troppen att utmana Aeneas. De strida bägge främst på Teatren, under det båda Härarne formera en grupp i fonden.)

DUO.

JARBAS OCH AENEAS
under striden.

Mäktige Gudar! styren min arm,
Störten en trotsig fiende neder!
Skydden er ättling, skydden er heder!
Mäktige Gudar! styren min arm!
Sänken mitt spjut i hans brottsliga barm!

(Jarbas faller och Aeneas dödar honom.)

KOR AV NUMIDERNE.

Förskräckeliga slag!
Vår Kung i striden stupat.
Olyckeliga dag
Som oss i kval fördjupat!
Förskräckeliga slag!
Olyckeliga dag!

(En del Afrikaner bliva slagne och taga till flykten. De övriga vid åsyn av sin Konungs död, kasta sina vapen och falla till jorden.)

AENEAS.

Trojaner! av min hand tyrannen straffad är;
Hans död tillfyllest gör, att all vår hämnd försona:
Gån då att ädelmodigt skona
En fiende som nåd begär.

KOR AV TROJANERNE.

Vi ädelmodigt vilje skona
En fiende, som nåd begär.

(Man binder fångarne; och Jarbas lik bortföres, sedan man först till Aeneas lämnat hans värja, sköld och hjälm.)

KOR AV KARTHAGINENSERNE.

Tappre Hjalte, du vars hand
Frälst vår Drottning och vårt Land!
Himlen skall din dygd belöna.
Hundra lagrar på en gång
Samlas att din hjassa kröna.
Sjungom, sjungom segrens sång.

AENEAS.

I Folk, som lydnad gen åt en Prinsessas lagar,
Som grunden till sin Tron i edra hjärtan lagt:

Må fridens Gud föröka eder makt,
Beskydda edert väl, förnöja edra dagar!

Gån, ädle Tyrer, skynden er,
Och läggen detta pris för Didos fötter ner.

(Han överlämnar dem Jarbas vapen.)

Då lyckan kallat mig, att hennes Tron försvara,

Jag ej en högre lön av segren kunnat nå,

Än om så ringa skänk för värdig skattas må

Att evig pant utav min vörndnad vara.

(Karthaginenserna bortföra fångarne.)

TREDJE SCENEN.

ACHATES. AENEAS. TROJANERNE.

AENEAS.

O Gudar! styrken mig – Jag skall då evigt bryta
Det band, som färdigt var att våra hjärtan knyta!

I, som styren mänskors lopp
Och vår blinda lydnad kräven;
I, som i mitt hjärta kväven
Sista gnistan av mitt hopp!
Gudar! uti edra händer
Lämnar jag min makas dar:
Gudar! upp till ert förvar
Jag de ömma suckar sänder
Som min svaghet skyldig var –
Gån att hennes smärta lindra!
Gån att den förtvivlan hindra
Som dess dagar hotat har! –
Store Gudar! blott för eder
Jag så gruvligt offer gör!
Store Gudar! männ min heder
Med dess död förvärvas bör?

(Han går om bord med Trojanerne.)

FJÄRDE SCENEN.

Teatren förändras och föreställer Borggården till Didos Palats. I fonden ses Drottningens trädgårdar, och längre bort havet. Åt ena sidan ser man ett bål upprest, på vilket står en trefot i gamla smaken och en brinnande fackla.

BARCÉ.

Dess vilja verkställd är, och bålets fackla brinner,
 O Gudar! till vad grymt behov! –
 Om Jarbas uti striden vinner,
 Hon lämna skall sitt liv till dessa lågors rov.
 Men om av Gudars nåd Karthago räddning finner.
 Hon här ett offer ämnar ge
 Till en försonings fest åt skuggan av Siché.

FEMTE SCENEN.

DIDO. BARCÉ.

DIDO

med håret utslagit och stadd i den djupaste sorg.

O Juno! Du som övergivit
 Min svaghet utan stöd, min Tron förutan skygd!
 Gläds! – offret är förtärt – Din hämnd fullkomnad blivit;
 Jag dör – jag dör av kärlek, sorg och blygd –
 Men Gudar! kan ert hjärta lida,
 Att Trojas tappra Prins för svärdet falla må? –
 Nej aldrig, aldrig kan så vida
 Er grymhet gå.

KOR

bakom Teatren.

Sjungom, sjungom på en gång
Hjältens lov och segrens sång!

DIDO.

Ack! vem är som segren vunnit?

KOR.

All vår fara har försvunnit.
Sjungom, sjungom segrens sång!

SJÄTTE SCENEN.

NARBAL. DIDO. BARCÉ. KARTHAGINENSER.
NUMIDISKE FÅNGAR.

NARBAL.

Drottning gläds! – Din Tron, din ära
Dubbel glans och stadga nått.
Gläds! – Aeneas segren fått.
Blive största hjältars lott
Att dina bojor bära.

KOR.

Blive största Hjältars lott
Att dina bojor bära.

*(Narbal presenterar för Drottningen Afrikanske Fångarne
och nedlägger Jarbas vapen för benes fötter.)*

DIDO.

Vad fröjd! vad oförmodad lycka!
Jag bör då än, o Gudar! mig förtro

Till eder nåd! – Det är då ej er ro
 Att den olycklige förtrycka! –
 Gån, hören då till slut mitt ömma hjärtas röst!
 Ni kvävt den grymma storm som hotade mitt Rike:
 Ack! kväven ock den storm, som rasar i mitt bröst –
 Men du! – du dröjer än – ! o Gudars son och like!
 Du dröjer än! – Barcé, gå, skynda!...

(Medan festen fullföljes, går Dido orolig fram och åter på Teatren; änteligen stiger hon upp på bålet; och då hon långt ifrån blir varse Trojanska Flottan under segel, utbrister hon i ett sorgerop, som avbryter baletten och sätter folket i förskräckelse.)

Himmel ack!
 Han flyr – han lämnar mig – det band är evigt brutit
 Som oss förena bort – Vad, grymme! – och till tack
 För all den hjälp, den ömhet, som du njutit,
 Du flyr, och mördar mig! – O Gudar! – men ert namn
 Må den olyckelige glömma!
 Åkalle lasten er! – Nej, avgrund, du skall ömma
 Min nöd och mitt förtryck! – Gå du, att i din famn
 Min kärlek och min sorg och min förtvivlan gömma.

Förrädare! barbar!
 Du flyr och lämnar döden
 Uti mitt hjärta kvar!
 Det är för dina öden
 Förrädare! barbar!
 Det är för dina öden
 Som Himlen omsorg har! –
 Men väpna dig, var modig!
 Ditt straff dig förestår:
 Min skugga blek och blodig

Skall följa dina spår:
Dess klagorop skall höras
Från himmel, jord och hav,
Och blott ditt minne föras
Till åsyn av min grav.

*(Hon störtar dolken i sitt bröst: faller, reser sig åter upp,
fattar facklan och itänder bålet.)*

KOR AV FOLKET.
Ack sorg och fasa!
Se lågan rasa!
Hon är ej mer!

(De göra en rörelse att frälsa henne, men drivas av lågorne tillbaka.)

SJUNDE SCENEN.

IRIS, som nedstiger på en sky, vilken bortskymmar bålet.

DE FÖRRA.

IRIS.

Förskräckta Folk! er nöd ej mer beklagen:
Odödlighetens lön hör eder Drottning till.
Karthagos makt från denna dagen
Hon i Olympen skydda vill.

KOR AV FOLKET.

Vår Drottning hör Olympen till!
Med Gudamakt från denna dagen
Hon detta Rike skydda vill.

ÅTTONDE SCENEN.

Teatren förvandlas och föreställer Olympen. Jupiter omgiven av de övriga Gudarne, går att emottaga Dido, som ännu bortsvimmad i Iris famn, föres fram till hans fötter.

JUPITER. GUDARNE.

JUPITER.

Kom Dido, kom, att din belöning finna
I himmelskt majestät, i evig äras skrud!
Må hjälten höjas till en Gud,
En skönhet till Gudinna!

(Apollo, Diana, Morgonrodnan och Timmarne, samt de övriga Gudar, som styra rymden och världskloten, stiga ned att emottaga Dido bland sitt antal. De ikläda henne en mantel, beströdd med stjärnor, och i det samma blir man varse i luften en konstellation, som bär hennes namn.)

(Balett av Stjärnorne.)

KOR.

Ljusets Makter! av er lag
Styras världarne och tiden.
Gån, fördubblen ert behag!
Gån, och högsta klarhet spriden
På naturens högtidsdag!

Kommentarer och ordförklaringar till volym II.

Vägledande för urvalet av texter i denna utgåva har Kellgrens »Samlade Skrifter« varit. Verket utkom postumt i tre delar 1796, men Kellgren hade före sin död hunnit bearbeta sina verk och göra manuskriptet färdigt. Uppläggnings- och texturval var således hans. Utgivarna – författaren Gustaf Regnér och Kellgrens systerson, journalisten Christian Lengblom – gjorde dessutom ett par tillägg: fragmentet »Sigvarth och Hilma«, »Satir över Förtjänsten«, en påbörjad »Översättning av Youngs första natt eller Complaint« samt Kellgrens företal till Carl Michael Bellmans »Fredmans Epistlar«.

I föreliggande utgåva av Kellgrens »Skrifter« har ett fåtal texter i författarens eget urval uteslutits. Det gäller översättningarna och imitationerna från moderna språk (inklusive Voltaire's tragedi »Olympie«). Av de tillägg som gjordes av 1796 års utgivare har vi endast behållit företalet till »Fredmans Epistlar«. Därtill har en dikt som saknas i »Samlade Skrifter« tillagts: den erotiska succédikten »Sinnenas förening«, som var Kellgrens egentliga litterära genombrott. I sitt viktiga förord till »Samlade Skrifter« (vilket medtagits i denna utgåva) har Nils von Rosenstein på ett något oklart sätt kommenterat uteslutningen (1:32), men 1781 försvarade Kellgren själv dikten mot anklagelser för smaklöshet i »Brev till W*** [...]« (1:257), och i det öppenhjärtiga s. k. K & k-brevet från mars 1788 (även det avtryckt i denna utgåva) tar han också upp den bland dikter som lämpar sig för nyutgivning (1:55).

Kellgrens stavning har moderniserats men inga ingrepp har gjorts i ordformer, interpunktion eller bruk av versaler. Stavningen har normaliserats enligt SAOL. Undantag från denna regel gäller ord som idag har markant annorlunda betydelse

samt vissa ord där stavningsskicket ger en fingervisning om att ordet på 1700-talet hade ett annat associationsvärde. Stavningen av namn har i allmänhet normaliserats. Målsättningen har varit att kvarhållen äldre stavning skall vara upplysande, inte störande.

Ordningsföljden mellan texterna i »Samlade Skrifter« har här bibehållits inom varje avdelning. Däremot har ordningen avdelningarna emellan ändrats. I »Samlade Skrifter« innehåller första volymen dramatik, den andra svensk poesi samt tolkningar från latin och den tredje översättningar från moderna språk samt prosaskrifter. Här har dikterna (både de svenska dikterna och översättningarna från latin) placerats i första volymen tillsammans med prosaskrifterna, medan dramatiken och utgivarnas kommentarer finns i andra volymen.

Huvuddelen av Kellgrens skrifter fanns publicerade på annat håll innan de gavs ut i »Samlade Skrifter«. Kellgren gjorde gärna omfattande bearbetningar av sina skrifter, och ibland förefaller de skilda versionerna närmast vara olika verk. I många fall finns hans egna exemplar av dikternas försttryck (oftast i hans egen tidning »StockholmsPosten«) bevarade, försedda med egenhändiga ändringar. Till ett fåtal skrifter finns också manuskript. En textkritisk utgåva av Kellgrens hela författarskap påbörjades 1923 i Svenska Vitterhetssamfundets regi. Där finns även de verk tryckta som Kellgren valde att utsluta ur sina »Samlade Skrifter«. Också Svenska Vitterhetssamfundets utgåva kallas »Samlade Skrifter« (här förkortade SS), och kommentarerna till dessa ger svar på de flesta frågor av textkritisk karaktär.

Avgörande för valet av textversioner till föreliggande utgåva har tillkomstsituationen för »Samlade Skrifter« varit. Inför utgivningen av dessa gjorde ju Kellgren omfattande och slutgiltiga bearbetningar av sina texter. Kollationeringar mot Kellgrens ändringar i tidigare tryck visar att »Samlade Skrifter« i

stort sett troget följer författarens intentioner. Även om Kellgrens död innebar att han inte kunde fullborda utgivningsarbetet utgör »Samlade Skrifter« ändå den naturliga textbasen, inte minst eftersom den fortsatta Kellgrenreceptionen byggde på denna utgåva. »Samlade Skrifter« utkom i inte mindre än fem upplagor: 1796, 1800–1802, 1811, 1837–1838 och 1860. I SS är bastexterna i allmänhet hämtade från »Samlade Skrifter«. Undantaget är prosan, där SS:s versioner utgörs av äldre tryck. Även här menar vi dock att Kellgrens omarbetade versioner är rimliga förlagor. Förändringarna är ofta stora, inte minst genom genrebytet – i »Samlade Skrifter« har såväl Kellgrens akademital som hans journalistik omarbetats till essäer.

I föreliggande utgåva har ett fåtal uppenbara tryckfel stillatiggande rättats, medan välmotiverade korrigeringar har förtecknats i den löpande kommentaren. När det gäller dramatik är kommentardelarna till SS inte färdigutgivna, vilket medför att det textkritiska läget ännu är något oklart. När det gäller dikten »Sinnenas förening« följs i denna utgåva versionen i »Sammlaren« 1778. »Företalet till Fredmans Epistlar« har här (till skillnad från i SS) hämtats direkt från »Fredmans Epistlar«, som Kellgren själv torde ha korrekturläst. Versionen uppvisar smärre skillnader gentemot den i »Samlade Skrifter«. Rosensteins förord har hämtats från »Samlade Skrifter«, medan K & k-brevet följer SS. Viss korrigering av felläsningar har dock gjorts efter handskriften i UUB.

I de följande kommentarerna beskrivs de viktigaste omständigheterna kring de enskilda texterna. För utförliga textkritiska genomgångar hänvisas till SS. Förutom korta kommentarer kring texternas tillkomst, datering och deras olika versioner ges här sakupplysningar och ordförklaringar. Detta sker i löpande följd. Ord, personer och mytologiska företeelser förklaras endast första gången de uppträder. Citat från romerska författare förklaras i de flesta fall genom en metrisk översättning, följd av

översättarens namn inom parentes. Volymen avslutas med ett register med hänvisningar till förklaringarna. Vid upprättandet av sak- och ordförklaringarna har kommentardelarna till SS varit en utomordentlig hjälp. Några ytterligare verk som särskilt har använts vid kommentararbetet är: Margit Abenius, »Stilstudier i Kellgrens prosa« (1931), Carina Burman, »Väl-talaren Johan Henric Kellgren« (1988), Sverker [och Ingrid] Ek, »Kellgren. Skalden och kulturkämpen« I-II (1965-1980).

Förkortningar:

- GUB Göteborgs Universitetsbibliotek.
 JHK Johan Henric Kellgren.
 KB Kungliga biblioteket, Stockholm.
 SAOL »Svenska Akademiens ordlista över svenska språket«.
 SS Johan Henric Kellgren, »Samlade Skrifter«, Svenska Författare utgivna av Svenska Vitterhetssamfundet IX (1923-).
 StP »Stockholms Posten«.
 UUB Uppsala Universitetsbibliotek.

II:9 *Gustaf Wasa. Lyrisk Tragedi i tre Akter. Första gången uppförd den 19 Januarii 1786.*

Tryckt separat 1786 i en något kortare version, som utgör libretton till operan. Versionen i »Samlade Skrifter« är mera fullständig och överensstämmer förmodligen bättre med JHK:s intentioner.

Dramatiken var den genre som Gustaf III främst understödde, och Stockholms teatrar ansågs väl så goda som de europeiska. Särskilt gynnade kungen operan. Han var också själv en framstående dramatiker. Kungens storhet som sådan låg dock snarare i god fantasi och dramatiskt sinne än i versteknisk förmåga. För att hjälpa upp denna brist byggde han upp ett samarbete med några av tidens främsta författare, tillika ofta hans handsekreterare. Kungen stod för intrigen och den dramatiska planen, medan författaren fick ta på sig den språkliga utformningen.

När JHK 1777 kom till Stockholm från den lilla universitetsstaden Åbo blev han genast fascinerad av teatern, ett intresse som kom att vara hela livet och som bl. a. ledde till hans verksamhet som nydanande teaterkritiker. Dessutom var teatern hemvist för det stora flertalet av hans förälskelser och älskarinnor, för alla dessa Chloë och Zemir som förekommer i hans diktning. Från 1779 tilldelades JHK en pension av Gustaf III för att skriva för teatern, och han författade sedan ett antal prologer och mellanspel. Samarbetet med Gustaf III innebar att de båda författarnas begåvningar kompletterade varandra. JHK var ingen utpräglat scenisk författare, och som dramatiker blev han mest framstående inom operan, där han kunde använda sin lyriska ådra. »Proserpin« var den första av hans operor som framfördes. Den tonsattes av Kraus och hade premiär 1781. Därefter följde en rad operor: »Gustaf Wasa«, »Gustaf Adolf och Ebba Brahe« och »Aeneas i Karthago«. Därtill kom »Drottning Christina«, en dram med sång och balett. Samtliga var samarbeten med Gustaf III.

»Gustaf Wasa« blev JHK:s kanske största succé som författare. Planen var skriven av kungen själv, JHK stod för det lyriska utförandet och den tyske tonsättaren Naumann för

musiken. JHK skrev sin libretto under sommaren och hösten 1782, men tvingades redan på ett tidigt stadium till nedskärningar, bl. a. av recitativet. Operan var ursprungligen avsedd att ges på hösten 1782, men så blev inte fallet. I oktober 1783 konstaterade JHK i ett brev till Rosenstein att »Naumann har fullbordat sin musik till Gustaf Wasa, så att den nu är så färdig den nånsin kan bli, för att icke spelas«. Först i januari 1786 fick operan premiär. Den hälsades då med entusiasm av publiken. Föreställningarna var utsålda veckor i förväg, och operan försakade ett nationellt rus. Det sades att de statister som var utsedda att spela danskar försökte muta till sig svenska roller i utbyte mot några supar, och att parterrepubliken ibland uttryckte sina preferenser på ett ganska handgripligt sätt. Denna svenska yra kom lägligt för Gustaf III, vars popularitet varit i dalande. Också för JHK blev operan en personlig framgång. Gustaf III hade länge haft planer på att bilda en svensk akademi efter mönster av den franska, och JHK:s namn hade redan tidigare figurerat i anteckningar om tänkbara ledamöter. I mars 1786 kungjorde Gustaf III att Svenska Akademien skulle inrättas, och JHK blev en av de tretton ledamöter som kungen själv utsåg. I sitt instiftelsetal berömde kungen honom särskilt för »Gustaf Wasa«.

Det dramatiska samarbetet mellan JHK och kungen varade under större delen av 1780-talet, men JHK blev mer och mer missnöjd med sin ställning som versifikatör. Genom K & k-brevet frigjorde han sig från denna skyldighet (I:43–63). Några egna dramatiska verk skrev han dock aldrig – det närmaste är översättningen av Voltaires »Olympie«, som i dag tycks tämligen föråldrad.

utmärkt: 'framträdande'.

II:11 *skyldig*: 'vederbörlig'.

skyldskap: 'släktskap'.

anse: 'betrakta'.

våldskräktare: 'usurpator'.

II:13 (a): För JHK:s noter, se II:74 ff.

Vapendragare: En hög militärs uppvaktande följeslagare och vapenbärare.

- II:14 *Skugga*: 'ande', 'spöke'.
Genier: 'andeväsen'. Uttalas /j/ och betonas på första stavelsen.
- II:15 *Teatren*: 'scenen'.
fängslige: 'fängslade'.
bedrövligt: 'eländigt'.
- II:19 *glaven*: 'svärd'.
- II:20 *Götens*: 'svenskens'.
förvara: 'hyser'.
- II:21 *Danamänners*: 'danskars'.
- II:22 *gruvligt vapengny*: 'väldigt vapenbullen'.
trupp: 'trupp'.
- II:23 *Hövitsmän*: 'befälhavare'.
- II:24 *på [hjältar] segra*: 'segra över'.
- II:25 *Salas strand*: Uppsala. *Salaån* = nuv. Fyrisån.
- II:26 *scepter*: 'spira'.
- II:28 *låt bålet [...] blod*: 'låt dina sista offers blod strömma från bålet [av det störtade Sverige]'.
- II:30 *illbragd*: 'illdåd'.
Quatuor: 'kvartett'.
- II:31 *Karl Knutson! Puke! Engelbrekt!*: Svenska medeltida frihetskjältar, som alla kämpade mot danskarna.
- II:32 *[hans moders] dagar*: 'liv'.
plågohamn: 'plågoande'.
- II:33 *[Gå] överväga*: 'överväg'.
- II:34 *nödig*: 'nödvändig'.
- II:36 *fonden [av tältet]*: 'baksidan'.
Munklägret: Nuv. Kungsholmen.
lopp: 'löpte'.
- II:37 *inländsk*: 'inhemsk'.
- II:38 *beträtt*: 'ertappat'.
Riddersmän: 'adelsmän'.
- II:40 *medlertid*: 'under tiden'.
- II:41 *förlossas*: 'räddas'.
förundran: Här 'beundran'.
- II:42 *En dygd, vars givna rön ej någon tvekan tål*: 'en dygd, som visat sig så tydligt, att den inte är att tveka om'. *Dygd* = 'inneboende förtjänst'.

- avsagt*: 'förkunnat'.
- II:43 *basta*: 'påskynda'.
räcka: 'nä'.
- II:46 *mistning*: '(risken av) förlusten'.
[blev] yrkad [att försaka]: 'uppmanad'.
- II:47 *Må han förskjutna armar [...] famn*: Ungefär 'måtte hans mor, som förnedrats, avvisa hans omfamning'.
- II:49 *reträkten*: 'kvällssignalen', 'taptö'.
glätt: 'glatt'.
- II:51 *olika ljuvlig*: 'ljuvlig på ett annat sätt'.
trofé: 'krigsbyte'.
föresyn: 'vision'.
i fonden: Längst bak på scenen.
PALLAS: Pallas Athena, det ordnade krigets gudinna.
- II:52 *vårdad av ditt blod*: 'beskyddad av din ättling (Gustaf III)'.
- II:54 *Som Altaret och Tronen riktat*: Som gjort prästerskapet och kungen rika.
- II:55 *vårdad*: 'vaktad'.
- II:56 *undandraga*: 'rädda från'.
- II:57 *vård*: 'vakt', 'att han vaktas'.
- II:58 *[ett] obört [medel:]* 'som man aldrig hört talas om'.
- II:59 *vist*: 'visat'.
vevar: 'sveper'.
- II:61 *överrumplat*: 'plötsligt överfallet'.
fallom ut: 'låt oss göra ett utfall'.
- II:62 *till rygga drivit*: 'tillbakadrivet'.
välde: 'makt', 'auktoritet'.
Tyd [...] an: 'underrätta'.
- II:63 *St. Nikolai*: Stockholms Storkyrka.
- II:64 *parti*: 'avdelning', 'grupp'.
- II:66 *hålla sig stilla under gevären*: Håller sig beredda.
[ger honom] sin [värja tillbaka]: 'hans'.
- II:67 *sluta marschen*: 'går sist i tåget'.
- II:68 *ELLOFTE*: 'elfte'.
- II:73 *jämn*: 'orubblig'.
- II:74 *övrigt*: 'som återstod', 'kvar'.
fredspardon: 'fredsamneste'.
- II:75 *Riks-Marsken*: Ungefär 'överbefälhavaren'.

- II:76 *dagtingan*: 'förhandling'.
- II:77 *älskare*: 'käraste'.
vägrade: 'avböjde'.
- II:78 [*den lärda världen*] *av*: 'genom'.
Bogesund: Nuv. Ulricehamn.
- II:81 *Gustaf Adolf och Ebba Brabe, Lyrisk Drame i tre Akter. Första gången uppförd den 24 Januarii 1788*.
Tryckt separat 1788 i något avvikande version. JHK började författa libretton under våren 1786, men blev färdig först i oktober 1787 (mitt under Pro Sensu Communi-striden). För musiken stod den tyske musikern abbé Vogler. Som framgår av Rosensteins förord var inte operan uppskattad av samtiden (1:36). Det gällde särskilt aristokratiska kretsar, som hade svårt att förlika sig med blandningen av tragiska och folkliga element. Hos borgerskapet blev dock operan populär, särskilt p. g. a. sin positiva skildring av allmogen och dess tillgivenhet för kungen. Detta gällde särskilt de föreställningar av operan som gavs 1789 under kriget med Ryssland. Bibliotekarien och journalisten C. C. Gjörwell berättar i ett brev till J. H. Lidén 1788 att operan »skal vara admirable [beundransvärd] men Musiken af Abbé Vogler execrable [avskyvärd]«. Numera anses musiken nyskapande, i och med att den svenska folkmusiken här för första gången gör sitt inträde i musikdramatiken.
- II:83 *förelyst*: 'föregått'.
nu [...] nu: 'än [...] än'.
Demosthenes: Atensk vältalare (384–322 f. Kr.).
- II:85 *Vestibul*: 'förhall'.
tyda: 'förklara'.
- II:87 *Sändningbud*: 'sändebud'.
- II:90 *kall*: 'uppdrag'.
- II:92 *Siri*: Sigrid.
- II:93 *Dessa blommor ä*: Allmogen talar en slags »teaterdialekt«.
hjärtelag: 'sinne­lag'.
- II:94 *sig skicka*: 'lämpa sig'.
- II:95 *begåvad*: 'skänkt'.
- II:96 *Knäryd*: Knäred.
- II:98 *hämna dig*: 'hämnas'.

- II:104 *Sarmaten*: Ryssen eller polacken.
slaktningens fält: 'slagfältet'.
- II:106 *Högtiden*: 'bröllopet'.
- II:107 *ekstock*: 'eka'.
notvarp: 'dragning av noten'.
[bär fram en slipsten] med: 'tillsammans med'.
- II:109 *lag*: 'sätt att uppföra sig'.
- II:110 *[man vet ej] minsta pricka*: 'det minsta'.
- II:111 *förbida*: 'vänta', 'förvänta'.
- II:112 *kilar*: 'fiskeredskap', 'nät lagda i vinkel'.
- II:113 *Jerk*: Erik.
fuller: 'helt visst'.
- II:114 *vor*: 'vore'.
Karin: Cathrina.
Fru: En allmogekvinna tilltalades *mor*, medan *fru* var förbehållet de högre klasserna.
Madam: Gift kvinna ur lägre medelklassen.
hamna: 'lägga till'.
- II:115 *Gussigner*: 'Gud signe er'.
hållet: 'skjutshållet'.
som all di skam: 'som alla djävlar'.
vånnar: 'bryr mig inte om'.
- II:116 *funder*: 'påfund', 'påhitt'.
- II:117 *Roten*: 'skaran'.
- II:118 *förlägen*: 'osäker'.
tappa: 'förlora'.
- II:119 *näbba*: 'näsvis flicka'.
- II:121 *när*: 'så när'.
- II:122 *fjälen*: 'fjärden'.
- II:124 *Min broders Tron [...] Carl Philips dygd*: Gustaf II Adolfs yngre bror, Carl Philip, var tsarpretendent i Ryssland, stödd på Jakob De la Gardies segrar. Detta är en av de historiska sanningarna i operan, vilka är sammanvävda med litterärt stoff. För operor och historisk tillförlitlighet, se JHK:s anmärkning till »Gustaf Wasa«, II:79 (r).
- II:125 *[ett tu] try*: 'tre'.
- II:127 *ägnar*: 'anstår'.
- II:129 *burtig*: 'rask'.

- II:137 *Brudriddare*: Unga män som bildade en ridande hedersvakt åt brudparet.
Brudfrämmor: Kvinnor som klädde bruden och hjälpte henne under bröllopfesten.
- II:138 *spår*: 'är ett tecken på'.
fångna: 'undfångna', 'erhållna'.
- II:141 *på [mitt hjärta] vaka*: 'vaka över'.
maka: 'make'.
- II:151 *SEXTUOR*: 'sextett'.
- II:153 *Polens segrare*: 'Polens besegrare'.
- II:155 *ömsom*: 'omväxlande'.
Estaffiers: Betjänter med kappa över livrén.
fiendernas flykt: Här hade JHK ursprungligen skrivit »fega Cimbriers [danskars] flykt«, men inför uppförandet tvingades han ändra formuleringen av politiska skäl.
- II:156 *bardalekar*: 'krigslekar'.
- II:157 *Drottning Christina, Dram i fyra Akter, med Sång och Baletter. Uppförd av Kongl. Dramatiska Teatren.*
 Tryckt separat 1792 i något avvikande version. Gustaf III:s prosaversion författades under 1782 och 1783. Sannolikt fick JHK i uppdrag att författa pjäsen innan kungen i september 1783 for till Rom. I januari 1784 var en akt färdig, och i november s.å. hade JHK anledning att skriva följande till sin gode vän Rudbeck: »Triumf! Seger! Vivat! Eja! Eja! Hosianna i höjdene! Basta! Bravo! Bravissimo! Kyrie Eleeson! [...] Hallelujah!!!!!! Du vet ej min lycksalighet. Du vet ej att jag nu på stunden, nu i ögnablicket, nu på minuten, nu i momangen — — — såg Drottning Christina i ändanom [...] Lovad vare Herranom i evighet! Amen!« Efter jul s.å. for JHK med hovet till Gripsholm, där »Drottning Christina« hade premiär 6/1 1785. Där gav hovet sedan tre föreställningar av pjäsen. Senare spelades den av professionella skådespelare på Drottningholm 1787 samt offentligt på Bollhuset 1791 och på Operan mellan 1792 och 1838. Samtiden tycks alltså ha uppskattat »Drottning Christina«, men så tycks knappast ha varit fallet med JHK själv. Hans förord till utgåvan 1792 (som även finns

- här och i »Samlade Skrifter«) är inte bara blygsamt, utan närmast urskuldande.
- II:159 *Författaren till Siri Brabe och Helmfeldt*: Gustaf III.
ej mindre [...] än: 'lika mycket [...] som'.
Fêternes: 'festernas'.
- II:161 *Teatren föreställer [...] Drottningen*: Denna dekoration, som gjordes av Desprez, finns bevarad på Gripsholms slottsteater.
överblevna: eg. 'överblivna'. Syftar på det blod som inte gjutits.
Germaniens: Tysklands.
- II:162 *Elbens strand*: Tyskland.
jämna: 'moderera', 'minska'.
- II:163 *En dåre [...] betraktar*: 'när en dåre får beröm ser han på sig själv med beundran'.
- II:164 *beskyldad*: 'besläktad'.
- II:166 *förgäten*: 'glömsk'.
- II:167 *purpurn*: Omskrivning för *kungamakten*. Purpurn var den kungliga färgen.
slipprig ban: 'halkig väg'.
villat: 'förvillat'.
- II:168 *älskarinnas*: 'älskande kvinnas'.
fördristat: 'oförmätet'.
- II:169 *Kadrilj*: En kontradans med minst fyra deltagande.
- II:171 *tour*: 'varv', 'promenad'.
misskänner: 'inte känner igen', 'förväxlar'.
en frändes syn: 'åsynen av en frände'.
- II:174 *detta falska band*: Syftar på *Politikens lära*.
Och mot ett storsint Råd [...]: Christinas resonemang går ut på att hon vill göra sig enväldig.
storsint: 'högmodigt'.
- II:178 *Roms förmätna Örn*: Den tysk-romerske kejsaren, Ferdinand III.
- II:179 *Roms monark, den stolte Ferdinand*: Se komm. till II:178.
Englands Kungablod, den vackra Henriette: Den avrättade engelske kungen Karl I:s dotter Henriette Anne gifte sig med Filip av Orléans.
fyllest: 'tillräckligt'.
- II:181 *gena [bifall]*: 'snara'.
- II:184 *Yr*: 'ostyrig', 'livlig'.

- i genskatt*: 'i gengäld'.
- II:185 *omant*: 'omanad', 'självmant'.
- II:186 *Donaus häpna strand*: Huvudmotståndaren i kriget var den tysk-romerske kejsaren i Wien.
Caesarers: 'kejsares'.
- II:187 *fyrty-åra*: 'fyrtyo års'.
Du, som en Kronas [...] Vän: Oxenstierna anropar Gustaf II Adolfs ande.
- II:188 *Eriks [...] låga val*: Syftar på Erik XIV:s mesallians med Karin Månsdotter.
- II:192 [*Amarant-Ordens*] *instiftelse*: 'instiftelse'. Gustaf III var mycket intresserad av denna orden, varför dess instiftelse 1653 fått sin plats i pjäsen.
sammetsbyenden: 'små sammetskuddar'.
Amarantfärg: Rött.
- II:195 *templet*: 'kyrkan'.
förklenlig: 'förklenande'.
- II:197 *ändamål*: 'avsikt'.
Du, som en himmelsk tron [...] dygd: Detta parti om åtta rader saknas i »Samlade Skrifter«. Föregående mening avslutas enbart med ett tankstreck, och passagen är inte dramatiskt oviktig. Det är inte uteslutet att partiet gått förlorat vid sättningsarbetet. Möjligen kan det ligga politiska orsaker bakom – att på detta sätt prisa en avliden Gustaf och betona landets nöd och regentens svaghet var kanske inte lämpligt år 1796.
- II:205-6 *Vad mörker [...] glömskan våra namn*: Detta parti saknas i 1792 års tryck och har sannolikt strukits från samtliga föreställningar under JHK:s livstid. Vansinnesutbrottet ansågs kanske strida mot vad som passade sig.
- II:206 *kommer sig åter före*: 'hämtar sig'.
- II:211 *Aeneas i Karthago. Lyrisk Tragedi i fem Akter med Prolog*.
Tryckt f.f.g. i »Samlade Skrifter«. Liksom JHK:s andra operor är denna skriven med utgångspunkt från en plan av Gustaf III. För musiken stod skaldens gode vän J.M. Kraus, som också samarbetat med JHK i »Proserpin«, som hade premiär i juni 1781. Arbetet på »Aeneas i Karthago«

tycks ha börjat i augusti samma år, då Kraus berättar om projektet i ett brev till sina föräldrar, och i mars 1782 var Kraus färdig med musiken till prologen och de två första akterna. Libretton bör då ha varit färdig. Avsikten var att operan skulle inviga Gustaf III:s nya operahus, och naturligt nog var dess unga upphovsmän stolta över förtroendet. Men makter, som Kraus och Kellgren inte kunde råda över, lade hinder i vägen. Aktrisen Caroline Müller, som skulle göra Didos roll, rymde i mars 1782 från landet. Luftens gick ur operaarbetet, och samma höst for Kraus på en studieresa till utlandet, där den halvfärdiga operan genom förmedling av Salieri vann Glucks aktning. År 1787, när JHK redan gjort succé med »Gustaf Wasa«, återkom Kraus till Sverige, och arbetet med »Aeneas i Karthago« började på nytt. Nu tycks operan ha blivit färdig, men en annan opera över samma ämne, med musik av Uttini och libretto av A. F. Ristell, hann få försprång framför JHK:s och Kraus' verk. Läget i landet gjorde sedan att operan inte uppfördes: först kom kriget, därefter enväldet och så mordet på Gustaf III. Efter framgången med »Gustaf Wasa« tycks kungen också ha föredragit fosterländska ämnen. Först i samband med att Gustaf IV Adolfs son, kronprins Gustaf, döptes 1799 fick en förkortad version premiär på operan. Då var JHK, Kraus och Gustaf III alla döda sedan flera år. JHK förkortade sin libretto redan under arbetet med operan. Antalet gudar reducerades och vissa solopartier ströks ned. Först i »Samlade Skrifter« tycks JHK:s libretto ha fått sin slutliga utformning. Handlingen går tillbaka på antikt mytologiskt stoff, som fått sin främsta utformning i Vergilius' »Aeneiden«.

- II:213 *de vackra Vetenskaperna*: Vitterheten och humaniora.
Intermederne: 'mellanaktsmusiken'.
- II:215 *JUNO*: Den främsta gudinnan i romersk mytologi. Jupiters syster och maka.
- II:218 *Ilions*: Trojas.
- II:221 *treudd*: Neptunus' attribut.
Nereider: Den vänlige havsguden Nereus' vackra döttrar.
- II:222 *vänden ej [...] igen*: 'upphör inte'.

- följesmän*: 'följeslagare'.
- II:223 *oförtövad*: 'utan dröjsmål'.
- II:225 *praktigt himmel*: 'praktfull tronhimmel'.
- II:226 *Tyri kuster*: Dido var född i Tyros i Fenicien.
- II:228 *Örlogs-Gudens*: 'krigs gudens', d. v. s. Mars.
- II:229 *Prinsessa*: 'furstinna'.
Evar: 'var helst'.
- II:230 *Pygmalions syster*: Dido.
- II:231 *Drottningars Drottning*: Junos.
- II:232 *förrätta*: 'anordna'.
Peristylen: 'pelargången'.
- II:233 *sken*: 'förevändning'.
Fröjas son: Aeneas, som var son till Venus.
- II:234 *stiktat*: 'stiftat'.
- II:237 *Numiders*: Numiderna var ett berberfolk från norra Afrika.
- II:238 *Kärlekar*: 'kärleksgudar', 'kupidoner'.
- II:239 *fäfängt*: 'gagnlöst'.
- II:241 *Sändebåd*: 'sändebud'.
- II:243 *gå [...] emot*: 'tillmötesgå'.
- II:244 *Jofurs son*: Jarbas, som var son till Jupiter.
bärgat mina dar: 'räddat mitt liv'.
- II:246 *förrn dagens bloss i havets sköte bärgas*: 'innan det blir kväll'.
- II:249 *O Du [...] Gudars Far*: Jupiter.
eders brott: 'löftesbrott'.
- II:250 *Greklands oförrätt*: Att grekerna skövlade Troja och dess tempel.
Roms och världens Tron: Aeneas ansågs som förfader till Roms mytiske grundläggare Romulus. När det romerska riket var som störst omfattade det större delen av den för romarna kända världen.
Lavinians strand: I Latium skulle Aeneas komma att grunda en stad, som fick namnet Lavinium efter hans hustru Lavinia.
- II:258 *vårda edra dagar*: 'ta vård om ert liv'.
- II:259 *sig deras bärskeri sträcker*: 'deras stridsrop når fram'.
- II:261 *[bämnde-åskans] far*: »Samlade Skrifter« har *fart*. I erratalistan finns en rättelse av rimordet *spar* till *spart*. Eftersom Jarbas är Jupiters son är dock ordet *far* mera troligt än *fart*.

Utgivarna av »Samlade Skrifter« har helt enkelt rättat fel ord. Samma rättelse som i föreliggande utgåva görs i SS:s kommentarer, VII:ii, s. 41.

blockar: 'murbräckor'.

II:262 *stormen tillredes*: 'stormningen förbereds'.

II:265 *i gamla smaken*: 'i antik stil'.

II:268 *störtar*: Här: 'stöter häftigt'.

II:269 *Timmarne*: 'horerna', 'årstidsgudinnorna'.

Register till förklaringarna

Registret upptar endast flera gånger återkommande ord och mytologiska företeelser. Dock förtecknas inte herde- och herdinnenamn. Registret täcker inte heller olika typer av sammansättningar och idiomatiska uttryck. I första hand bör därför kommentarerna till de enskilda texterna anlitas.

Registrets hänvisningar sker till de löpande ordförklaringarna. Ibland har ett ord flera betydelser och har därför förklarats på flera ställen. Orden har i registret i allmänhet återgivits i sin grundform.

Acheron 1:279	Billig 1:33	Drift 1:40
Aganippe 1:121	Blinda 1:299	Drott 1:74
Akademi 1:318	Blygd 1:74, 1:137	Dryad 1:237
Aktion 1:194	Blödig 1:314	Dygd 1:264
Allfader 1:90	Bore 1:106	Dåra 1:299
Allmän 1:42	Brav 1:173	Döva 1:80, 1:87
Anse 1:143	Bry 1:81	Efterdöme 1:25
Apollon 1:80	Brånad 1:122	Eftersyn 1:342
Arg 1:118	Bråstört 1:93	Egenteligen 1:403
Astrild 1:104	Bår 1:195	Egentlig 1:352
Atom 1:69	Bälten 1:132	Egit 1:101
Auktor 1:60	Böd 1:32	Ehuru 1:44
Aurora 1:236	Carroussel 1:136	Elak 1:134
Av 1:130, 11:78	Ceres 1:290	Ellofte 11:68
Bedrövlig 1:328, 11:15	Chimär 1:46	Emedlertid 1:136
Begär 1:41	Corps 1:166	Enahanda 1:293
Behagen 1:104	Cyklop 1:239	Enfald 1:82
Bellona 1:238	Cypris 1:283	Enfaldighet 1:317
Besynnerlig 1:165	Cytherée 1:109	Enskild 1:39
Beträda 11:38	Dela 1:114, 1:317	Entusiast 1:356
Bilda 1:92	Dess 1:25	Enär 1:344
Bildning 1:73, 1:136	Diana 1:300	Eol 1:236
	Draga 1:77	Erycina 1:276
	Dram 1:330	Euterpe 1:275

- Exekution 1:338
 Fast 1:320
 Faun 1:237
 Febus 1:178
 Filosof 1:27
 Flat 1:182
 Flegethon 1:136
 Flor 1:77, 1:401
 Flora 1:283
 Formera 1:148
 Framte 1:28
 Frid 1:336
 Frigga 1:220
 Frondör 1:56
 Frälsa 1:237
 Fröja 1:104
 Furie 1:265
 Fysikus 1:150,
 1:193
 Fåvisk 1:119
 Fänan 1:130
 För 1:29, 1:209,
 1:340
 Förbida 11:111
 Förborga 1:335
 Förbudet 1:125
 Föreläsa 1:340,
 11:83
 Föremål 1:145,
 1:321
 Föreställa 1:104,
 1:398
 Föresyn 11:51
 Förfara 1:73,
 1:262
 Förgäten 11:166
 Förlossa 11:41
 Förordna 1:296
 Förstånd 1:214
 Försvaret 1:404
 Förtjusa 1:250
 Förtjusning 1:25,
 1:238
 Förvara 1:256,
 11:20
 Förvänd 1:37
 Ganska 1:134
 Genie 11:14
 Gillstuga 1:116
 Glas 1:232
 Glav 11:19
 Gruvlig 11:22
 Gräl 1:29
 Göt 1:84
 Götiska 1:336
 Hamn 1:76
 Hasta 11:43
 Hazard 1:367
 Helena 1:300
 Helikon 1:123
 Herkul 1:291
 Hinna 1:204,
 1:325
 Hippokrene 1:96
 Hjärtelag 11:93
 Hugkomst 1:319
 Hugsvalelse 1:316
 Hurtig 11:129
 Hushållning 1:390
 Hymen 1:261
 Häda 1:105
 Hägna 1:86
 Härnad 1:274
 Hövitsman 11:23
 Ibid. 1:142
 Ikaros 1:92
 Ilion 11:218
 Ilska 1:325
 Imedlertid 1:139
 Inbildning 1:32
 Individu 1:349
 Infödd 1:314
 Instikta 1:365
 Irring 1:124
 Ivra 1:362
 Janus 1:90
 Jofur 1:124
 Joller 1:122
 Juno 11:215
 Jämna 11:162
 Jämn 1:30
 Kabal 1:327
 Kastor 1:291
 Kerubim 1:261
 Kokard 1:246
 Kokyten 1:104
 Kollegium 1:46
 Konst 1:368,
 1:392
 Konstig 1:332
 Kor 1:87, 1:387
 Kreatur 1:124
 Krets 1:161
 Kritiker 1:194
 Kränka 1:231
 Krösus 1:123
 Kur 1:121
 Kwick 1:39, 1:101
 Kwickhet 1:27
 Kväda 1:95
 Känna 1:339
 Kön 1:120
 Lager 1:75
 Larv 1:118

Leda 1:277	Nedrig 1:246	På 1:30, 1:303
Ledsnad 1:90	Neptun 1:280	Påkalla 1:397
Letargi 1:185	Nereid II:221	Quatuor II:30
Lethe 1:104	Nymf 1:238	Raisonna 1:141
Lia 1:174	Nödig 1:326,	Rara 1:103
Lika 1:37	II:34	Raseri 1:131
Livas 1:29	Obillig 1:37	Recitativ 1:87
Livlig 1:176	Obstruktion 1:135	Representationer
Lod 1:199	Olik 1:320	1:330
Logika 1:397	Omgänge 1:29	Retorika 1:397
Lycka 1:319	Ordabråk 1:261,	Riddersman II:38
Låg 1:382	1:391	Ridicule 1:48
Läcker 1:122	P. 1:142	Rikta 1:37
Läna 1:74, 1:404	Pafos 1:236	Ro 1:97, 1:267
Läsa 1:103	Pallas II:51	Roman 1:138
Lät 1:45	Para 1:287	Rum 1:42, 1:324
Lättro 1:119	Parcer 1:77	Rund 1:94
Manhem 1:132	Parti II:64	Räcka 1:257
Marsk II:75	Pegasus 1:186	Rätthet 1:37
Matt 1:80	Pierien 1:104	Rön 1:114,
M. B. 1:315	Pjäs 1:176	1:255
Med II:107	Plä 1:218	Rörelse 1:41,
Medikus 1:152	Poetaster 1:120	1:176
Medlertid II:40	Poetika 1:405	Samhälle 1:321
Melpomene 1:94	Polen 1:83	Sammanljud
Menlös 1:107	Politikus 1:166	1:287
Merkur 1:276	Polymnia 1:97	Sectair 1:144
M. H. 1:155	Priapos 1:121	Serafimer 1:74
Midas 1:118	Princip 1:141	Sextuor II:151
Minerva 1:126	Prins 1:140	Simpel 1:138
Mjältsjuk 1:113	Prokne 1:237	Sin II:66
Mobil 1:151	Prométhé 1:100	Siren 1:118
Momus 1:126	Proteus 1:275	Sisyfos 1:133
Muntra 1:159	Psyché 1:255	Sjunga 1:218
Myrten 1:94	Publikum 1:182	Skamlig 1:153
Mål 1:233	Pylades 1:328	Skatta 1:359
Mätress 1:203	Pyrrha 1:275	Skickelig 1:43
Mörk 1:136	Python 1:97	Skicklighet 1:319

- Skugga II:14
 Skygd I:75
 Skygga I:87
 Skyldig II:11
 Skyldskap II:11
 Skämd I:175
 Skärv I:91
 Slag I:41
 Slarva I:239
 Slutkonst I:141
 Slöjd I:336
 Slöt I:80
 Snille I:133
 Snillerik I:337
 Somnambul I:138
 Spektakel I:116
 Stark I:140
 Stat I:46
 Stegel I:358
 Stygen I:73
 Ständer I:47
 Sutit I:250
 Sårande I:26
 Söng I:126
 Tadel I:29
 Tappa II:118
 Tartaren I:110
 Teater II:15
 Thalie I:94
 Themis I:260
 Thetis I:237
 Tidning I:40
 Tillstädja I:102
 Titlad I:321
 Titlar I:326
 Toilett I:234
 Tome I:145
 Torftig I:265
 Traitement I:149
 Transition I:306
 Transport I:245
 Triton I:237
 Trofé II:51
 Tropp II:22
 Trotsa I:224
 Trumpen I:212,
 I:261
 Tyda II:85
 Täck I:122
 Täckheter I:238
 Undran I:83
 Upptäcka I:34
 Ursinnig I:139
 Usel I:73, I:96
 Uteslutande I:41
 Utmärkt I:161,
 II:11
 Vallmo I:226
 Vanskelig I:411
 Vapendragare
 II:13
 Varelse I:77
 Varsandras I:387
 Veklighet I:317
 Venus I:126
 Vertumnus I:236
 Vestal I:265
 Vettenskap I:131
 Vi I:79
 Vid I:109
 Vidlöftig I:48
 Villa (v) I:337,
 II:167
 Villa (s) I:132
 Villdjur I:152
 Vimla I:91
 Visir I:166
 Viss I:377
 Visserligen I:161
 Vulkanus I:238
 Vurma I:131
 Vådlig I:74
 Vårda I:197, II:55
 Väder I:140
 Vägra II:77
 Vål I:215
 Våld I:166
 Valde II:62
 Vällust I:91
 Växling I:284
 Yr II:184
 Yra I:325
 Yrke I:329
 Yrsla I:118, I:140,
 I:263
 Zefir I:78
 Zeus I:127
 Älder I:124
 Älderdomen
 I:120
 Återvända I:188
 Ägna II:127
 Älskare II:77
 Älskarinna II:168
 Ändteligen I:29
 Ärna I:352
 Öken I:106
 Öm I:113
 Ömhet I:100
 Ömnig I:101
 Ömsom II:155
 Önskelig I:31
 Överbliva I:33
 Övrig II:74